HG 490/2022

pentru aprobarea Strategiei naționale privind drepturile persoanelor cu dizabilități „O Românie echitabilă” 2022—2027

Publicată în MOR 375+375 bis/15.04.2022

În temeiul art. 108 din Constituția României, republicată, și al art. 25 lit. e) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 57/2019 privind Codul administrativ, cu modificările și completările ulterioare,

Guvernul României adoptă prezenta hotărâre.

Art. 1. — Se aprobă Strategia națională privind drepturile persoanelor cu dizabilități „O Românie echitabilă” 2022—2027, prevăzută în anexa care face parte integrantă din prezenta hotărâre.

Art. 2. — Finanțarea măsurilor cuprinse în Planul operațional privind implementarea Strategiei naționale privind drepturile persoanelor cu dizabilități „O Românie echitabilă” 2022—2027 din cuprinsul Strategiei naționale privind drepturile persoanelor cu dizabilități „O Românie echitabilă” 2022—2027 se asigură din bugetul aprobat fiecărei instituții sau autorități publice responsabile, în limita fondurilor alocate cu această destinație.

PRIM-MINISTRU
NICOLAE-IONEL CIUCĂ

Contrasemnează:
Viceprim-ministru,
ministrul transporturilor și infrastructurii,
Sorin Mihai Grindeanu
Ministrul muncii și solidarității sociale,
Marius-Constantin Budăi
Ministrul dezvoltării, lucrărilor publice și administrației,
Cseke Attila-Zoltán
Ministrul investițiilor și proiectelor europene,
Dan Vîlceanu
Ministrul antreprenoriatului și turismului,
Constantin-Daniel Cadariu
p. Ministrul educației,
Gigel Paraschiv,
secretar de stat
Ministrul afacerilor interne,
Lucian Nicolae Bode
Ministrul culturii,
Lucian Romașcanu
Ministrul familiei, tineretului și egalității de șanse,
Gabriela Firea
Ministrul sportului,
Novák Carol-Eduard
Ministrul cercetării, inovării și digitalizării,
Marcel-Ioan Boloș
Ministrul apărării naționale,
Vasile Dîncu
Ministrul energiei,
Virgil-Daniel Popescu
Ministrul sănătății,
Alexandru Rafila
Ministrul agriculturii și dezvoltării rurale,
Adrian-Ionuț Chesnoiu
Secretarul general al Guvernului,
Marian Neacșu
p. Ministrul afacerilor externe,
Cornel Feruță,
secretar de stat
Ministrul finanțelor,
Adrian Câciu

București, 6 aprilie 2022
Nr. 490

„O ROMÂNIE ECHITABILĂ” 2022—2027

Anexă

Strategia națională

privind drepturile persoanelor cu dizabilități *„O Românie echitabilă”,* 2022-2027

O ROMÂNIE ECHITABILĂ 2022—2027

CAPITOLUL I - INTRODUCERE

Legea nr. 221/2010 pentru ratificarea Convenţiei privind drepturile persoanelor cu dizabilităţi, adoptată la New York de Adunarea Generală a Organizaţiei Naţiunilor Unite la 13 decembrie 2006, deschisă spre semnare la 30 martie 2007 şi semnată de România la 26 septembrie 2007, cu modificările ulterioare, denumită în continuare *Convenția,* a constituit actul de asumare pentru crearea cadrului de implementare a acestui standard de drept internațional.

Convenția marchează trecerea de la modelul medical al dizabilității la un model social bazat pe drepturile omului. Acest model înțelege dizabilitatea ca interacțiunea dintre particularitățile unei persoane și felul în care societatea răspunde acestora, evidențiind barierele din societate care împiedică persoanele cu dizabilități să participe activ în cadrul societății. *Convenția* reafirmă universalitatea, indivizibilitatea, interdependența şi inter-relaționarea tuturor drepturilor şi libertăților fundamentale ale omului şi necesitatea ca persoanelor cu dizabilităţi să li se garanteze dreptul de a beneficia pe deplin de acestea, fără discriminare.

Convenția stabilește că persoanele cu dizabilități trebuie să se bucure de aceleași drepturi ale omului ca orice altă persoană și că trebuie să primească aceleași oportunități pentru a putea participa deplin ca parteneri cu rol egal în toate domeniile vieții.

În anul 2018, luând în considerare faptul că Hotărârea Guvernului nr. 655/2016 pentru aprobarea Strategiei naționale „O societate fără bariere pentru persoanele cu dizabilităţi” 2016 - 2020 şi a Planului Operațional privind implementarea Strategiei naționale „O societate fără bariere pentru persoanele cu dizabilităţi” 2016 - 2020 se apropia de finalizarea perioadei de implementare, conștienți de importanța intensificării procesului de implementare a *Convenţiei,* a fost elaborat proiectul *Consolidarea mecanismului de coordonare a implementării Convenției ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități*, cu obiectivul general „de a face funcțional în România mecanismul de coordonare a implementării Convenției.” În acest context, elaborarea Strategiei naționale privind drepturile persoanelor cu dizabilități, 2022-2027, numită în continuare *Strategia 2022-2027*, care să asigure implementarea Convenției, cu obiective/ținte specifice cu indicatori măsurabili a devenit un obiectiv specific.

Strategia 2022-2027 include date și informații din „*Diagnoza situației persoanelor cu dizabilități în România*”,[1] document elaborat în cadrul proiectului cu asistență tehnică din partea Băncii Mondiale. Elaborarea diagnozei a presupus consultări cu persoane cu dizabilităţi şi reprezentanţii acestora, colaborarea cu actori instituționali implicați în procesul de culegere de date și o cercetare calitativă la nivel național la care au contribuit reprezentanți ai instituțiilor centrale, județene, locale; angajatori; reprezentanți ai organizațiilor furnizoare de servicii.

La procesul de colectare de date au participat: Ministerul Muncii şi Solidarităţii Sociale, Autoritatea Națională de Management al Calității în Sănătate, Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă, Administrația Națională a Penitenciarelor, Agenția Națională pentru Plăți și Inspecție Socială, Avocatul Poporului, Casa Corpului Didactic, Centre Județene/al Municipiului București de Resurse și Asistență Educațională, Consiliul Național al Audiovizualului, Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării, Direcții Generale de Asistență Socială și Protecția Copilului, Inspectoratul General pentru Imigrări, Institutul Național pentru Sănătatea Mamei și Copilului, Inspectorate Școlare Județene/al Municipiului București, Ministerul Educației, Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene, Ministerul Sănătății, Ministerul Tineretului și Sportului, Serviciile de Autoritate Tutelară ,cu sprijinul Instituțiilor Prefectului, Ministerul Culturii, Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Administrației.

Astfel, analizele cuprinse în diagnoză se bazează pe: date colectate pentru prima oară de la peste 30 de tipuri de instituții de la nivel central, județean sau local; un sondaj realizat în perioada august-octombrie 2020, reprezentativ la nivel național pentru persoanele cu dizabilități și pentru celelalte persoane cu vârste de peste 16 ani, pentru completarea chestionarelor fiind vizitate 16.000 de adrese din 500 de unități primare de selecție; date de sondaj EU-SILC[2] analizate pe grupuri de interes în evoluție 2010-2018, pentru România și celelalte țări ale Uniunii Europene; date calitative constând în 583 de interviuri realizate cu actori relevanți pentru problematica fiecărui domeniu, și anume: persoane cu dizabilități, asistenți personali și familie, reprezentanți ai organizațiilor neguvernamentale relevante, reprezentanți ai instituțiilor publice centrale și locale.

Termeni, sintagme, concepte:

În contextul Strategiei 2022-2027, termenii şi sintagmele de mai jos au următoarele semnificaţii:

a) **abilitarea şi reabilitarea** reprezintă acele măsuri eficiente şi adecvate, personalizate, inclusiv prin punerea la dispoziţie a tehnologiilor de acces şi dispozitivelor asistive şi sprijinul reciproc între persoane cu aceleaşi probleme, care permit persoanelor cu dizabilităţi să obţină şi să-şi menţină maximum de autonomie şi să-şi dezvolte potenţialul fizic, mintal, social, educaţional şi profesional, în vederea deplinei integrări şi participări în toate aspectele vieţii. Din perspectiva prezentei Strategii, sintagma *abilitare și reabilitare* are aplicabilitate în domeniul sănătății, încadrării în muncă, educației și serviciilor sociale, și reprezintă un concept mai larg decât conceptul de reabilitare medicală.

[1] Banca Mondială (2021) *Diagnoza situației persoanelor cu dizabilități în România*. Disponibil la: http://anpd.gov.ro/web/wp-content/uploads/2021/11/Diagnoza-situatiei-persoanelor-cu-dizabilitati-in-Romania.pdf

[2] Statisticile UE privind venituri și condiții de viață (EU-SILC) sunt colectate de Comisia Europeană pentru a monitoriza sărăcia și incluziunea socială în UE (potrivit Eurostat, https://ec.europa.eu/eurostat/web/microdata/european-union-statistics-on-income-and-living-conditions).

ROMÂNIE ECHITABILĂ 2022–2027

b) **asistența personală** se referă la sprijin uman direcționat către persoană, organizat în funcție de „beneficiar”, pus la dispoziția unei persoane cu dizabilități este un instrument pentru viața independentă.[3]

c) **autonomia** constă, pe de o parte, în capacitatea de autodeterminare a individului, în abilitatea de a lua singur decizii cu privire la propria viaţă şi în capacitatea sa de a duce la îndeplinire aceste decizii, prin iniţierea, organizarea, supervizarea şi revizuirea acţiunilor proprii fără a fi controlat de forţe externe sau de constrângeri, evaluând opţiunile existente şi luând în considerare propriile interese, nevoi şi valori, iar pe de altă parte, în percepția pe care o are persoana că dispune atât de abilitatea de a face alegeri cu privire la direcţia acţiunilor sale, cât şi de libertatea de a duce la îndeplinire aceste alegeri.

d) **barierele** sau **obstacolele** sunt factori din mediul unei persoane care, prin absenţă sau prezenţă, limitează funcţionarea şi creează dizabilitatea. Posibile bariere pot fi mediul fizic inaccesibil, lipsa unor tehnologii de acces şi dispozitive asistive, atitudinile negative ale oamenilor faţă de dizabilitate, precum şi serviciile, sistemele şi politicile care, fie nu există, fie ridică obstacole în calea implicării persoanelor cu o problemă de sănătate în toate domeniile existenţei.

e) **format accesibil:** Braille, imprimare cu corp mare de literă, mijloace multimedia accesibile, limbaj simplu, moduri augmentative şi alternative.

f) **(a fi) integrat în comunitate:** Dreptul de a fi integrat în comunitate se leagă de principiul integrării și participării depline și efective în cadrul societății (art. 3 (c) din *Convenție*) și implică a trăi o viață socială deplină și a avea acces la toate serviciile oferite publicului și la serviciile de sprijin oferite persoanelor cu dizabilități pentru a le permite să fie pe deplin integrate și să participe în toate sferele vieții sociale.

g) **participarea** este implicarea unei persoane într-o situaţie de viaţă; reprezintă funcţionarea la nivel social, în condiții de egalitate cu ceilalți.

h) **serviciile de sprijin** sunt asigurate persoanelor cu dizabilități pentru ca acestea să-și exercite dreptul la participare deplină și efectivă la viața socială; ele vizează susținerea autonomiei individuale și a vieții independente și se referă la transport, educație, loc de muncă, cumpărături, activități recreative, la a avea acces la evenimente din viața politică și culturală a comunității, spre exemplu întruniri publice, sportive, culturale, la orice altă activitate la care persoana cu dizabilități dorește să participe, la exercitarea calității de părinte, la dezvoltarea capacității de a avea contacte cu rudele, prietenii și altele.

i) **tehnologii de acces şi dispozitive asistive** reprezintă orice articol, echipament, aplicație software sau produs care este utilizat în scopul de a creşte, menţine sau îmbunătăţi capacităţile funcţionale ale persoanelor cu dizabilităţi.

j) viața independentă presupune autonomie, dreptul la alegere, dreptul de a lua decizii cu privire la propria viață și la relația cu ceilalți; presupune, totodată, a trăi în comunitate și a apela la toate serviciile acesteia, a participa activ la acțiunile de interes general și a primi sprijin pentru aceasta.

[3] Definițiile de la punctele b), e), f), h) sunt preluate din: Comitetul ONU pentru drepturile persoanelor cu dizabilități (2017) *Comentariul general nr. 5 privind art. 19: Viața independentă și integrarea în comunitate*, CRPD/C/GC/5. Disponibil la: https://undocs.org/en/CRPD/C/GC/5.

O ROMÂNIE ECHITABILĂ 2022–2027

CAPITOLUL II - INFORMAȚII GENERALE RELEVANTE

La 31 decembrie 2020,[4] numărul total de persoane cu dizabilităţi comunicat de către direcţiile generale de asistenţă socială şi protecţia copilului judeţene, respectiv locale ale sectoarelor municipiului Bucureşti (DGASPC), a fost de 857.638 de persoane. Dintre acestea, 98,03% (840.727 de persoane) se află în îngrijirea familiilor şi/sau trăiesc independent şi 1,97% (16.911 de persoane) se află în instituţiile publice rezidenţiale de asistenţă socială pentru persoanele adulte cu dizabilităţi coordonate de Autoritatea Națională pentru Protecția Drepturilor Persoanelor cu Dizabilități.

La 31 decembrie 2020, rata persoanelor cu dizabilități la populația României era de 3,87%, diferențiată pe regiuni, regiunile Sud-Vest Oltenia, Sud-Muntenia și Nord-Vest înregistrând cele mai mari rate.

Pe judeţe/municipii, numărul cel mai mare de persoane cu dizabilităţi se înregistrează în municipiul Bucureşti (73.313 de persoane), urmat de judeţul Prahova (37.732 de persoane), iar cel mai mic număr se înregistrează în judeţul Covasna (6.363 de persoane).

Conform Legii nr. 448/2006 privind protecţia şi promovarea drepturilor persoanelor cu dizabilităţi, republicată, cu modificările și completările ulterioare, tipurile de handicap sunt: fizic, vizual, auditiv, surdocecitate, somatic, mintal, psihic, HIV/SIDA, asociat, boli rare.

Femeile reprezintă 53,25% din totalul persoanelor cu dizabilităţi. Numărul persoanelor cu vârsta de peste 50 de ani reprezintă 72,72% din totalul persoanelor adulte cu dizabilităţi. Din centralizarea datelor pe grupe de vârstă, rezultă că 53,04% sunt persoane cuprinse între 18-64 de ani (415.995 de persoane) şi 46,96% au peste 65 de ani (368.369 de persoane), în total persoane adulte cu dizabilităţi.

În ceea ce privește grupa de vârstă 18-64 de ani, ponderea persoanelor cu dizabilități este următoarea:[5] între 18-19 de ani 0,98%; între 20-24 de ani 2,11%; între 25-29 de ani 2,44%; 30-34 de ani 4,24%; 35-39 de ani 4,14%; 40-44 de ani 5,35%; 45-49 de ani 5,80%; 50-54 de ani 7,25%; 55-59 de ani 6,29%; 60-64 de ani 10,01%.

Numărul persoanelor cu handicap grav reprezintă 40,09% din total, cele cu handicap accentuat 48,21%, iar cele cu handicap mediu şi uşor 11,70%.

La 31 decembrie 2020, numărul instituţiilor publice de asistenţă socială pentru persoanele adulte cu dizabilităţi era de 508, dintre care 453 rezidenţiale şi 55 nerezidențiale. Din cele 453 de instituţii publice rezidențiale de asistență socială pentru persoanele adulte cu dizabilități 85 sunt centre cu peste 50 de beneficiari. Aceste centre se află în proces de restructurare.[6]

CAPITOLUL III - GRUP ȚINTĂ

Beneficiarii Strategiei 2022-2027 sunt reprezentați de persoanele cu dizabilităţi, copii și adulți, în sensul pe care art. 1 din *Convenție* îl dă grupului, și societatea în general: membri ai familiilor care au în îngrijire

[4] Autoritatea Națională pentru Drepturile Persoanelor cu Dizabilități, Copii și Adopții (2021) *Buletin statistic – Date statistice 31 decembrie 2020*. Disponibil la: http://andpdca.gov.ro/w/wp-content/uploads/2021/04/ANDPDCA-adulti-cu-handicap-evolutii-trim-IV-2020-Buletin-statistic-v3-1.pdf
[5] Autoritatea Națională pentru Drepturile Persoanelor cu Dizabilități, Copii și Adopții (2021) *Buletin statistic – Date statistice 31 decembrie 2020*. Disponibil la: http://andpdca.gov.ro/w/wp-content/uploads/2021/04/ANDPDCA-adulti-cu-handicap-evolutii-trim-IV-2020-Buletin-statistic-v3-1.pdf
[6] *Idem.*

O ROMÂNIE ECHITABILĂ 2022—2027

persoane cu dizabilităţi, reprezentanţi legali, personal implicat în activități directe, cadre didactice, profesioniști, reprezentanți ai mediului academic, ai instituțiilor pentru drepturile omului, autorități și alte entități.

În mod aprioric, persoanelor cu dizabilități li se creează cadrul de a fi consultate, ascultate și implicate în procesele de luare a deciziilor, în elaborarea de politici şi programe, îndeosebi a celor care le privesc în mod direct.

CAPITOLUL IV - PRIORITĂȚI, POLITICI ȘI CADRU JURIDIC EXISTENTE

Cadrul strategic european și internațional la care se raliază *Strategia 2022-2027* cuprinde, printre altele:

a) Tratatul de Funcționare a Uniunii Europene care, în mod deosebit prin art. 10 și art. 19 alin. (1), creează cadrul pentru combaterea discriminării „pe motive de sex, rasă sau origine etnică, religie sau convingeri, handicap, vârstă sau orientare sexuală".
b) Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene care include dizabilitatea, vârsta și orientarea sexuală printre motivele pe baza cărora este interzisă discriminarea și consfințește dreptul persoanelor cu dizabilitate la integrare socială (art. 26)*:* „Uniunea recunoaşte şi respectă dreptul persoanelor cu dizabilităţi de a beneficia de măsuri care să le asigure autonomia, integrarea socială şi profesională, precum şi participarea la viaţa comunităţii".
c) Carta Socială Europeană Revizuită, adoptată la Strasbourg la 3 mai 1996, ratificată de România prin Legea nr. 74/1999.
d) Pilonul European al Drepturilor Sociale care se concentrează asupra ocupării forței de muncă, a aspectelor sociale și a adaptării modelului social european pentru a face față provocărilor secolului 21.
e) Agenda pentru dezvoltare durabilă 2030 care promovează respectarea universală a drepturilor omului, egalității și nediscriminării și este angajată în capacitarea statelor membre de a accelera procesul egalizării de șanse astfel încât „nimeni să nu rămână în urmă".
f) Directiva (UE) 2016/2102/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 26 octombrie 2016 privind accesibilitatea site-urilor web și a aplicațiilor mobile ale organismelor din sectorul public.
g) Planul de acțiune 2019-2023 privind e-justiția europeană (2019/C 96/05).
h) Directiva (UE) 2019/882 a Parlamentului European și a Consiliului din 17 aprilie 2019 privind cerințele de accesibilitate aplicabile produselor și serviciilor.
i) Strategia europeană „O Uniune a egalității: Strategia privind drepturile persoanelor cu handicap 2021-2030" - COM/2021/101.

Pe plan național, *Strategia 2022-2027* se raliază cerințelor Programului de Guvernare 2021-2024 *Coaliţia pentru reziliență, dezvoltare şi prosperitate*, afirmând astfel o abordare a politicilor publice din domeniul dizabilității din perspectiva drepturilor omului. Programul de Guvernare prevede o abordare a nevoilor persoanelor vulnerabile în mod coordonat și intersectorial prin măsuri țintite.

Strategia 2022-2027 are opt domenii prioritare:
1. Accesibilitate și mobilitate;
2. Protecția efectivă a drepturilor persoanelor cu dizabilități;

„O ROMÂNIE ECHITABILĂ" 2022–2027

3. Ocupare;
4. Protecție socială, inclusiv abilitare/reabilitare;
5. Viață independentă și integrare în comunitate, inclusiv accesul la servicii publice;
6. Educație;
7. Sănătate;
8. Participare politică și publică.

Legislația națională relevantă pentru fiecare din cele opt domenii prioritare este:

a) Constituția României,republicată în 2003,;
b) Legea nr. 221/2010 pentru ratificarea Convenției privind drepturile persoanelor cu dizabilități, adoptată la New York de Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite la 13 decembrie 2006, deschisă spre semnare la 30 martie 2007 și semnată de România la 26 septembrie 2007, cu modificările și completările ulterioare;
c) Legea nr. 18/1990 pentru ratificarea Convenției cu privire la drepturile copilului, adoptată de Adunarea generală a O.N.U. la 20 noiembrie 1989, republicată, cu modificările ulterioare;
d) Legea nr. 448/2006 privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap, republicată, cu modificările și completările ulterioare;
e) Legea asistenței sociale nr. 292/2011, cu modificările și completările ulterioare;
f) Legea nr. 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului, republicată, cu modificările și completările ulterioare;
g) Legea nr. 287/2009 privind Codul civil, republicată, cu modificările și completările ulterioare;
h) Legea nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, republicată, cu modificările și completările ulterioare;
i) Legea sănătății mintale și a protecției persoanelor cu tulburări psihice nr. 487/2002, republicată;
j) Legea nr. 53/2003 privind Codul muncii, republicată, cu modificările și completările ulterioare;
k) Legea nr. 76/2002 privind sistemul asigurărilor pentru șomaj și stimularea ocupării forței de muncă, cu modificările și completările ulterioare;
l) Legea nr. 416/2001 privind venitul minim garantat, cu modificările și completările ulterioare;
m) Legea nr. 277/2010 privind alocația pentru susținerea familiei, republicată, cu modificările și completările ulterioare;
n) Legea nr. 196/2016 privind venitul minim de incluziune, cu modificările ulterioare;
o) Legea nr. 226/2021 privind stabilirea măsurilor de protecție socială pentru consumatorul vulnerabil de energie, cu modificările și completările ulterioare;
p) Legea locuinței nr. 114/1996, republicată, cu modificările și completările ulterioare;
q) Legea educației naționale nr. 1/2011, cu modificările și completările ulterioare;
r) Legea nr. 95/2006 privind reforma în domeniul sănătății, republicată, cu modificările și completările ulterioare;
s) Legea educației fizice și sportului nr. 69/2000, cu modificările și completările ulterioare;
t) Ordonanța Guvernului nr. 27/2002 privind reglementarea activității de soluționare a petițiilor, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 233/2002 cu modificările ulterioare;
u) Legea contenciosului administrativ nr. 554/2004, cu modificările și completările ulterioare.

STRATEGIA „O ROMÂNIE ECHITABILĂ" 2022–2027

În toate aceste domenii prioritare se regăsesc temele transversale, precum: conştientizarea în legătură cu persoanele cu dizabilităţi şi promovarea respectării drepturilor şi demnităţii lor, design universal și adaptare rezonabilă cu respectarea definițiilor din *Convenție*, discriminarea pe criterii de dizabilitate ca încălcare a drepturilor omului, cu focalizare pe discriminarea multiplă, cooperarea și consultarea, colectarea de date cu respectarea măsurilor de protecție stabilite de lege, inclusiv a legislației referitoare la protecția datelor, pentru a asigura confidențialitatea şi respectarea anonimatului persoanelor cu dizabilităţi.

CAPITOLUL V - DEFINIREA PROBLEMEI

Convenția recunoaște explicit dizabilitatea ca pe o problemă a drepturilor omului și, de asemenea, faptul că „este un concept în evoluție și că acesta rezultă din interacțiunea dintre persoanele cu deficiențe și barierele de atitudine și de mediu care împiedică participarea lor deplină și efectivă în societate în condiții de egalitate cu ceilalți". Acele condiții sociale, economice, juridice, politice și de mediu care acționează ca bariere în exercitarea deplină a drepturilor persoanelor cu dizabilități trebuie să fie identificate și eliminate pentru ca persoana cu dizabilități să-și poată îndeplini rolurile în societate, la fel ca toți ceilalți.

Domeniul prioritar *Accesibilitate și mobilitate:*
Persoanele cu dizabilități trebuie să aibă acces fizic, informațional și comunicațional la produsele, serviciile și programele pe care societatea le pune la dispoziția membrilor săi. Accesibilitatea reprezintă baza participării depline a persoanelor cu dizabilități la viața socială.
Accesul la mediul fizic reprezintă unul dintre aspectele centrale ale *Convenției* și o condiție care inhibă sau facilitează abilitatea de a utiliza serviciile sociale, educaționale și de sănătate, de a ocupa un loc de muncă, de a se implica în forme de participare publică, și de a trăi independent și autonom.
Principalele probleme legate de dificultățile prezente sunt determinate de mai multe elemente, printre care:
(i) lipsa unei strategii cuprinzătoare de accesibilizare la nivel național;
(ii) lipsa de continuitate a traseelor accesibile pentru persoanele cu dizabilități în interiorul localităților și între acestea, precum și a instrumentelor de verificare în acest sens;
(iii) regulile privind adaptarea clădirilor civile și a spațiului urban la nevoile individuale ale persoanelor cu dizabilități nu sunt respectate;
(iv) atribuțiile de avizare, control și sancțiune a neconformității cu criteriile de accesibilitate nu sunt exercitate în mod adecvat; și
(v) cele mai multe instituții publice nu au un plan de accesibilizare etapizat, care să includă o bugetare din timp a intervențiilor, pe baza consultărilor cu persoanele cu dizabilități beneficiare.
În ceea ce privește accesul la mediul informațional și comunicațional, dificultățile țin de faptul că legislația și regulile existente nu cuprind standarde cu privire la criteriile de accesibilizare a bunurilor și serviciilor, implementarea prevederilor privind limbajul mimico-gestual de către canalele de televiziune este minimală, iar implementarea prevederilor legislative privind accesibilizarea site-urilor instituțiilor publice este extrem de redusă.
Pentru asigurarea accesului persoanelor cu dizabilități la mijloace de transport, lipsesc prevederile legale cu privire la standardele minime de accesibilitate și la sancționarea operatorilor care nu le respectă, precum și informațiile cu privire la oferta de rute accesibilizate și cererea de servicii de transport accesibilizate.

„O ROMÂNIE ECHITABILĂ" 2022–2027

Sunt identificate probleme și în zona organizării intervențiilor în situații de urgență, de exemplu hărțile de hazarduri și riscuri sunt incomplete și neactualizate, iar personalul implicat nu este pregătit pentru a răspunde nevoilor persoanelor cu dizabilități.

Domeniul prioritar *Protecția efectivă a drepturilor persoanelor cu dizabilități:*
Persoanele cu dizabilități trebuie să beneficieze de recunoaștere egală în fața legii pentru a-și exercita toate drepturile fundamentale, precum dreptul de a munci, de a se căsători, de a-și întemeia o familiei sau de a vota, și astfel de a lua decizii în toate aspectele vieții lor; recunoașterea egală în fața legii este necesară pentru a asigura faptul că deciziile oricărei persoane produc efecte juridice.
„Diagnoza situației persoanelor cu dizabilități în România" se referă la multe situații în care drepturile persoanelor cu dizabilități sunt încălcate, de exemplu: în multe cazuri, băncile refuză să deschidă conturi bancare pentru persoanele nevăzătoare, pe motiv că nu pot citi contractul, sau refuză eliberarea cardurilor bancare sau încheierea contractelor pentru credite atunci când consideră că persoana cu dizabilități nu ar putea lua decizii; atunci când sesizează existența unei nevoi mari de sprijin în luarea deciziei pentru persoanele cu dizabilități în ceea ce privește încheierea anumitor acte civile, notarii pot ajunge la restricții privind încheierea acestora; încheierea unei căsătorii poate fi limitată și de certificatul medical prenupțial privind starea sănătății, care evaluează „normalitatea din punct de vedere neuropsihic" drept condiție necesară care demonstrează aptitudinea persoanei de a se căsători și altele.
Pentru a garanta că persoanele cu dizabilități își pot exercita capacitatea juridică, trebuie asigurate modalități de sprijinire a deciziei, diverse ca tip și intensitate, formale și informale. Aceasta presupune elaborarea unui cadru normativ care să reglementeze modalitățile de luare a deciziei, serviciile specifice de sprijin în luarea deciziei, activitățile de sprijin și asistență în luarea deciziilor.
Accesul efectiv al persoanelor cu dizabilități la justiție presupune în mod deosebit asigurarea accesibilizării fizice, de informare și comunicare, adaptarea tuturor procedurilor juridice, precum și accesul la asistență și reprezentare juridică.

Domeniul prioritar *Ocupare:*
Accesul limitat la *ocupare* determină un nivel ridicat de risc de excluziune socială şi de sărăcie pentru persoanele cu dizabilităţi.
România înregistrează cea mai scăzută rată de ocupare comparativ cu celelalte țări ale Uniunii Europene pentru persoanele cu limitări severe (cu o diferență de peste trei ori mai mari între România și cele mai bine plasate țări).[7] Printre cauzele determinante se pot număra: limitările în exercitarea dreptului la muncă din Legea nr. 53/2003, cu modificările și completările ulterioare (de exemplu, prin faptul că este interzisă încadrarea în muncă a persoanelor puse sub interdicție), instrumentul de stimulare a angajatorilor pentru a angaja persoane cu dizabilități prin sistemul de cotă nu funcționează eficient, bugetul colectat din plata taxei de neangajare nu este utilizat adecvat pentru creșterea ocupării persoanelor cu dizabilități, iar sistemul de subvenții pentru angajatori nu este suficient de atractiv.
Conform Legii nr. 448/2006 privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap, republicată, cu modificările și completările ulterioare, orice angajator public sau privat cu cel puțin 50 de angajaţi are obligaţia de a angaja persoane cu dizabilităţi, într-un procent de minim 4%. Statisticile arată însă că, de cele mai multe ori, angajatorii preferă celelalte opţiuni din lege astfel că, deşi iniţiat ca o măsură

[7] Banca Mondială (2021) *Diagnoza situației persoanelor cu dizabilități în România*. Disponibil la: http://anpd.gov.ro/web/wp-content/uploads/2021/11/Diagnoza-situatiei-persoanelor-cu-dizabilitati-in-Romania.pdf

O ROMÂNIE ECHITABILĂ 2022–2027

activă, sistemul de cotă nu a dus la o rată crescută de ocupare ceea ce determină ca una dintre provocările viitoare să fie legată de creşterea şi diversificarea serviciilor aferente ocupării prin utilizarea sistemului de cotă într-un mod activ.
Oferirea unor servicii de sprijin pentru ocupare adaptate la nevoile persoanelor cu dizabilități reprezintă unul dintre cele mai eficiente mijloace de ocupare. În ceea ce privește angajarea asistată, deși există experiențe pozitive ale unor direcții generale de asistență socială și protecția copilului și organizațiilor neguvernamentale în ceea ce privește furnizarea unor astfel de servicii, nu există un program la nivel național.

Domeniul prioritar *Protecţie socială, inclusiv abilitare/reabilitare*:
Persoanele cu dizabilități trebuie să aibă un standard de viață adecvat, cu șanse egale cu toate celelalte persoane. Cetățenii au acces egal la un standard adecvat de viață atunci când își pot acoperi atât nevoile de bază pentru traiul zilnic (hrană, îmbrăcăminte, sănătate, locuire), precum și cheltuielile necesare pentru participarea activă la toate aspectele vieții din comunitate (precum educație, ocupare, timp liber sau participare civică), în condiții egale, neinfluențate nicidecum de dizabilitate sau de alte situații specifice de vulnerabilitate.
În România, persoanele cu limitări severe ale funcționării au o probabilitate de peste două ori mai mare decât celelalte de a suferi de deprivare materială severă. Rata deprivării materiale severe este unul dintre cei mai relevanți indicatori pentru a măsura standardul de viață al unei gospodării, întrucât exprimă inabilitatea acelei gospodării de a-și permite un număr minim de bunuri/servicii considerate dezirabile sau chiar necesare pentru o viață adecvată.
Dizabilitatea implică cel mai adesea cheltuieli suplimentare specifice care trebuie acoperite pentru ca persoana să poată trăi în mod adecvat în societatea din care face parte. Alte lipsuri care se răsfrâng negativ asupra standardului de viață țin de lipsa unei metodologii de evaluare a nevoilor locale de servicii, de neasigurarea unui nivel adecvat de finanțare pentru beneficiile pentru persoanele cu dizabilități, de insuficienta asigurare cu dispozitive și tehnologii de asistență și altele.
De asemenea, serviciile sociale specializate la care ar trebui să aibă acces persoanele cu dizabilităţi sunt într-un număr extrem de redus şi dispersate geografic neunitar.

Domeniul prioritar *Viață independentă și integrare în comunitate, inclusiv accesul la servicii publice:*
Viața independentă constituie un drept fundamental al omului, esențial pentru dezvoltarea identității personale și realizarea potențialului uman și recunoscut prin *Convenție* în mod egal persoanelor cu dizabilități.
Viața independentă este interpretată în *Convenție* nu doar ca abilitatea de a desfășura activitățile zilnice pe cont propriu ci, în primul rând, ca libertatea de a alege și de a fi în controlul propriei vieți.
Orice persoană are dreptul să trăiască independent în cadrul societății. Pentru persoanele cu dizabilități, exercitarea acestui drept presupune posibilitatea de a decide și a-și controla toate aspectele vieții, accesul atât la serviciile și facilitățile destinate populației generale, cât și la servicii de sprijin specifice dizabilității. Aceste servicii trebuie să fie disponibile, accesibile, adecvate și la prețuri rezonabile. În același timp, serviciile trebuie să fie suficient de diverse încât să răspundă nevoilor persoanelor cu dizabilități, să corespundă preferințelor lor și să fie controlate de acestea.

„O ROMÂNIE ECHITABILĂ" 2022–2027

Printre dificultățile existente în prezent, constatate în „Diagnoza situației persoanelor cu dizabilități în România”[8] privind acest domeniu, putem enumera: standardele de calitate a serviciilor sociale pentru persoanele cu dizabilități se realizează la perioade de timp mari, fără o evaluare prealabilă; nu există un mecanism predictibil pentru modificarea standardului de cost pentru servicii sociale; nu există monitorizare/control/evaluare/auditate sistematică a situației serviciilor pentru persoanele cu dizabilități. Nu putem vorbi despre o evoluție a serviciilor sociale în ultimii ani, centrele de tip respiro și centrele de criză sunt aproape inexistente, ca și echipele mobile, serviciile de îngrijire la domiciliu sunt nedezvoltate, iar asistentul personal profesionist este un serviciu nefuncțional în mare parte. În ceea ce privește asistentul personal, există discrepanțe mari între județe privind modalitatea de a alege între angajarea asistentului personal și plata indemnizației lunare.
Viața independentă în comunitate poate avea loc doar în afara instituțiilor rezidențiale de orice tip. Deciziile de instituționalizare luate în baza existenței unei dizabilități pot duce la discriminare, demonstrând eșecul de a oferi sprijin și servicii în comunitate persoanelor cu dizabilități care sunt astfel forțate să accepte segregarea în instituții.

Domeniul prioritar *Educație:*
Copiii și tinerii cu dizabilități și/sau cerințe educaționale speciale (CES) trebuie să aibă acces la o educație incluzivă de calitate în comunitate, în condiții de egalitate cu ceilalți elevi, astfel încât să își poată atinge potențialul maxim de dezvoltare.
Pentru a putea oferi elevilor cu dizabilități educație formală de calitate în sistemul de masă, este necesară adaptarea rezonabilă a mediului școlar la nevoile fiecărui elev în parte. Totuși, fără asigurarea unor resurse corespunzătoare, umane și materiale, precum și a adaptării rezonabile a condițiilor de învățare, simpla participare a copiilor cu dizabilități la educația formală de masă nu va asigura adecvarea și efectivitatea serviciilor educaționale de care aceștia beneficiază, rezultând în achiziții minime sau inexistente în urma parcurgerii ciclurilor de învățământ. Pentru unii dintre elevii cu dizabilități, serviciile educaționale nu pot fi oferite separat de accesul la terapii de calitate, potrivite fiecărei afecțiuni, rezultate optime obținându-se prin integrarea acestor terapii în actul educațional.
Sistemul românesc de educație oferă elevilor cu nevoi speciale, o formă de instruire școlară diferențiată, adaptată tipului de deficiență și nivelului de severitate al acesteia, precum și nevoilor lor de dezvoltare, atât în unități de învățământ special, cât și în unități de învățământ de masă la toate nivelurile de învățământ, de la nivel preșcolar la cel profesional și tehnic. Există unități de învățământ special, unele specializate pentru anumite deficiențe, deoarece unitățile de învățământ de masă nu sunt pregătite să acopere decât într-o mică măsură nevoile educaționale ale acestor copii/elevi/tineri. Întreaga strategie didactică se bazează pe principiile învățării diferențiate și individualizate pornind de la potențialul psihoindividual al copilului, ritmul său de învățare, achizițiile și progresul înregistrat de acesta. Pentru acest deziderat, instituțiile de învățământ superior de profil trebuie să-și dezvolte oferta de formare.

Cadrul legislativ specific educației incluzive este amplu, însă lipsește o abordare coerentă, unitară, determinată de lipsa resurselor financiare și a resurselor umane cu pregătire în domeniul educației speciale.

[8] Banca Mondială (2021) *Diagnoza situației persoanelor cu dizabilități în România*. Disponibil la: http://anpd.gov.ro/web/wp-content/uploads/2021/11/Diagnoza-situatiei-persoanelor-cu-dizabilitati-in-Romania.pdf

GUVERNUL ROMÂNIEI STRATEGIA 2022–2027

Domeniul prioritar *Sănătate:*
Persoanele cu dizabilități au dreptul să beneficieze de servicii de sănătate de cea mai bună calitate, accesibile din punct de vedere fizic, informațional, geografic și financiar. Persoanele cu dizabilități au aceleași nevoi ca populația generală atunci când este vorba de servicii generale și esențiale precum imunizarea, asistența medicală primară și specializată, screening-ul bolilor transmisibile sau netransmisibile, asistența stomatologică, sănătate sexuală și reproductivă. În același timp însă, calitatea vieții lor depinde de accesul corespunzător la servicii specializate în detecția timpurie a dizabilității (ex. screening-ul pre și post-natal), la dispozitive medicale și la servicii de abilitare/reabilitare.
Câteva probleme relevante în „Diagnoza situației persoanelor cu dizabilități în România”[9] sunt:
persoanele cu limitări consideră că au nevoi medicale nesatisfăcute, cel mai des din motive financiare;

a) există disparități mari în distribuția geografică a medicilor de familie și a specialiștilor;
b) nu există informații suficiente despre capacitatea serviciilor medicale existente de a asigura accesibilitatea fizică și informațională;
c) există procente semnificative de nou-născuți care nu beneficiază de screening la naștere;
d) reabilitarea fizică, cognitivă și comportamentală a pacienților pare să aibă o prioritate scăzută pentru sistemul de servicii de sănătate.

Accesul persoanelor cu dizabilități la servicii de sănătate poate depinde și de adoptarea unor atitudini și practici nediscriminatorii de către personalul implicat în îngrijirea medicală. De exemplu: există tendința de a subestima abilitățile fizice sau cognitive ale pacientului cu dizabilități, de a minimiza capacitatea lui de a se (auto)îngriji sau de a adopta comportamente protective pentru sănătate, sau de a ignora importanța expertizei pe care pacientul cu dizabilități o are în legătură cu propria afecțiune; formarea de bază a personalului medical nu include cursuri sau module de curs dedicate drepturilor și nevoilor persoanelor cu dizabilități; oferta de programe acreditate de educație medicală continuă care abordează teme legate de drepturile și nevoile persoanelor cu dizabilități este redusă; nu există mecanisme de monitorizare a respectării drepturilor și nevoilor persoanelor cu dizabilități în toate serviciile medicale.

Domeniul prioritar *Participare politică și publică*:
Persoanele cu dizabilități trebuie să poată participa activ ca membri deplini ai societății, cu drepturi egale. Din analizele efectuate, [10] reiese faptul că persoanele cu dizabilități participă la activități culturale într-un număr mai mic și cu o frecvență mai scăzută decât cele fără dizabilități, în contextul unui consum cultural redus în rândul populației generale din România.
Printre problemele actuale identificate ca bariere în participare se regăsesc:

a) lipsa mecanismelor specifice de finanțare a unor produse culturale relevante pentru tematica dizabilității;
b) lipsa unui mecanism de monitorizare funcțional al accesului la cultură al persoanelor cu dizabilități;
c) instituțiile și scenele culturale sunt greu accesibile; oferta de evenimente și produse culturale legate de dizabilități este limitată;
d) sprijinul pentru persoanele cu dizabilități ca producători de cultură este foarte redus;,
e) școlile vocaționale cu profil de științe umane și artistice nu atrag copiii cu dizabilități, inclusiv din cauza lipsei de accesibilitate.

[9] Banca Mondială (2021) *Diagnoza situației persoanelor cu dizabilități în România*. Disponibil la: http://anpd.gov.ro/web/wp-content/uploads/2021/11/Diagnoza-situatiei-persoanelor-cu-dizabilitati-in-Romania.pdf
[10] *Idem.*

O ROMÂNIE ECHITABILĂ 2022—2027

În ceea ce privește politica publică legată de sport și turism:

a) în mare parte nu se includ nevoile persoanelor cu dizabilități;
b) legislația sportului și regulamentele de organizare a federațiilor de profil nu creează un cadru adecvat în vederea asigurării participării persoanelor cu dizabilități la activități sportive de masă în sistemul școlar sau în cluburi sportive de amatori;
c) locurile de joacă din spațiul public nu conțin în general echipamente accesibilizate și planurile pentru dezvoltarea acestora nu includ achiziția de astfel de echipamente;
d) costurile participării la activități sportive sunt adesea ridicate;
e) nu există mecanisme de finanțare publică a acestora;
f) în școli și în cluburile sportive nu există personal specializat în lucrul cu persoanele cu dizabilități printre profesori, instructori, antrenori sau personal de sprijin;
g) serviciile turistice pentru persoane cu dizabilități sunt subdezvoltate.

Dreptul la vot este garantat din punct de vedere legislativ, dar o proporție considerabilă dintre persoanele cu dizabilități nu îl exercită. Există mai multe motive principale pentru care persoanele cu dizabilități nu votează. Conform „Diagnozei situației persoanelor cu dizabilități în România”,[11] aproximativ o zecime dintre secțiile de votare nu sunt accesibilizate pentru accesul fizic al persoanelor cu mobilitate redusă, dar procentul ar putea fi mai mare dacă ar fi folosiți mai mulți indicatori. De asemenea, lipsesc hărțile online și offline cu secțiile de votare accesibile pentru fiecare dintre tipurile de dizabilitate.

CAPITOLUL VI – VIZIUNE

Strategia 2022-2027 continuă și dezvoltă demersul de implementare a *Convenției ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități* în vederea asigurării cadrului pentru exercitarea deplină și în condiții de egalitate a tuturor drepturilor și libertăților fundamentale ale omului de către toate persoanele cu dizabilități.

CAPITOLUL VII - OBIECTIV GENERAL

Obiectivul general al Strategiei 2022-2027 este: **Asigurarea participării depline și efective a persoanelor cu dizabilități, bazată pe libertatea de decizie, în toate domeniile vieții și într-un mediu accesibil și rezilient**.

Domeniul prioritar *Accesibilitate și mobilitate* are ca obiectiv general: Asigurarea accesului fizic, informațional și comunicațional al persoanelor cu dizabilități la produsele, serviciile și programele pe care societatea le pune la dispoziția membrilor săi.

Domeniul prioritar *Protecția efectivă a drepturilor persoanelor cu dizabilități* are ca obiectiv general: Recunoașterea egală în fața legii a persoanelor cu dizabilități pentru exercitarea tuturor drepturilor fundamentale, inclusiv de a lua decizii în toate aspectele vieții lor.

Prin Decizia nr. 601/2020, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 88 din 27 ianuarie 2021, Curtea Constituțională a României a constatat că dispozițiile art. 164 alin. (1) din Legea nr. 287/2009,

[11] Banca Mondială (2021) *Diagnoza situației persoanelor cu dizabilități în România*. Disponibil la: http://anpd.gov.ro/web/wp-content/uploads/2021/11/Diagnoza-situatiei-persoanelor-cu-dizabilitati-in-Romania.pdf

O ROMÂNIE ECHITABILĂ 2022–2027

republicată, cu modificările și completările ulterioare sunt neconstituționale în raport cu prevederile art. 1 alin. (3), ale art. 16 alin. (1) și ale art. 50 din Constituția României, republicată, astfel cum se interpretează potrivit art. 20 alin. (1) și prin prisma art. 12 din Convenția ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități.

Ca urmare a Deciziei nr. 601/2020, sunt necesare efectuarea unei intervenții asupra legislației civile de drept comun, cum ar fiLegea nr. 287/2009, republicată, cu modificările și completările ulterioare , precum și un examen al legislației speciale, spre exemplu: Legea nr. 53/2003, republicată, cu modificările și completările ulterioare, Legea nr. 487/2002, republicată, cu modificările și completările ulterioare, Legea nr. 448/2006, republicată, cu modificările și completările ulterioare, , în contextul mai larg al realizării unei reforme în materia măsurilor de ocrotire a unei persoane fizice. În acest context, amintim demersul legislativ care propune instituirea unor soluţii de reglementare în materia ocrotirii persoanei fizice majore cu dizabilităţi psihosociale sau intelectuale. Proiectul urmăreşte realizarea unei intervenţii substanţiale în materia măsurilor de ocrotire de drept civil de care pot beneficia persoanele fizice vulnerabile, fiind astfel continuată, cu privire la statutul juridic al persoanei fizice, ampla reformă legislativă realizată prin adoptarea noului Cod civil. Proiectul cuprinde o serie de garanţii esenţiale, reglementate în beneficiul celui ocrotit, cum ar fi instituirea unui sistem gradual, în trepte, de dispunere a măsurilor de ocrotire, a unor perioade determinate de timp pentru a fi dispuse şi prelungite acestea, configurarea unor reguli privind reevaluarea periodică a regimului de ocrotire ales sau posibilitatea adaptării (individualizării) permanente, de către instanţa de tutelă, a măsurii de ocrotire în funcţie de circumstanţele concrete în care se găseşte cel ocrotit. Proiectul a fost elaborat pe baza unor consultări ample atât cu instituțiile responsabile, cât și cu organizații ale persoanelor cu dizabilități, fiind finalizat spre sfârșitul anului 2021 și aflându-se în prezent în dezbatere parlamentară. Domeniul prioritar *Ocupare* are ca obiectiv general: Asigurarea oportunității persoanelor cu dizabilități de punere în aplicare și de dezvoltare a calificării și a competențelor, precum și a potențialului creativ și productiv, într-o ocupație liber aleasă și într-un loc de muncă incluziv, accesibil, adaptat.

Domeniul prioritar *Protecție socială, inclusiv abilitare/reabilitare* are ca obiectiv general: Asigurarea unui standard de viață adecvat pentru persoanele cu dizabilități cu șanse egale cu toate celelalte persoane.

Domeniul prioritar *Viață independentă și integrare în comunitate, inclusiv accesul la servicii publice* are ca obiectiv general: Asigurarea vieții independente pentru persoanele cu dizabilități, drept fundamental al omului, esențială pentru dezvoltarea identității personale și realizarea potențialului uman.

Domeniul prioritar *Educație* are ca obiectiv general: Accesul copiilor și tinerilor cu dizabilități și/sau cerințe educaționale speciale, numite în continuare CES, la o educație incluzivă de calitate în comunitate, în condiții de egalitate cu ceilalți copii și tineri, astfel încât să își poată atinge potențialul maxim de dezvoltare.

Domeniul prioritar *Sănătate* are ca obiectiv general: Asigurarea de servicii de sănătate de cea mai bună calitate pentru persoanele cu dizabilități.

Domeniul prioritar *Participare politică și publică* are ca obiectiv general: Asigurarea participării active a persoanelor cu dizabilități, ca membri deplini ai societății, cu drepturi egale.

„O ROMÂNIE ECHITABILĂ" 2022–2027

CAPITOLUL VIII - PRINCIPII GENERALE

Strategia 2022-2027 promovează următoarele principii:

a) **Nediscriminarea şi tratamentul egal** reprezintă asigurarea condiţiilor de exercitare deplină şi în condiţii de egalitate a tuturor drepturilor şi libertăţilor fundamentale ale omului de către toate persoanele cu dizabilităţi. Aplicarea acestui principiu presupune luarea de măsuri pentru prevenirea, identificarea şi sancţionarea oricărei forme de discriminare, inclusiv a discriminării multiple la care pot fi supuşi copiii, fetele şi femeile sau persoanele vârstnice. Principiul conduce la necesitatea adoptării unor măsuri specifice care sunt necesare pentru a accelera sau a obţine egalitatea *de facto* a persoanelor cu dizabilităţi.

b) **Egalitatea de şanse** este rezultatul procesului de egalizare a şanselor prin care diferitele structuri din societate şi de mediu, de exemplu: infrastructura, serviciile, informarea, au devenit disponibile inclusiv persoanelor cu dizabilităţi. Principiul implică recunoaşterea persoanelor cu dizabilităţi ca participanţi cu drepturi egale în cadrul societăţii.

c) **Transparența** presupune aducerea la cunoștința publicului, în mod regulat, a gradului de îndeplinire a obligațiilor asumate prin ratificarea *Convenției*, a progresului obținut, precum și a dificultăților în implementare.

d) **Accesibilitatea informațiilor și datelor** trebuie asigurată în aceeaşi măsură pentru persoanele cu dizabilităţi ca şi pentru alte persoane. Este rezultatul procesului care presupune luarea în considerare, încă din faza de proiectare, în toate politicile, programele, serviciile, produsele şi resursele din comunitate destinate persoanelor cu dizabilități, a aspectelor referitoare la cost, disponibilitate, adaptare, proximitate, pentru a preîntâmpina crearea de noi bariere, precum şi identificarea şi eliminarea barierelor existente care limitează accesul persoanelor cu dizabilităţi la toate domeniile vieţii.

e) **Principiul abordării integrate** presupune planificarea într-o manieră complementară a activităţilor, la toate nivelurile, pentru a asigura o imagine completă a resurselor şi responsabilităţilor, precum și coordonarea şi cooperarea între toate entitățile implicate în îndeplinirea obligațiilor asumate prin ratificarea *Convenției*.

f) **Respectarea demnităţii inalienabile, a autonomiei individuale**, inclusiv a libertăţii de a face propriile alegeri, şi a independenţei persoanelor se referă la valoarea pe care fiecare persoană, indiferent de deficienţa/afectarea ei, o poate aduce în cadrul societăţii.

g) **Participarea şi integrarea deplină şi efectivă în societate** a persoanelor cu dizabilităţi presupune atât identificarea şi eliminarea restricţiilor, cât şi adoptarea unor măsuri active şi eficiente pentru garantarea exercitării depline a drepturilor fundamentale. Se referă, de asemenea, şi la luarea de măsuri eficiente în scopul schimbării de atitudini şi comportamente care pot duce la stigmatizare, marginalizare sau excludere. Persoanele cu dizabilităţi trebuie să fie informate, să aibă oportunităţi de participare activă şi măsuri adecvate pentru revendicarea drepturilor lor. Principiul privind participarea şi integrarea deplină şi efectivă în societate este legat de conceptele: „design universal” şi „adaptare rezonabilă”.

h) **Respectul pentru diversitate şi acceptarea persoanelor cu dizabilităţi** ca parte a diversităţii umane şi a umanităţii implică recunoaşterea contribuţiilor valoroase, existente şi de perspectivă, aduse de persoanele cu dizabilităţi la bunăstarea generală şi a diversităţii comunităţilor din care fac parte. Societatea are obligaţia de a crea condiţiile care să permită atât cunoaşterea cât şi

O ROMÂNIE ECHITABILĂ 2022–2027

recunoaşterea nevoilor lor specifice pentru a le asigura participarea deplină şi activă, fără discriminare.

i) **Egalitatea între bărbaţi şi femei** se referă la necesitatea de a respecta și integra acest principiu, în special pentru fetele și femeile cu dizabilități supuse discriminării multiple, în toate politicile şi măsurile ce susțin deplina exercitare a drepturilor şi libertăţilor fundamentale ale omului, de către toate persoanele cu dizabilităţi.

j) **Respectul pentru capacitățile de dezvoltare a copiilor cu dizabilități și/sau CES** şi pentru dreptul copiilor cu dizabilități și/sau CES de a-şi păstra identitatea promovează încrederea în potențialul de dezvoltare și în autonomia copilului, concomitent cu identificarea şi acoperirea diferitelor nevoi specifice care pot apărea la un moment în evoluţia sa. Pe tot parcursul evoluției lor, copiii cu dizabilități și/sau CES trebuie consultați și implicaţi în mod activ în procesele de luare a deciziilor referitoare la problemele privind persoanele cu dizabilităţi.

k) **Consultarea şi implicarea persoanelor cu dizabilităţi**, a reprezentanţilor şi a organizaţiilor lor în toate programele, proiectele, activitățile din domeniul dizabilității, respectând motto „Nimic pentru noi, fără noi!” în procesele de luare a deciziilor, în elaborarea de politici, programe, acțiuni și măsuri, presupune recunoaşterea contribuţiilor persoanelor cu dizabilităţi la bunăstarea generală.

l) **Subsidiaritatea**, în sensul stabilirii celui mai adecvat grad de acțiune și intervenție la nivel local, regional sau național.

m) **Asumarea răspunderii** care presupune determinarea clară a sarcinilor și atribuțiilor instituțiilor și persoanelor responsabile cu implementarea prevederilor *Convenției*.

n) **Eficacitatea utilizării fondurilor**, inclusiv prin implementarea programelor operaționale subsecvente Acordului de parteneriat 2021-2027.

CAPITOLUL IX - DIRECȚII DE ACȚIUNE

1. ACCESIBILITATE ȘI MOBILITATE

Obiectiv general: Asigurarea accesului fizic, informațional și comunicațional al persoanelor cu dizabilități la produsele, serviciile și programele pe care societatea le pune la dispoziția membrilor săi.

Accesibilitatea reprezintă baza participării depline a persoanelor cu dizabilități la viața socială. Dincolo de importanța în sine a asigurării dreptului de acces, realizarea lui în practică reprezintă în același timp și poarta spre exercitarea drepturilor pe toate dimensiunile vieții: educație, sănătate, protecție juridică a drepturilor, ocupare, protecție socială, viață independentă.

Obiectiv specific 1: Îmbunătățirea accesului persoanelor cu dizabilități la mediul fizic (locuința proprie, clădiri publice și zone publice urbane și rurale)

Descrierea situației: Pentru o proporție semnificativă a persoanelor cu dizabilități, accesul la clădirile de locuit, spațiile de muncă, clădirile disponibile pentru public, infrastructura de transport

© ROMÂNIA ECHITABILĂ” 2022–2027

și alte facilități, rămâne o barieră semnificativă.[12] Accesul la mediul fizic reprezintă unul dintre aspectele centrale ale *Convenției* și o condiție care restrânge sau facilitează abilitatea de a utiliza serviciile sociale, educaționale și de sănătate, de a ocupa un loc de muncă, de a se implica în forme de participare publică, și de a trăi independent și autonom. Barierele fizice pot apărea ca urmare a unei proiectări neincluzive a spațiului construit și a deficiențelor de adaptare, rezultatul fiind mobilitatea și utilizarea precară a acestora. Blocajele fizice pot apărea în accesarea mediului fizic și sunt diferite în funcție de tipul dizabilității:

a) utilizarea propriei locuințe;
b) accesul la și dinspre propria locuință;
c) utilizarea spațiilor pietonale;
d) utilizarea trotuarelor și a trecerilor de pietoni;
e) intrarea și ieșirea în și din clădirile deschise publicului;
f) utilizarea dotărilor acestor clădiri și a serviciilor furnizate, accesul la alte spații publice.

Accesul persoanelor cu dizabilități la instituțiile deschise publicului[13] **este restricționat.**
Doar 33% din persoanele cu limitări severe de sănătate în activitățile curente[14] nu au avut dificultăți la accesarea instituțiilor destinate publicului, în timp ce 35% nu s-au deplasat pentru a accesa aceste instituții, iar 32% au întâmpinat bariere: au experimentat mici dificultăți (15%), mari dificultăți (14%) sau chiar nu au putut accesa clădirile (3%). Procentul persoanelor cu unele limitări care nu au avut niciun fel de dificultate de acces este, la rândul său, semnificativ mai mic decât al persoanelor fără limitări: 66% față de 91%.[15]

Persoanele cu dizabilități au dificultăți semnificative în accesarea propriilor locuințe.
Doar 73% dintre persoanele cu unele limitări și doar 42% dintre persoanele cu limitări severe nu au avut probleme de acces la propria locuință, față de 96% în cazul persoanelor fără limitări. Aceste procente sunt și mai mici în mediul rural: 67% pentru populația cu unele limitări și 37% pentru populația cu limitări severe.[16]

Există mai mulți factori care explică această problemă:
Nu există un document strategic cuprinzător privind accesibilizarea la nivel național.
Există o lipsă de continuitate a traseelor accesibile pentru persoanele cu dizabilități în interiorul localităților și între acestea, cauzată de lipsa coordonării între instituții și implicarea lor inegală în vederea respectării drepturilor de acces la mediul fizic al persoanelor cu dizabilități. Agenția Națională pentru Plăți și Inspecție Socială (ANPIS) și Inspectoratul de Stat în Construcții (ISC), principalele instituții cu rol de verificare a accesibilității mediului fizic, nu au instrumente pentru a verifica continuitatea traseelor accesibile.

[12] Banca Mondială (2021) *Diagnoza situației persoanelor cu dizabilități în România*. Disponibil la: http://anpd.gov.ro/web/wp-content/uploads/2021/11/Diagnoza-situatiei-persoanelor-cu-dizabilitati-in-Romania.pdf
[13] Acestea sunt instituții deschise pentru acces public și nu „instituții publice" în sensul că sunt gestionate în sectorul public.
[14] Dizabilitatea este aici măsurată conform conceptului de limitare de lungă durată a activităților obișnuite din cauza problemelor de sănătate sau a dizabilității. Potrivit Eurostat, persoanele pot avea limitări severe, unele limitări (dar nu severe), sau pot fi fără limitări „în exercitarea activității în ultimele 6 luni din cauza unor probleme de sănătate" (http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Glossary:Disability). Banca Mondială (2021) *Diagnoza situației persoanelor cu dizabilități în România*. Disponibil la: http://anpd.gov.ro/web/wp-content/uploads/2021/11/Diagnoza-situatiei-persoanelor-cu-dizabilitati-in-Romania.pdf
[15] Banca Mondială (2021) Diagnoza situației persoanelor cu dizabilități în România. Disponibil la: http://anpd.gov.ro/web/wp-content/uploads/2021/11/Diagnoza-situatiei-persoanelor-cu-dizabilitati-in-Romania.pdf
[16] Banca Mondială (2021) *Diagnoza situației persoanelor cu dizabilități în România*. Disponibil la: http://anpd.gov.ro/web/wp-content/uploads/2021/11/Diagnoza-situatiei-persoanelor-cu-dizabilitati-in-Romania.pdf

O ROMÂNIE ECHITABILĂ 2022–2027

Prevederile legislative cu privire la implicarea societății civile în controlul accesibilității construcțiilor nu sunt coerente.
Normele juridice privind adaptarea clădirilor civile și spațiului urban la nevoile individuale ale persoanelor cu dizabilități nu sunt respectate.
Atribuțiile de avizare, control și sancțiune a neconformității cu criteriile de accesibilitate nu sunt exercitate în mod adecvat.
ANPIS are o capacitate limitată de a propune remedierea unor deficite de accesibilitate a construcțiilor.
Cele mai multe instituții publice nu au un plan de accesibilizare etapizat, care să includă o bugetare din timp a intervențiilor, pe baza consultărilor cu persoanele cu dizabilități beneficiare.
Autoritățile care coordonează politicile sociale la nivel central și local, cu expertiză privind nevoile specifice ale persoanelor cu dizabilități, nu au responsabilități clare în ceea ce privește sectorul edilitar și amenajarea teritoriului.

Obiectiv specific 2: Îmbunătățirea accesului persoanelor cu dizabilități la informații și comunicații accesibile

Descrierea situației:

Mediul informațional și comunicațional trebuie să fie adaptat la nevoile persoanelor cu dizabilități care accesează: (i) produse disponibile și în format fizic, și (ii) produse și servicii disponibile doar ca parte a sferei tehnologiei informației și comunicațiilor.

Accesul la spațiul fizic public presupune, în mod complementar, accesul la informație și comunicare, funcții care ghidează utilizarea. De exemplu, exponatele fizice de muzeu nu sunt disponibile pentru persoanele nevăzătoare, iar în acest caz poate fi utilizată informație verbală pre-înregistrată pentru a furniza o descriere.

În mod similar cu accesul la mediul fizic, accesul la mediul informațional și comunicațional al persoanelor cu dizabilități este o temă inter-sectorială.

Accesul la mediul informațional și comunicațional al persoanelor cu dizabilități presupune apelul la metode, limbaje și tehnologii alternative, particularizate în funcție de abilitățile persoanelor cu dizabilități: interpretarea în limbaj mimico-gestual sau scrierea Braille, cititoarele de text, semnalele sonore, pictogramele și semnele specifice, comenzile vocale.

Odată cu aprobarea Directivei (UE) 2019/882 a Parlamentului European și a Consiliului din 17 aprilie 2019 privind cerințele de accesibilitate aplicabile produselor și serviciilor (sisteme hardware de uz general și sistemele de operare ale acestora, terminale de plată, e-readere, servicii de comunicații electronice, servicii mass-media audiovizuale, servicii de comerț electronic, comunicațiilor de urgență) există obligația de transpunere a acesteia în legislația națională până la data de 28 iunie 2022 și, începând cu 28 iunie 2025 aplicarea acesteia.

Persoanele cu limitări au o probabilitate mai scăzută decât celelalte persoane, de acces la informațiile oferite de instituțiile sau serviciile destinate publicului, iar această probabilitate scade și mai accentuat pentru persoanele cu limitări severe.

O ROMÂNIE ECHITABILĂ" 2022—2027

În 2020, 70% dintre persoanele fără limitări au accesat fără dificultăți informațiile serviciilor și instituțiilor pentru public, dar același lucru îl susțin doar 49% dintre persoanele cu unele limitări și 30% dintre persoanele cu limitări severe.[17]

Cea mai mare parte a persoanelor cu limitări nu utilizează internetul pentru a accesa instituțiile și serviciile pentru public, iar dintre cei care apelează la această metodă, o proporție importantă întâmpină dificultăți.
Cea mai mare parte a persoanelor cu dizabilități nu a utilizat internetul: 53% dintre persoanele cu unele limitări și 66% dintre cele cu limitări severe.[18]

Există mai mulți factori care explică această problemă:
Cadrul normativ existent nu cuprinde cerințe specifice de accesibilizare informațională și comunicațională a bunurilor și serviciilor.
Există o lipsă acută de interpreți în limbaj mimico-gestual autorizați, la nivel național oferind servicii în acest sens un număr de 108 persoane.[19]
Implementarea prevederilor privind obligația asigurării interpretării în limbaj mimico-gestual de către canalele de televiziune este de cele mai multe ori minimală.
În ultimii ani au fost dezvoltate prevederi legislative privind accesibilizarea site-urilor instituțiilor publice, însă procesul de implementare a acestora nu a fost încă finalizat.

Obiectiv specific 3: Îmbunătățirea accesului persoanelor cu dizabilități la transport

Descrierea situației:
Asigurarea accesului persoanelor cu dizabilități la mijloace de transport accesibile este parte integrantă din asigurarea accesului la spațiul public și la mobilitate spațială.

Persoanele cu limitări accesează mijloacele de transport în proporție mult mai scăzută decât celelalte persoane și se confruntă cu probleme în utilizarea acestora. Doar 23% dintre persoanele cu unele limitări și 18% dintre persoanele cu limitări severe utilizează un mijloc de transport, față de 32% în cazul persoanelor fără limitări. Aproximativ 1% din totalul persoanelor cu unele limitări și 5% dintre cele cu limitări severe nu pot folosi mijloacele de transport pentru că nu sunt adaptate pentru tipul lor de limitare.[20]

Există mai mulți factori care explică această problemă:
Lipsesc prevederile legale cu privire la cerințele minime de accesibilitate privind mijloacele de transport, implementarea acestora și sancționarea operatorilor care nu le respectă.
Persoanele cu dizabilități beneficiază de gratuitate la transport, însă serviciile sunt oferite doar în baza convențiilor încheiate între transportatori și DGASPC, fără a avea în vedere o planificare a necesităților de deplasare ale persoanelor cu dizabilități.
Lipsesc informații sistematice atât cu privire la oferta de rute accesibilizate, cât și cu privire la cererea de servicii de transport accesibilizate, ceea ce face dificilă planificarea mobilității persoanelor cu dizabilități.

O ROMÂNIE ECHITABILĂ" 2022—2027

[17] Banca Mondială (2021) *Diagnoza situației persoanelor cu dizabilități în România*. Disponibil la: http://anpd.gov.ro/web/wp-content/uploads/2021/11/Diagnoza-situatiei-persoanelor-cu-dizabilitati-in-Romania.pdf
[18] *Idem.*
[19] http://andpdca.gov.ro/w/interpreti-ai-limbajului-mimico-gestual/
[20] Banca Mondială (2021) *Diagnoza situației persoanelor cu dizabilități în România*. Disponibil la: http://anpd.gov.ro/web/wp-content/uploads/2021/11/Diagnoza-situatiei-persoanelor-cu-dizabilitati-in-Romania.pdf

Obiectiv specific 4: Reducerea vulnerabilității persoanelor cu dizabilități la situații de risc și urgențe umanitare

Descrierea situației:

În eventualitatea unor dezastre, persoanele cu dizabilități sunt mai vulnerabile decât celelalte persoane, barierele pre-existente de interacțiune cu mediul devenind factori de expunere la riscuri suplimentare. Situațiile de risc colectiv posibile sunt variate**,** de la dezastre naturale (incendii, seisme, alunecări de teren, inundații etc.), până la riscuri de sănătate publică și conflicte armate. Resursele care pot fi folosite pentru a preveni, diminua și trata consecințele negative pentru persoanele cu dizabilități sunt diverse, unele fiind comune cu cele mobilizate în beneficiul populației generale (de exemplu adăposturi publice, locuințe de urgență, tratament medical), altele fiind necesar să fie particularizate pe nevoile persoanelor cu dizabilități (căi de evacuare accesibilizate, semnalizări specifice, intervenție rapidă specifică).

Marea majoritate a persoanelor cu limitări severe și o bună parte dintre persoanele cu unele limitări ar reuși cu dificultate sau nu ar reuși deloc pe cont propriu să ia măsuri în situații de risc și urgență, cum ar fi ieșirea din locuință sau din clădire, deplasarea până la un loc sigur sau apelarea serviciilor de urgență. Cel mai scăzut nivel declarat de autonomie în situații de urgență se observă în cazul persoanele cu limitări severe: 44% nu ar reuși să evacueze locuința singure, 33% nu ar reuși să iasă singure din clădire și aceeași proporție nu ar reuși să ajungă într-un spațiu sigur din afara locuinței, în timp ce 30% nu ar reuși să apeleze serviciile de urgență pe cont propriu.[21]
Persoanele cu dizabilități au mai puține resurse la care să apeleze pentru ajutor în asemenea situații, fie vecini, fie membri ai familiei. Astfel, 22% dintre persoanele cu limitări severe de activitate nu au un vecin la care pot apela într-o situație de urgență, față de 9% dintre cele fără limitări de activitate.[22]

România este o țară cu un grad ridicat de vulnerabilitate la dezastre, și gradul scăzut de accesibilitate a mediului fizic, informațional și comunicațional face ca riscul pentru persoanele cu dizabilități să fie și mai ridicat. Diagnosticul sistematic de țară[23] evidențiază vulnerabilitatea României față de dezastrele naturale și discută în mod special inundațiile, seceta și cutremurele, care au rezultat în mii de victime de-a lungul timpului și daune economice atât la nivel macro, cât și individual. Raportul atrage atenția asupra modului în care aceste situații au avut impact asupra infrastructurii fizice, care afectează în mod deosebit persoanele sărace, printre care sunt reprezentate disproporționat persoanele cu dizabilități.

Există mai mulți factori care explică această problemă:
Autoritățile locale sunt responsabile să elaboreze hărți de hazarduri și riscuri, dar acestea sunt elaborate punctual pentru anumite riscuri naturale, sunt incomplete și neactualizate, iar pentru anumite zone și orașe nu sunt disponibile.
De asemenea, autoritățile respectă într-o măsură foarte limitată normele juridice de protecție pentru evitarea riscurilor.

[21] Banca Mondială (2021) *Diagnoza situației persoanelor cu dizabilități în România*. Disponibil la: http://anpd.gov.ro/web/wp-content/uploads/2021/11/Diagnoza-situatiei-persoanelor-cu-dizabilitati-in-Romania.pdf
[22] *Idem*.
[23] Banca Mondială (2018) *De la creșterea neuniformă la o dezvoltare incluzivă - Calea României spre prosperitate comună*. Disponibil la: https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/29864/9781464813177.pdf?sequence=2&isAllowed=y

O ROMÂNIE ECHITABILĂ 2022—2027

Planurile de acțiune în situații de urgență ale Departamentelor pentru Situații de Urgență (DSU) nu prevăd proceduri speciale pentru persoanele cu dizabilități, cu excepția delegării unor persoane însărcinate cu coordonarea managementului riscurilor pentru acest grup.
La nivel național există Serviciul SMS 113 pentru persoanele cu dizabilități de auz și/sau de vorbire; informații despre modul de funcționare, despre înregistrare în baza de date și alte date tehnice sunt postate pe site-ul Serviciului de Telecomunicații Speciale.[24]

2. PROTECȚIA EFECTIVĂ A DREPTURILOR PERSOANELOR CU DIZABILITĂȚI

Obiectiv general: Recunoașterea egală în fața legii, a persoanelor cu dizabilități, pentru exercitarea tuturor drepturilor fundamentale, inclusiv de a lua decizii în toate aspectele vieții lor
Pentru a putea participa într-o societate cu adevărat incluzivă este necesară îndeplinirea următoarelor două condiții:

a) Recunoașterea egală în fața legii a persoanelor cu dizabilități, pentru a asigura faptul că deciziile acestora produc efecte juridice.
b) Asigurarea accesului egal la justiție al persoanelor cu dizabilități, în situația încălcării drepturilor acestora, în vederea obținerii unui remediu efectiv.

Obiectiv specific 1: Îmbunătățirea posibilității persoanelor cu dizabilități de a lua decizii

Persoanele cu dizabilități considerate incapabile să decidă pentru ele însele nu au posibilitatea de a-și exercita drepturile fundamentale.
În România există patru mari tipuri de categorii de persoane cu dizabilități care sunt lipsite de posibilitatea de a lua decizii:
(a) persoanele puse sub interdicție judecătorească,
(b) persoanele internate nevoluntar în facilități psihiatrice,
(c) persoane care, deși nu sunt sub interdicție, se confruntă cu bariere în încheierea de acte civile sau contracte,
(d) persoane care au nevoie de sprijin pentru a lua decizii.

Persoanele puse sub interdicție judecătorească, potrivit art. 43 alin.(1) lit. b) din Legea nr. 287/2009, republicată, cu modificările și completările ulterioare, nu au capacitate de exercițiu.

Nu există date oficiale privind numărul de persoane puse sub interdicție judecătorească; acest număr pare să fi crescut în ultimii ani, profilul persoanelor puse sub interdicție fiind neomogen.

Estimările realizate pe baza informațiilor furnizate de Serviciile de Autoritate Tutelară indică o creștere a numărului de persoane puse sub interdicție; doar în 2019, 4.000 de persoane au fost puse sub interdicție.[25] Dintre acestea, femeile reprezintă puțin peste jumătate, iar persoanele de 65 de ani și peste reprezintă 46%, cu procente importante și în grupele de vârstă de 18-34 și 35-49 de ani. 95% dintre persoanele puse sub interdicție au încadrare în grad de handicap. Marea majoritate au un certificat de încadrare în grad de

[24] https://www.sts.ro/ro/serviciul-sms-113
[25] Banca Mondială (2021) *Diagnoza situației persoanelor cu dizabilități în România*. Disponibil la: http://anpd.gov.ro/web/wp-content/uploads/2021/11/Diagnoza-situatiei-persoanelor-cu-dizabilitati-in-Romania.pdf

O ROMÂNIE ECHITABILĂ" 2022—2027

handicap grav (84%), însă există și persoane cu grad accentuat (14%) sau chiar mediu și ușor. În ceea ce privește tipul de handicap (pentru persoanele încadrate în grad de handicap), cea mai mare parte este într-adevăr dată de persoane cu handicap psihic (44%) și mintal (37%), însă există și persoane care sunt încadrate în grad de handicap fizic, somatic, vizual sau surdocecitate.

Capacitatea juridică este indispensabilă pentru exercitarea drepturilor civile, politice, economice, sociale și culturale și nu trebuie condiționată de deficitul real sau perceput al capacității mentale.

Capacitatea juridică reprezintă capacitatea unei persoane de a lua decizii juridice valabile, de a se angaja în tranzacții și de a crea, modifica sau încheia raporturi juridice. Capacitatea juridică este esențială deoarece afectează toate domeniile vieții, cum ar fi alegerea domiciliului, alegerea partenerului de viață și încheierea unei căsătorii, semnarea unui contract individual de muncă sau exprimarea unui vot.

Orice modalitate de a lipsi persoana cu dizabilități de capacitate juridică prin instituirea tutelei, îi încalcă acesteia drepturile fundamentale.

Comitetul ONU pentru drepturile persoanelor cu dizabilități atrage atenția în mod explicit că deficiențele percepute sau reale ale capacității mentale nu trebuie utilizate ca justificare pentru a refuza capacitatea juridică. În multe țări, suprapunerea dintre capacitatea juridică și capacitatea mentală a dus la negarea capacității juridice a persoanelor considerate incapabile să ia decizii.

În România, privarea persoanelor de capacitate juridică este neconstituțională**.** Pe 16 iulie 2020, Curtea Constituțională a României (CCR) a stabilit neconstituționalitatea măsurii de punere sub interdicție a persoanelor din România, pe bază de dizabilitate**.** Plenul CCR a stabilit că punerea sub interdicție judecătorească prevăzută de art. 164 alin. (1) din Legea nr. 287/2009, republicată, cu modificările și completările ulterioare nu este însoțită de suficiente garanții care să asigure respectarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului. Judecătorii CCR au stabilit că articolul „nu ține cont de faptul că pot exista diferite grade de incapacitate și nici de diversitatea intereselor unei persoane, și că măsura de punere sub interdicție nu se dispune pentru o perioadă determinată de timp și nu este supusă unei revizuiri periodice".

Ulterior, prin Decizia Prim-Ministrului nr. 357/2021[26] a fost constituit Comitetul pentru redactarea unor propuneri de lege ferenda în vederea conformării cu dispozițiile Deciziei Curții Constituționale a României nr. 601/2020 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 164 alin. (1) din din Legea nr. 287/2009, republicată, cu modificările și completările ulterioare, în materia punerii sub interdicție a persoanelor cu dizabilități, organism interministerial, fără personalitate juridică.

Scopul Comitetului a fost de a asigura o abordare coerentă şi coordonată a procesului de reglementare privind noile măsuri de ocrotire şi suport în luarea deciziei pentru persoanele cu dizabilităţi, concretizat în propuneri de amendare a legislaţiei primare şi secundare în domeniu (art. 2, Decizia Prim-Ministrului). La finalul activității Comitetului, Ministerul Justiţiei a publicat în transparenţă decizională, proiectul pentru modificarea și completarea Legii nr. 287/2009, republicată, cu modificările și completările ulterioare , a Legii nr.134/2010 republicată, cu modificările și completările ulterioare, precum și a altor acte normative.[27]

[26] Monitorul Oficial nr. 594 din 14 iunie 2021.
[27] Ministerul Justiției, https://www.just.ro/2021/07/29/proiectul-de-lege-pentru-modificarea-si-completarea-legii-nr-287-2009-privind-codul-civil-a-legii-nr-134-2010-privind-codul-de-procedura-civila-precum-si-a-altor-acte-normative/

„O ROMÂNIE ECHITABILĂ" 2022—2027

După integrarea punctelor de vedere primite din partea altor autorităţi publice şi a societăţii civile, proiectul de lege va trebui să obţină avizul Prim-Ministrului şi să fie depus la Parlamentul României pentru dezbatere şi vot în cele două camere parlamentare, urmând ca, după modificarea Legii nr. 287/2009, republicată, cu modificările şi completările ulterioare şi a Legii nr.134/2010 republicată, cu modificările și completările ulterioaresă fie adoptată legislaţia specială în materia sprijinului în luarea deciziilor şi instrumentele de evaluare a nevoii de sprijin în luarea deciziilor.

Punerea sub interdicție judecătorească și numirea tutorelui, deși încadrată de legislația civilă ca măsură de ocrotire a persoanelor, contravine principiilor *Convenției* și recomandărilor Comitetului ONU pentru drepturile persoanelor cu dizabilităţi:

(i) Procesul de punere sub interdicție nu respectă drepturile, voința și preferințele persoanei;
(ii) Tutela/punerea sub interdicție se instituie pe baza evaluării capacității mentale;
(iii) Punerea sub interdicție restrânge exercitarea drepturilor fundamentale;
(iv) Punerea sub interdicție reprezintă, în practică, cu foarte puține excepții, o măsură permanentă;
(v) Tutorele desemnat și persoana sub interdicție sunt de multe ori în conflict de interese – sunt numiți tutori reprezentanți ai Autorităților tutelare, ai DGASPC, serviciilor rezidențiale sau furnizorilor de servicii sociale;
(vi) Nu există garanții adecvate și efective pentru prevenirea abuzurilor.

Persoanele internate nevoluntar în spitalele și secțiile de psihiatrie sunt acele persoane lipsite de posibilitatea de a lua decizii pentru care, potrivit Legii sănătății mintale nr. 487/2002, numai medicul psihiatru abilitat hotărăște că persoana suferă de o tulburare psihică și consideră că:

(i) Din cauza acestei tulburări psihice există pericolul iminent de vătămare pentru sine sau pentru alte persoane, sau
(ii) Neinternarea ar putea antrena o gravă deteriorare a stării sale sau ar împiedica să i se acorde tratamentul adecvat.

În anul 2018, au fost înregistrate 804 internări nevoluntare în 30 de unități spitalicești din 27 de județe, față de 988 de persoane în 2017.[28] Toate internările nevoluntare trebuie confirmate prin decizie judecătorească, însă există cazuri în care această confirmare lipsește.

Comitetul ONU consideră că practica internării nevoluntare este o formă de privare de libertate și o încălcare a unui număr semnificativ de drepturi cuprinse în *Convenție.*

Chiar dacă nu sunt lipsite *de jure* de capacitatea juridică prin punere sub interdicție, există persoane care sunt lipsite *de facto* de posibilitatea de a încheia acte civile din cauza altor bariere legale, administrative sau atitudinale.

Deciziile din viața zilnică vizează și aspecte care fac obiectul încheierii unor acte civile. Persoanele cu dizabilități se confruntă în continuare cu încălcarea dreptului de a-și gestiona resursele financiare, în special

[28] Banca Mondială (2021) *Diagnoza situației persoanelor cu dizabilități în România*. Disponibil la: http://anpd.gov.ro/web/wp-content/uploads/2021/11/Diagnoza-situatiei-persoanelor-cu-dizabilitati-in-Romania.pdf

O ROMÂNIE ECHITABILĂ 2022—2027

în relație cu unitățile bancare. Un alt obstacol este atitudinea notarilor publici față de persoanele cu dizabilități.

Persoane care au nevoie de sprijin pentru luarea deciziei. Lipsa sprijinului în luarea deciziei poate limita semnificativ autonomia persoanelor cu dizabilități în privința gestionării aspectelor vieții zilnice.

Sprijinul în luarea deciziei este esențial pentru a preveni instituționalizarea, punerea sub interdicție, cât și pentru exercitarea tuturor drepturilor.

Un procent semnificativ de persoane cu și fără dizabilități are nevoie de sprijin pentru decizii importante privind viața lor, însă procentul celor în nevoie este mai mare în rândul persoanelor cu dizabilități (46% dintre persoanele cu dizabilități față de 32% dintre persoanele fără dizabilități). Indiferent de dizabilitate, dintre persoanele care au avut nevoie de sprijin, 21% declară că nu au avut acces la o astfel de persoană sau serviciu de fiecare dată când a avut nevoie, în timp ce aproximativ 14% declară că nu au avut acces niciodată.[29]

Următoarele elemente cheie trebuie avute în vedere pentru rezolvarea problemei:

(i) Implementarea jurisprudenței Curții Constituționale în urma Deciziei nr. 601/2020, publicată în Monitorul Oficial al României nr. 88 din 27 ianuarie 2021.

(ii) Persoanele cu dizabilități trebuie să aibă acces la o varietate de servicii și aranjamente de sprijin de care ar putea avea nevoie pentru a-și exercita capacitatea juridică.
Pentru a garanta că persoanele cu dizabilități își pot exercita capacitatea juridică, trebuie asigurate modalități de sprijinire a deciziei, diverse ca tip și intensitate, formale și informale. Aceasta presupune elaborarea unui cadru normativ care să reglementeze modalitățile de asigurare a deciziei, serviciile specifice de sprijin în luarea deciziei, activitățile de sprijin și asistență în luarea deciziilor.
Persoanele cu dizabilități intelectuale au nevoie de măsuri de sprijinire a exercitării capacității juridice pentru prevenirea internării nevoluntare și a tratamentului psihiatric**.** În acest moment, există puține măsuri de sprijin la care persoanele cu dizabilități pot apela pentru a evita internarea nevoluntară sau tratamentul psihiatric fără consimțământ. Acestea pot apela la un reprezentant convențional care să le reprezinte interesele, dar care poate lua totuși decizii legate de tratamentul medical fără a consulta persoana pe care o reprezintă.

(iii) Promovarea și asigurarea instruirii reprezentanților instituțiilor publice, magistraților și altor actori relevanți, inclusiv a persoanelor cu dizabilități, cu privire la recunoașterea capacității juridice egale pentru persoanele cu dizabilități.
Formarea privind recunoașterea capacității juridice pentru persoanele cu dizabilități este esențială în demersul de facilitare a exercitării acesteia și a prevenirii încălcării drepturilor. Recunoașterea capacității juridice este o schimbare de paradigmă care necesită transformări radicale ale percepției și înțelegerii modului în care persoanele cu dizabilități iau decizii. Acest tip de formare este cu atât mai important pentru profesioniștii care interacționează sau lucrează cu persoanele cu dizabilități psihosociale și intelectuale care accesează servicii de psihiatrie. Totuși, formarea în domeniul drepturilor persoanelor cu dizabilități a

[29] Banca Mondială (2021) *Diagnoza situației persoanelor cu dizabilități în România*. Disponibil la: http://anpd.gov.ro/web/wp-content/uploads/2021/11/Diagnoza-situatiei-persoanelor-cu-dizabilitati-in-Romania.pdf

© ROMÂNIA ECHITABILĂ 2022–2027

profesioniștilor care interacționează cu persoanele cu dizabilități este redusă. Persoanele cu dizabilități trebuie să beneficieze, de asemenea, și de formare și informare pentru a putea identifica barierele cât și sprijinul de care au nevoie pentru exercitarea capacității juridice.

Obiectiv specific 2: Creșterea accesului persoanelor cu dizabilități la etapele procedurale ale sistemului de justiție

Descrierea situației:

Accesul liber la justiție înseamnă că orice persoană se poate adresa justiției pentru apărarea drepturilor, libertăților și intereselor sale legitime și că are acces la un proces echitabil și la soluționarea cauzei într-un timp rezonabil.

Potrivit legislației internaționale a drepturilor omului, statele sunt obligate să garanteze dreptul cetățenilor privind accesul liber la toate etapele actului de justiție. În România, accesul liber la justiție este un drept constituțional. Accesul la justiție în sens larg implică asigurarea accesului tuturor persoanelor, indiferent de mijloace, la proceduri, informații și locații utilizate în administrarea justiției, inclusiv la servicii juridice de înaltă calitate și la mecanisme eficiente de soluționare a litigiilor necesare pentru a-și proteja drepturile și interesele, astfel încât să obțină rezultate juste la nivel individual și social. Serviciile și instituțiile judiciare, non-judiciare și administrative care pot fi accesate înainte, în timpul și după derularea procedurilor juridice sunt: secțiile de poliție, parchetele, cabinetele de avocatură și notariale, instanțele de judecată, Avocatul Poporului, Consiliul de Monitorizare pentru implementarea Convenției privind drepturile persoanelor cu dizabilități, Consiliul Național privind Combaterea Discriminării (CNCD), DGASPC și Serviciile de Autoritate Tutelară (SAT).

Accesul efectiv al persoanelor cu dizabilități la justiție presupune asigurarea accesibilizării fizice, de informare și comunicare, adaptarea tuturor procedurilor juridice, precum și accesul la asistență și reprezentare juridică.

Accesul efectiv al persoanelor cu dizabilități la justiție este adeseori îngreunat de o serie de bariere. Sistemul de justiție este de multe ori dificil de parcurs pentru orice persoană, printre altele, din cauza normelor juridice care necesită cunoștințe de specialitate, a solemnității și procedurilor stricte specifice ședințelor de judecată sau a costurilor ridicate.

Diagnoza situației persoanelor cu dizabilități în România constată că acestea se confruntă cu bariere suplimentare în accesarea sistemului de justiție din cauza accesibilizării fizice, informaționale și comunicaționale necorespunzătoare a serviciilor și instituțiilor juridice, a procedurilor neadaptate tipului și nivelului de dizabilitate, a prejudecăților angajaților din sistemul de justiție privind lipsa de credibilitate a persoanelor cu dizabilități ca martori și victime, a taxelor și costurilor serviciilor juridice inaccesibile pentru multe persoane cu dizabilități care au dificultăți financiare[30]. Aceste obstacole împiedică accesul

[30] Banca Mondială (2021) *Diagnoza situației persoanelor cu dizabilități în România*. Disponibil la: http://anpd.gov.ro/web/wp-content/uploads/2021/11/Diagnoza-situatiei-persoanelor-cu-dizabilitati-in-Romania.pdf

O ROMÂNIE ECHITABILĂ 2022–2027

persoanelor cu dizabilități la etapele specifice actului de justiție, inclusiv la participarea efectivă într-un proces în instanță, conform ANPIS.[31]

Persoanele cu dizabilități se confruntă cu un acces mai redus la sistemul de justiție decât celelalte persoane, atunci când au nevoie să sesizeze o încălcare a drepturilor. 45% dintre persoanele cu dizabilități știu cum să procedeze sau știu ce drepturi au când doresc să se adreseze sistemului de justiție (față de 55% dintre persoanele fără dizabilități). În particular, în privința accesării mijloacelor și etapelor necesare obținerii unui remediu, un procent mai mic din persoanele cu dizabilități reușesc să parcurgă etapele care țin de depunerea unei plângeri (44% față de 64% dintre persoanele fără dizabilități) și posibilitatea de a face apel (19% față de 34% persoane fără dizabilități).[32] Persoanele cu dizabilități, în special cele cu dizabilități intelectuale și psihosociale, sunt mai expuse violenței și neglijării.

Următoarele elemente cheie trebuie avute în vedere pentru rezolvarea problemei:

(i) Accesibilizarea infrastructurii și serviciilor specifice sistemului de justiție. Absența accesibilizării rămâne un aspect esențial al unui sistem de justiție neincluziv. Sunt necesare măsuri pentru ca toată infrastructura și serviciile relevante pentru sistemul de justiție să fie construite, dezvoltate și oferite astfel încât să asigure accesul tuturor persoanelor cu dizabilități la justiție: sălile de judecată, camerele de consiliu și cele de audiere, secțiile de poliție, arestul preventiv și camerele de interogatoriu, penitenciarele (incluzând birourile administrative, toaletele, celulele, birourile, intrările, lifturile, cantinele și locurile de recreere), precum și alte servicii, inclusiv tehnologiile și sistemele informaționale și comunicaționale.

(ii) Adaptări ale procedurilor specifice administrării justiției, esențiale pentru asigurarea accesului persoanelor cu dizabilități la justiție. Legislația românească oferă câteva garanții în sensul adaptărilor procedurale care privesc anumite categorii de persoane în care pot fi încadrate și persoanele cu dizabilități. Totuși, cadrul legislativ și instituțional trebuie completat cu prevederi pentru asigurarea adecvată a tuturor adaptărilor procedurale. Aceste prevederi trebuie să conținădefiniția adaptărilor procedurale care să includă toate tipurile și gradele de dizabilitate, măsurile specifice acestor categorii, o listă cu instituțiile responsabile pentru formarea, evaluarea și monitorizarea implementări, precum și resursele alocate.

(iii) Acces la asistență și reprezentare juridică gratuită sau la prețuri accesibile pentru persoanele cu dizabilități. Accesul liber la justiție este garantat în dreptul civil și penal, iar anumite categorii de persoane pot beneficia de asistență juridică gratuită. Cu toate acestea, persoanele cu dizabilități se confruntă cu bariere constând în lipsa adaptărilor procedurilor importante în accesarea asistenței judiciare gratuite stabilită prin lege.[33]

(iv) Formarea personalului care lucrează în sistemul de justiție. Profesioniștii din domeniul administrării justiției trebuie formați privind accesul la justiție al persoanelor cu dizabilități.
Formarea angajaților din sistemul de justiție în domeniul drepturilor persoanelor cu dizabilități, inclusiv al accesului egal la justiție, este foarte limitată.

[31] ANPIS (2018) *Raport tematic privind rezultatele campaniei naționale de control „Verificarea accesului neîngrădit al persoanelor cu dizabilități la instituțiile publice și private”*. Disponibil la: https://www.mmanpis.ro/wp-content/uploads/2017/12/Raport-tematic-Accesibilitati-2017.pdf
[32] Banca Mondială (2021) *Diagnoza situației persoanelor cu dizabilități în România*. Disponibil la: http://anpd.gov.ro/web/wp-content/uploads/2021/11/Diagnoza-situatiei-persoanelor-cu-dizabilitati-in-Romania.pdf
[33] Idem

„O ROMÂNIE ECHITABILĂ” 2022–2027

Sistemele relevante de monitorizare nu includ indicatori care să înregistreze și să evalueze nivelul de formare în domeniul dizabilității la nivel național.
Nu există ghiduri privind asigurarea accesului la justiție al persoanelor cu dizabilități care să ofere informații specifice angajaților din sistemul de justiție.

(v) Colectarea datelor statistice relevante în toate etapele sistemului de justiție, un pas esențial în demersul de evaluare a nivelului de acces la justiție al persoanelor cu dizabilități.
O analiză riguroasă a stării justiției care să conducă la formularea unor eventuale soluții la problemele identificate necesită un proces de colectare de date consecvent și coordonat. Colectarea datelor ar putea evidenția barierele și soluțiile pentru persoanele cu dizabilități care doresc să se adreseze sistemului de justiție sau ale căror drepturi sunt încălcate. Fiecare instituție din sistemul de justiție sau implicată în actul de justiție trebuie să colecteze date dezagregate în funcție de dizabilitate care să ofere o imagine a nivelului de acces la justiție al persoanelor cu dizabilități.

3. OCUPARE

Obiectiv general: Asigurarea oportunității persoanelor cu dizabilități de punere în aplicare și de dezvoltare a calificării și a competențelor, precum și a potențialului creativ și productiv, într-o ocupație liber aleasă și într-un loc de muncă incluziv, accesibil, adaptat.

Dreptul de a munci este o parte inerentă din ansamblul de drepturi ale persoanelor cu dizabilități și exercitarea acestuia trebuie să fie universală. Locul de muncă este liber ales, ca urmare a preferințelor sau negocierilor cu angajatorii, în condiții de egalitate cu ceilalți.
Oportunitatea persoanelor cu dizabilități de a activa în ocupații (salariale sau antreprenoriale) trebuie să reflecte pregătirea profesională, competențele și aspirațiile privind realizarea profesională și câștigurile ocupaționale.
Pregătirea adecvată a persoanelor cu dizabilități trebuie să asigure creșterea nivelului de calificare și de dezvoltare a competențelor și potențialului creativ și productiv.

Obiectiv specific 1: Creșterea accesului persoanelor cu dizabilități la ocupare

Descrierea situației:

„Aproape orice loc de muncă poate fi ocupat de o persoană cu dizabilități; dacă mediul este potrivit, cele mai multe persoane cu dizabilități pot fi productive”.[34] Persoanele cu dizabilități pot fi muncitori, funcționari, lucrători comerciali, inventatori, medici, ambalatori, cercetători, artiști, lucrători în agricultură, sportivi de performanță.

Beneficiile unei forțe de muncă incluzive sunt multiple. La nivelul indivizilor, ocuparea duce la creșterea autonomiei personale, la un nivel crescut de bunăstare și un risc mai scăzut de dependență de beneficii sociale. La nivelul angajatorilor, ocuparea persoanelor cu dizabilități duce la crearea unei forțe de muncă diverse, care reflectă diversitatea clienților și a comunităților în care activează afacerile și atragerea în firme a unor abilități suplimentare. La nivelul societății, ocuparea persoanelor cu dizabilități duce la crearea

[34] OMS și Banca Mondială (2011) *Raportul Mondial privind Dizabilitatea*. Geneva: OMS. Disponibil la: https://www.who.int/disabilities/world_report/2011/report.pdf?ua=1

O ROMÂNIE ECHITABILĂ 2022—2027

unei forțe de muncă diverse, cu o contribuție suplimentară la PIB și cu reducerea costurilor cu ajutorul de șomaj și cu unele beneficii de protecție socială.

Persoanele cu dizabilități au o rată de ocupare mult mai scăzută decât celelalte persoane, și mult sub media celorlalte țări ale Uniunii Europene. Pentru grupa de vârstă cuprinsă între 20 și 64 de ani, sunt ocupate 74% dintre persoanele fără limitări și doar 51% dintre persoanele cu unele limitări; procentul scade dramatic la persoanele cu limitări severe, doar 12% dintre acestea fiind ocupate.[35]
Cea mai mare parte a persoanelor cu dizabilități neocupate, din grupa de vârstă cuprinsă între 20 și 64 de ani, este inactivă economic, ceea ce face ca acestea să fie grupul cel mai dificil de integrat pe piața muncii. Astfel, 86% dintre persoanele cu limitări severe și 48% dintre cele cu unele limitări erau inactive economic în 2018, față de numai 25% în cazul persoanelor fără limitări.
Sunt inactivi economic 88% din tinerii cu vârste cuprinse între 20 și 34 de ani și 92% dintre persoanele cu vârste cuprinse între 50-64 de ani. De asemenea, 90% dintre persoanele cu limitări severe din rural și 90% dintre cele cu limitări severe care nu au absolvit învățământul primar sunt inactive. [36]

Locurile de muncă protejate sunt subdezvoltate și au un caracter insuficient de incluziv. Formele de muncă protejată au rolul de a furniza pentru persoanele greu angajabile, inclusiv cele cu dizabilități, locuri de muncă pe perioade limitate de timp, în condițiile asigurării formării profesionale și acordării de sprijin pentru tranziția către piața liberă a muncii.
Nu există mecanisme de evitare a segregării în unități protejate autorizate (UPA) sau întreprinderi sociale de inserție (ISI).
Autoritățile publice contractante pot rezerva achiziții pentru produse sau servicii ale UPA sau ISI, însă în practică acest lucru nu se întâmplă.
Facilitățile acordate întreprinderilor sociale de inserție au fost doar conjuncturale, dependente de existența fondurilor europene.

Următoarele elemente cheie trebuie avute în vedere pentru rezolvarea problemei:

Asigurarea exercitării efective a dreptului la muncă. Pentru persoanele care au stabilită măsura de punere sub interdicție, dreptul de a munci este încălcat. În mod explicit, legislația împiedică aceste persoane să aibă un loc de muncă formal, în două moduri: (i) actele juridice încheiate de persoana pusă sub interdicție sunt lovite de nulitate relativă, chiar dacă, la data încheierii lor, aceasta ar fi avut discernământ (Legea nr. 287/2009, republicată, cu modificările și completările ulterioare), și (ii) Legea nr. 53/2003, cu modificările și completările ulterioare interzice încadrarea în muncă a acestor persoane.
De asemenea, persoanele care beneficiază de pensie de invaliditate au dificultăți în exercitarea efectivă a dreptului de a munci. În acest caz, tranziția de la statutul de persoană inactivă pe piața muncii (pensionar de invaliditate) la cel de persoană activă (angajat) se realizează cu dificultate.

Dezvoltarea de instrumente eficiente pentru a stimula ocuparea forței de muncă pentru persoanele cu dizabilități. Există un instrument de stimulare a angajatorilor pentru a angaja persoane cu dizabilități prin acordarea de subvenții, însă acesta nu este suficient de atractiv.
În sectorul public, deși există reglementată obligația de angajare, inclusiv de organizare de concursuri dedicate pentru angajarea persoanelor cu dizabilități, nivelul de ocupare este scăzut.

[35] Banca Mondială (2021) *Diagnoza situației persoanelor cu dizabilități în România*. Disponibil la: http://anpd.gov.ro/web/wp-content/uploads/2021/11/Diagnoza-situatiei-persoanelor-cu-dizabilitati-in-Romania.pdf
[36] *Idem.*

O ROMÂNIE ECHITABILĂ" 2022—2027

Creșterea rolului serviciilor de ocupare a forței de muncă adaptate nevoilor persoanelor cu dizabilități. Oferirea unor servicii de sprijin pentru ocupare adaptate la nevoile persoanelor cu dizabilități reprezintă unul dintre cele mai eficiente mijloace de ocupare a acestor persoane.
Cu toate acestea, numărul de șomeri cu încadrare în grad de handicap înregistrați la agențiile teritoriale de ocupare a forței de muncă este foarte scăzut.
Numărul persoanelor cu dizabilități care beneficiază de pachetul de măsuri de activare pentru populația generală este foarte mic, iar ținta de ocupare pentru persoanele cu dizabilități este de asemenea mică și într-o continuă scădere.
Agențiile județene de ocupare a forței de muncă (AJOFM) nu asigură accesibilitatea fizică adecvată sau accesibilitatea informațiilor și comunicării.
Este necesară îmbunătățirea calității serviciilor publice de ocupare a forței de muncă, precum și creșterea numărului și diversificarea furnizorilor privați de acest tip de servicii.
Serviciile de ocupare a forței de muncă furnizate sunt deficitare din punct de vedere al conținutului și integrarea lor cu alte servicii sociale publice este limitată.

Creșterea gradului de conștientizare în rândul persoanelor cu dizabilități cu vârstă activă de muncă și al angajatorilor, pentru a sprijini intrarea pe piața muncii. Datele disponibile evidențiază importanța autoevaluării șanselor de ocupare a unui loc de muncă ca factor explicativ pentru ocuparea persoanelor cu dizabilități.[37] Autoevaluarea slabă a șanselor de ocupare, cuplată cu un sistem de asistență socială pasiv, fără stimulente de ocupare, demotivează persoanele cu dizabilități să își caute un loc de muncă. Lipsa de informații privind dificultatea reală de angajare a persoanelor cu dizabilități, atât în cazul angajatorilor cât și al familiilor persoanelor cu dizabilități, pot reduce de asemenea șansele acestora de angajare. Programele de conștientizare și de creștere a suportului cu privire la drepturile persoanelor cu dizabilități pe piața muncii nu s-au făcut pe baza unor analize sistematice a deficitelor pe această dimensiune a percepțiilor.

Obiectiv specific 2: Creșterea calității ocupării pentru persoanele cu dizabilități

Ocuparea nu protejează de riscul sărăciei toate persoanele cu limitări în exercitarea activității. Astfel, 19% dintre persoanele cu vârsta cuprinsă între 18 și 64 de ani cu limitări (unele limitări sau limitări severe) care lucrează se află în risc de sărăcie (2018), cu 5 puncte procentuale peste populația fără limitări ocupată.[38]
România are cel mai ridicat nivel de sărăcie a persoanelor ocupate cu limitări din UE-27, cu excepția Luxemburgului. În 2018, valoarea din România era aproape dublă față de media UE-27 de 11%.[39]

Procentul persoanelor cu limitări care lucrează în activități pe cont propriu este mai ridicat.
Dintre persoanele cu limitări care lucrează, 30% sunt angajate pe cont propriu sau au statutul de ajutor familial neremunerat față de 22% în cazul persoanelor fără limitări care lucrează.[40] Multe dintre persoanele

[37] Societatea Academică Română (2009) *Diagnostic: Exclus de pe piața muncii, Piedici în ocuparea persoanelor cu dizabilități în România*. Disponibil la: https://motivation.ro/wp-content/uploads/2016/02/Diagnostic-exclus-de-pe-piata-muncii.pdf
[38] Banca Mondială (2021) *Diagnoza situației persoanelor cu dizabilități în România*. Disponibil la: http://anpd.gov.ro/web/wp-content/uploads/2021/11/Diagnoza-situatiei-persoanelor-cu-dizabilitati-in-Romania.pdf
[39] *Idem.*
[40] *Idem.*

„O ROMÂNIE ECHITABILĂ" 2022–2027

cu limitări care lucrează pe cont propriu sunt angajate în forme de muncă precare, cu ziua sau sezoniere, de pe urma cărora obțin venituri la limita subzistenței.

Sărăcia ridicată, cu care se confruntă persoanele cu dizabilități la locul de muncă, este explicată de: diferențe între structura ocupării persoanelor cu limitări și cea a persoanelor fără limitări, persoanele cu limitări fiind cuprinse mai frecvent în locuri de muncă puțin calificate, și mai rar în cele înalt calificate; structura inechitabilă a ocupării persoanelor cu dizabilități în comparație cu celelalte persoane este în mare măsură consecința dezechilibrelor în sistemul de educație, dar și a discriminării la locul de muncă.
Sectorul sindical nu este activ în România în ceea ce privește reprezentarea persoanelor cu dizabilități, cu drepturile și nevoile lor specifice (accesarea locurilor de muncă adaptate sau confruntarea cu practicile de discriminare) și nu există un contract colectiv la nivel național pentru angajații cu dizabilități, iar ideea de a avea unul nici măcar nu a fost explorată.
Persoanele cu dizabilități au acces mai degrabă la forme de ocupare pe cont propriu asociate cu riscuri crescute de sărăcie, și mai puțin la inițiative de antreprenoriat sustenabile economic.

Există mai mulți factori care explică această problemă:
Stimulentele financiare disponibile pentru angajatori în vederea adaptării locurilor de muncă sunt insuficiente.
Angajații cu dizabilități au acces limitat la tehnologii de acces și dispozitive asistive subvenționate.
Furnizarea de servicii de angajare asistată este inexistentă.
Reglementările care să permită angajatorilor să obțină informații tehnice privind modalitățile de adaptare a locului de muncă lipsesc.
Lipsesc furnizori de servicii care să ofere consiliere pentru adaptarea rezonabilă a locului de muncă.
Legislația privind medicina muncii nu este suficient de specifică pentru asigurarea adaptării locurilor de muncă.
Nu s-au realizat până acum campanii privind adaptarea rezonabilă sau alte drepturi ale persoanelor cu dizabilități.

Următoarele elemente cheie trebuie avute în vedere pentru rezolvarea problemei:

Accesul persoanelor cu dizabilități la locuri de muncă de calitate, care să le protejeze de sărăcie adaptate la capacitățile lor de muncă. Ocuparea de calitate trebuie să asigure independența economică și să susțină realizarea personală a persoanelor cu dizabilități. Analiza calității locurilor de muncă va fi în continuare împărțită în două categorii: pe de o parte sărăcia persoanelor cu dizabilități care lucrează; și pe de alta, insuficienta accesibilitate a locurilor de muncă, inclusiv în termeni de adaptare a locurilor de muncă și ocupare asistată.

Protejarea de sărăcie a persoanelor cu dizabilități prin ocupare. Pentru a fi atractivă, piața muncii trebuie să ofere oportunitatea câștigării unor venituri care să plaseze persoanele cu dizabilități peste pragul de sărăcie.

Adaptarea locurilor de muncă la nevoile persoanelor cu dizabilități care să permită accesul acestora cu șanse egale la locuri de muncă de calitate. Adaptările pot fi făcute nu numai la spațiul și echipamentul de lucru, ci și la programele de instruire și evaluare, descrierea postului și timpul de lucru. Tipuri principale de adaptări**:**

(i) adaptări cu privire la timpul de lucru;

© ROMÂNIA ECHITABILĂ 2022—2027

(ii) responsabilități și proceduri de lucru ajustate, o cultură organizațională deschisă către diversitate;
(iii) adaptări ale spațiului de lucru, ale accesului, traseelor de deplasare și altor facilități din clădire;
(iv) echipamente speciale de lucru și echipamente asistive;
(v) asistență la locul de muncă;
(vi) formare la locul de muncă;
(vii) soluții pentru deplasarea spre locul de muncă; și
(viii) alternativa muncii la domiciliu.

Obiectiv specific 3: Creșterea accesului persoanelor cu dizabilități la formare profesională

Descrierea situației:

Persoanele cu dizabilități au un dezavantaj de pregătire pentru piața muncii față de celelalte persoane, din cauza participării mai scăzute la sistemul educațional și a accesului mai redus la forme de învățare pentru adulți.

Persoanele adulte cu dizabilități participă într-o proporție mult mai scăzută la forme de educație și formare decât cele fără dizabilități. Doar 22% dintre persoanele cu limitări cu vârsta cuprinsă între 25 și 64 de ani au participat în ultimele 12 luni la orice formă de educație și formare pentru adulți, față de 36% dintre persoanele fără limitări. Rata de participare la educație și formare scade la doar 11% în cazul persoanele cu limitări severe. În cazul învățării într-un cadru formal, doar 2% din persoanele cu limitări severe participă la cursuri de calificare, față de 10% persoane fără limitări, iar 1% din persoanele cu limitări severe participă la cursuri educaționale pentru adulți (inclusiv la seral).[41]**Nu există un mecanism de evaluare profesională pentru persoanele cu dizabilități, iar formarea adulților nu este adaptată la caracteristicile persoanelor cu dizabilități.** Persoanele cu dizabilități sunt puse în situația de a aborda piața muncii în absența oricărui reper cu privire la abilitățile, limitările și așteptările lor. Pregătirea pentru piața muncii ar putea fi îmbunătățită de o evaluare vocațională care să identifice abilitățile de muncă ale persoanelor cu dizabilități. Cu toate acestea, potențialul lor de muncă nu este realmente evaluat nici în sistemul de protecție socială, și nici în cel de ocupare. Legislația în domeniul formării profesionale a adulților solicită ca programele de formare să fie adaptate în mod corespunzător în vederea asigurării accesului egal și nediscriminatoriu al persoanelor cu dizabilități. Adaptarea cursurilor presupune accesibilitatea clădirii, dotărilor și echipamentelor, a materialului de curs, a metodelor de predare și a tuturor celorlalte aspecte legate de derularea lor.

4. PROTECȚIE SOCIALĂ, INCLUSIV ABILITARE/REABILITARE

Obiectiv general: Asigurarea unui standard de viață adecvat pentru persoanele cu dizabilități cu șanse egale cu toate celelalte persoane.

Cetățenii au acces egal la un standard adecvat de viață atunci când își pot acoperi atât nevoile de bază pentru traiul zilnic (hrană, îmbrăcăminte, sănătate, locuire), cât și cheltuielile necesare pentru participarea

[41] Banca Mondială (2021) *Diagnoza situației persoanelor cu dizabilități în România*. Disponibil la: http://anpd.gov.ro/web/wp-content/uploads/2021/11/Diagnoza-situatiei-persoanelor-cu-dizabilitati-in-Romania.pdf

O ROMÂNIE ECHITABILĂ 2022–2027

activă la toate aspectele vieții din comunitate (precum educație, ocupare, timp liber sau participare civică), în condiții egale, neinfluențate nicidecum de dizabilitate sau de alte situații specifice de vulnerabilitate. Atunci când nu există condiții egale de acces la un standard de viață adecvat, avem de a face cu inechitate socială și eșec în includerea deplină a indivizilor în societate (pe piața muncii, în educație sau în alte sfere ale vieții). În aceste condiții, sistemul de protecție socială este dator să intervină. El încorporează instrumente de intervenție precum beneficiile monetare și nemonetare, care ar trebui să răspundă nevoilor persoanelor cu dizabilități și familiilor acestora de a avea un standard adecvat de viață în comunitate. Sistemul de protecție socială trebuie să asigure, pentru a atinge deziderateleechității și incluziunii sociale, un acces simplu al persoanelor cu dizabilități la schemele relevante de protecție socială, adaptate nevoilor lor.

Persoanele cu limitări severe ale funcționării au o probabilitate de peste două ori mai mare decât celelalte persoane de a suferi de deprivare materială severă. Rata deprivării materiale severe este unul dintre cei mai relevanți indicatori pentru a măsura standardul de viață al unei gospodării, întrucât exprimă inabilitatea acelei gospodării de a-și permite un număr minim de bunuri/servicii considerate ca dezirabile sau chiar necesare pentru o viață adecvată. România înregistrează unele dintre cele mai ridicate valori ale deprivării materiale severe atât per ansamblul populației cât și pentru persoanele cu limitări severe dintre țările Uniunii Europene. În 2018, 14% dintre persoanele cu limitări severe sufereau de deprivare materială severă, în timp ce procentul era doar 6 pentru persoanele cu unele limitări sau fără limitări.[42] Deși rata deprivării materiale severe pare să fi scăzut în ultimii ani, ea a rămas totuși la fel de ridicată pentru persoanele cu limitări severe.

Nivelul de trai al persoanelor cu dizabilități poate fi mai scăzut față de celelalte persoane din două motive principale: (i) veniturile familiei pot fi semnificativ diminuate ca efect al unei situații de dizabilitate, și (ii) cheltuielile suplimentare legate de dizabilitate pot crește considerabil nevoile financiare ale unei familii.

Obiectiv specific 1: Îmbunătățirea accesului la programele de reducere a sărăciei pentru populația generală

Descrierea situației:

Există trei programe principale de sprijin financiar care sunt instituite și reglementate cu scopul specific de reducere a sărăciei: venitul minim garantat, alocația de susținere a familiei și ajutorul de încălzire. Toate aceste programe, menite să reducă sărăcia în România, trebuie să fie acordate astfel încât să fie eliminată orice barieră care ar putea limita accesul persoanelor cu dizabilități la ele.

Persoanele cu limitări severe ale funcționării au un risc mai ridicat de sărăcie decât celelalte persoane. Beneficiile de protecție socială au rolul de a reduce diferența de venit dintre persoanele cu dizabilități și celelalte persoane. Deși diferența între ratele de sărăcie pentru persoanele cu limitări și cele fără limitări este semnificativ mai redusă decât ar fi fost în absența tuturor beneficiilor de protecție socială

[42] Banca Mondială (2021) *Diagnoza situației persoanelor cu dizabilități în România*. Disponibil la: http://anpd.gov.ro/web/wp-content/uploads/2021/11/Diagnoza-situatiei-persoanelor-cu-dizabilitati-in-Romania.pdf

O ROMÂNIE ECHITABILĂ 2022–2027

(asigurări și asistență socială), ea nu dispare după primirea beneficiilor. În 2018, dacă rata sărăciei relative era de 21% pentru persoanele fără limitări, ea era de 32% pentru persoanele cu limitări severe.[43]

Există mai mulți factori care explică această problemă: Beneficiile de asistență socială bazate pe testarea mijloacelor discriminează persoanele cu dizabilități prin contabilizarea în venitul familiei și a beneficiilor menite să acopere cheltuielile suplimentare legate de dizabilitate. Beneficiile bazate pe testarea mijloacelor nu trebuie să discrimineze pe baza condiționalităților pe care le impun - condiționalitatea școlară impusă de alocația de susținere a familiei nu este adecvată situației copiilor cu dizabilități și/sau CES. De asemenea, beneficiile de asistență socială ar trebui să fie accesibile informațional și comunicațional, însă în practică acest lucru nu se întâmplă. Accesibilitatea fizică trebuie asigurată pentru ca persoanele cu dizabilități să poată solicita neîngrădit beneficiile de care au nevoie, însă adesea acest lucru nu se întâmplă în practică.

Obiectiv specific 2: Îmbunătățirea acoperirii cheltuielilor suplimentare legate de dizabilitate prin programele existente

Descrierea situației:

Dizabilitatea implică cel mai adesea cheltuieli suplimentare specifice care trebuie acoperite pentru ca persoana să poată trăi în mod adecvat în societatea din care face parte. Studiile internaționale[44] au arătat că aceste cheltuieli suplimentare legate de dizabilitate variază în funcție de un complex de factori precum: severitatea și tipul dizabilității, compoziția gospodăriei, vârsta persoanei cu dizabilități, serviciile de abilitare sau reabilitare pe care persoana le poate accesa în localitatea sa, stilul său de viață sau ocupația pe care o are. În absența unor beneficii adecvate, aceste cheltuieli fie nu sunt acoperite deloc, ceea ce duce la o deteriorare a sănătății persoanei, fie sunt compensate prin reducerea altor cheltuieli pe care persoana ar fi trebui să le facă pentru un trai adecvat.

Pe fondul acestor cheltuieli suplimentare, dar și a veniturilor mai scăzute, **mult mai multe persoane cu limitări severe își pot plăti cheltuielile curente absolut necesare doar cu mare dificultate față de persoanele fără limitări.** O treime dintre persoanele cu limitări severe își poate plăti cheltuielile curente absolut necesare doar cu mare dificultate, în timp ce procentul este de aproape 3 ori mai scăzut pentru persoanele fără limitări. În rândul celor mai săraci 20% din populație, 46% dintre cei cu limitări severe își pot plăti cheltuielile curente absolut necesare doar cu mare dificultate, în timp ce procentul este de doar 27% în rândul celor fără limitări. România ocupă cea de-a patra poziție de la sfârșitul clasamentului țărilor Uniunii Europene în ceea ce privește acest indicator.[45]

Mecanismul de evaluare a dizabilității este primul pas în acordarea oricăror prestații pentru persoanele cu dizabilități, însă suferă de o serie de dezavantaje.
Deși în principiu evaluarea și determinarea dizabilității se bazează pe un model medico-psihosocial, în practică ele urmează preponderent un model medical.

---

[43] *Idem.*
[44] Mitra et al. (2017b) *The hidden extra costs of living with a disability*. Disponibil la: https://theconversation.com/the-hidden-extra-costs-of-living-with-a-disability-78001; OMS și Banca Mondială (2011) *Raportul Mondial privind Dizabilitatea.* Geneva: OMS. Disponibil la: https://www.who.int/disabilities/world_report/2011/report.pdf?ua=1; Smith et al. (2004) *Disabled people's costs of living: more than you would think*. Loughborough: Loughborough University.
[45] Banca Mondială (2021) *Diagnoza situației persoanelor cu dizabilități în România*. Disponibil la: http://anpd.gov.ro/web/wp-content/uploads/2021/11/Diagnoza-situatiei-persoanelor-cu-dizabilitati-in-Romania.pdf

O ROMÂNIE ECHITABILĂ 2022—2027

Instituțiile-cheie de la nivel județean au o capacitate foarte limitată (cunoștințe și instrumente) în ceea ce privește evaluarea dizabilității, dincolo de componenta medicală.
Nu există o metodologie clară cu privire la înregistrarea, implementarea și monitorizarea măsurilor propuse în instrumentele cheie privind identificarea nevoii de servicii a persoanelor cu dizabilități.

Procesul de contestare a rezultatului unui certificat de încadrare în grad de handicap este defectuos, deoarece elaborarea pozițiilor necesare pentru cazurile judiciare este problematică.

Nu se asigură un nivel adecvat de finanțare pentru beneficiile acordate persoanelor cu dizabilități. Cheltuielile cu protecția socială pentru persoanele cu dizabilități au scăzut semnificativ în timp, fiind foarte departe față de valorile la nivelul Uniunii Europene. Există mai multe beneficii de tip monetar care sunt menite să acopere o parte principală a cheltuielilor suplimentare legate de dizabilitate, însă acestea au valori fixe, neajustate nevoilor specifice ale persoanelor.
Persoanele cu dizabilități beneficiază de unele scutiri de impozite, însă acestea nu pot fi mecanisme adecvate pentru a compensa insuficiența beneficiilor monetare sau în natură pentru a preveni alunecarea în sărăcie a persoanelor cu dizabilități.

Nu sunt asigurate suficiente tehnologii de acces și dispozitive asistive necesare persoanelor cu dizabilități. Unele dintre cele mai importante cheltuieli suportate de persoanele cu dizabilități sunt cele cu tehnologiile de acces și dispozitivele asistive, al căror scop principal este menținerea sau îmbunătățirea funcționării și independenței unui individ, pentru a facilita participarea și pentru a crește nivelul de bunăstare generală. Un număr considerabil de persoane cu dizabilități nu utilizează tehnologii de acces și dispozitive asistive de care au nevoie, adesea pentru că nu își permit. Există două motive principale pentru această situație: nu toate categoriile de tehnologii de acces și dispozitive asistive necesare fac parte din pachetul de bază pentru dispozitivele medicale destinate recuperării unor deficiențe organice sau funcționale în ambulatoriu, reglementat prin Hotărâre a Guvernului și detaliat prin Ordin comun al ministrului sănătății și președintelui Casei Naționale de Asigurări de Sănătate (CNAS); numărul producătorilor și distribuitorilor de tehnologii de acces și dispozitive asistive este foarte redus, deoarece nu există o politică națională care să asigure accesul persoanelor cu dizabilități la toate categoriile de tehnologii de acces și dispozitive asistive, atât medicale cât și nemedicale.

Adaptarea locuinței reprezintă o măsură care permite persoanelor cu dizabilități să trăiască independent. Adaptarea locuinței poate include instalarea sau construcția unor rampe de acces, instalarea mâinilor curente pentru sprijin/echilibru, adaptarea băilor (mai precis accesibilizarea dușurilor, a lavoarelor, a toaletelor), instalarea unor covoare antiderapante etc. Toate aceste adaptări permit persoanelor cu dizabilități să își continue viața independentă în comunitate și să ducă o viață de familie cât mai apropiată de cea a persoanelor fără dizabilități. Există un program de creditare pentru adaptarea locuinței sau a autoturismului. Totuși, acest program de creditare nu ajută semnificativ persoanele cu dizabilități, pentru că majoritatea nu au venituri suficiente pentru plata ratei lunare a unui astfel de credit.

Sistemul de pensii pentru invaliditate nu susține reintegrarea persoanelor cu dizabilități pe piața muncii. Acordarea pensiilor de invaliditate are la bază un sistem diferit de evaluare a situației persoanei, asociat reducerii capacității de muncă. Evaluarea capacității de muncă în vederea stabilirii gradului de invaliditate se face de către medicul specializat în expertiza medicală a capacității de muncă din cadrul Casei Naționale de Pensii Publice (CNPP), la cererea persoanei. Aceste evaluări sunt predominant medicale și nu au la bază o abordare bio-psiho-socială a dizabilității.

„O ROMÂNIE ECHITABILĂ" 2022–2027

Nu există o analiză a profilului beneficiarilor de pensii de invaliditate și nici o coordonare între sistemul de pensii și cel privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu dizabilități, pentru eficientizarea politicilor ce vizează persoanele cu dizabilități. În absența unei astfel de analize, este dificil de îmbunătățit funcționarea sistemului de pensii de invaliditate și adecvarea răspunsului acestuia la nevoile persoanelor cu dizabilități.

5. VIAȚĂ INDEPENDENTĂ ȘI INTEGRARE ÎN COMUNITATE, INCLUSIV ACCESUL LA SERVICII PUBLICE

Obiectiv general: Asigurarea vieții independente pentru persoanele cu dizabilități, drept fundamental al omului, esențială pentru dezvoltarea identității personale și realizarea potențialului uman

Viața independentă presupune nu doar abilitatea de a desfășura activitățile zilnice pe cont propriu ci, în primul rând, libertatea de alegere și de control al propriei vieți.
În mod particular, viața în instituții caracterizată prin segregare, depersonalizare, rutină, servicii în grup și lipsa posibilității de a alege este în contradicție profundă cu ceea ce presupune viața independentă. Pentru a-și putea exercita pe deplin dreptul de a alege unde și cu cine să locuiască și de a-și organiza viața conform voinței proprii, fiecare persoană cu dizabilități trebuie să se bucure în aceeași măsură de informații cu privire la alternativele disponibile pentru viața independentă, de acces la servicii sociale și de sprijin individualizate în comunitate, de opțiuni de locuire la prețuri accesibile, precum și de accesibilizarea mediului construit, transportului, informației și celorlalte servicii publice.

Obiectiv specific 1: Îmbunătățirea cadrului de reglementare pentru serviciile sociale

Descrierea situației:

Dezvoltarea serviciilor sociale depinde în mod direct de calitatea reglementărilor din domeniu și de modul în care autoritățile publice centrale și locale încurajează permanent aplicarea corectă a acestora, fapt care presupune:

(i) identificarea nevoilor individuale existente și emergente ale persoanelor cu dizabilități și familiilor acestora;

(ii) evaluarea nevoii de servicii sociale existente la nivel local și județean și planificarea serviciilor (prin strategii și planuri anuale);
(iii) accesul la finanțare adecvată;
(iv) standarde de calitate și de cost potrivite; și
(v) monitorizarea, evaluarea și controlul adecvării serviciilor sociale la nevoile persoanelor cu dizabilități.

Nevoile individuale de servicii sociale ale persoanelor cu dizabilități trebuie evaluate în mod corespunzător. Sprijinul acordat persoanelor cu dizabilități se bazează în primul rând pe existența și utilizarea adecvată de instrumente de evaluare a nevoilor individuale ale persoanelor și de planificare a serviciilor și măsurilor de sprijin pentru respectivele persoane. Totuși, evaluarea nevoilor suferă de două probleme principale: evaluarea inițială a nevoilor individuale de sprijin ale persoanelor cu dizabilități este

„O ROMÂNIE ECHITABILĂ" 2022–2027

asociată cu certificarea puternic medicalizată a gradului de handicap; deşi există instrumente pentru identificarea nevoilor, stabilirea de obiective și servicii și monitorizarea implementării acestora, utilizarea lor nu este adecvată.

Nevoile locale trebuie evaluate în mod corespunzător, iar serviciile sociale din comunitate trebuie planificate în mod sistematic. Pentru o bună planificare a serviciilor sociale la nivel local este nevoie de diagnoze sociale care să arate incidența anumitor probleme sociale la nivel local și să ofere recomandări cu privire la intervenție. Deși există obligația de evaluare periodică a nevoilor populației de servicii sociale la nivel local, nu există o metodologie de evaluare a acestora. Autoritățile locale și județene trebuie să pregătească Strategii pe termen mediu și lung și Planuri anuale de dezvoltare de servicii.

Următoarele elemente cheie trebuie avute în vedere pentru rezolvarea problemei:

Finanțarea corespunzătoare a serviciilor sociale. Domeniul serviciilor sociale este cronic subfinanțat iar situația nu s-a îmbunătățit deloc în timp. Între 2009 și 2017, cheltuielile publice pentru beneficii în natură și servicii sociale au scăzut de la 0,8% la 0,6% din PIB, în timp ce la nivelul Uniunii Europene acestea erau din start de trei ori mai ridicate și au continuat să crească.[46]
Potrivit prevederilor art. 51 alin.(10) din Legea nr. 448/2006, republicată, cu modificările şi completările ulterioare, finanțarea măsurilor de protecţie de tip centre de zi şi centre rezidenţiale pentru persoanele adulte cu dizabilități se asigură de la bugetul de stat, prin bugetul direcţiilor generale de asistenţă socială şi protecţia copilului sau al autorităţii administraţiei publice locale la nivel de municipiu, oraş sau comună, după caz, din sume defalcate din taxa pe valoarea adăugată alocate cu această destinaţie, în proporţie de cel mult 90% din necesarul stabilit anual de Ministerul Muncii şi Solidarităţii Sociale la elaborarea bugetului de stat, în baza standardelor de cost calculate pentru beneficiari/tipuri de servicii sociale.
Autoritățile publice sunt reticente în achiziționarea de servicii sociale de la furnizori privați deoarece legislația în domeniul achizițiilor publice este încă ambiguă.

Îmbunătățirea modului de furnizare a serviciilor sociale. Chiar dacă acreditarea furnizorilor de servicii sociale este un proces relativ accesibil, obținerea avizului și ulterior licențierea serviciilor sociale sunt bazate pe o documentație care poate fi simplificată.
Standardele de calitate a serviciilor sociale pentru persoanele cu dizabilități trebuie revizuite mai frecvent pe bază de evaluări empirice.
Standardele de cost au fost actualizate în mai 2020, însă nu există un mecanism predictibil pentru a le ajusta.
Managementul de caz pentru persoana adultă cu dizabilități este legiferat, însă nu există modele de instrumente impuse spre utilizare.

Îmbunătățirea modului în care serviciile sociale sunt monitorizate, evaluate și auditate.
Nu există o monitorizare sistematică a situației serviciilor pentru persoanele cu dizabilități, necesară pentru a evalua starea acestor servicii și a lua cele mai informate decizii de politici publice. Evaluarea calității serviciilor sociale reprezintă un proces esențial de îmbunătățire a acestora și este solicitată de lege, însă nu este complet dezvoltată (funcțiile de monitorizare și evaluare nu sunt bine delimitate, nu au existat eforturi

[46] Banca Mondială (2021) *Diagnoza situației persoanelor cu dizabilități în România*. Disponibil la: http://anpd.gov.ro/web/wp-content/uploads/2021/11/Diagnoza-situatiei-persoanelor-cu-dizabilitati-in-Romania.pdf

© ROMÂNIE ECHITABILĂ 2022–2027

sistematice de formare a inspectorilor sociali ca evaluatori calificați ai serviciilor sociale, iar numărul inspectorilor care desfășoară activități de audit este foarte redus).
Inspecția socială are nevoie de resurse suplimentare pentru a putea să își îndeplinească în mod adecvat atribuțiile cu privire la inspecția serviciilor sociale.

Obiectiv specific 2: Dezinstituționalizarea persoanelor cu dizabilități

Descrierea situației:

Viața independentă în comunitate poate avea loc doar în afara instituțiilor rezidențiale de orice tip. Mediul rezidențial este caracterizat prin depersonalizare, rigiditatea programului și a rutinei, tratamentul în bloc, izolarea și distanța socială, desfășurarea activităților comune în același spațiu sau abordarea paternalistă în privința furnizării serviciilor care duc la lipsa controlului asupra deciziilor de zi cu zi, lipsa libertății unei persoane de a alege unde și cu cine să trăiască. Instituționalizarea însăși este o formă de încălcare a dreptului la viață independentă. În plus, deciziile de instituționalizare luate în baza existenței unei dizabilități constituie o formă de discriminare, demonstrând eșecul de a oferi sprijin și servicii în comunitate persoanelor cu dizabilități care sunt astfel forțate să accepte segregarea în instituții. Respectarea dreptului la viață independentă necesită, printre altele, schimbări structurale precum dezinstituționalizarea în toate formele sale și sistarea procesului de instituționalizare.

În prezent, un număr mare de persoane trăiesc în servicii sociale de tip rezidențial, iar numărul din ultimii ani este într-o ușoară creștere. În România, la data de 31 decembrie 2020, 16.911 de persoane se aflau în toate serviciile de tip rezidențial.[47] Din 2012, numărul de beneficiari ai centrelor rezidențiale a crescut ușor, iar numărul de centre a crescut semnificativ. Chiar dacă numărul mediu de beneficiari a scăzut în centrele mari, se observă o ușoară creștere a numărului de centre rezidențiale de dimensiuni mari (atât a celor de peste 50 de beneficiari cât și a celor cu 100 de beneficiari sau mai mulți).[48]

Următoarele elemente cheie trebuie avute în vedere pentru rezolvarea problemei:

Elaborarea unui ghid pentru dezinstituționalizare și formarea intensivă a părților interesate implicate în proces.

În prezent, nu există un ghid detaliat privind modul în care ar trebui să se realizeze procesul de dezinstituționalizare la nivelul centrelor rezidențiale. Procesul de dezinstituționalizare este unul complex și presupune cunoștințe sistematice privind prevederile *Convenției*, pașii pe care îi presupune procesul de dezinstituționalizare, evaluarea beneficiarilor și viața independentă. Personalul DGASPC are însă experiență limitată privind principiile și cele mai bune soluții de dezinstituționalizare.

Îndrumarea și monitorizarea constantă a procesului de dezinstituționalizare, precum și finanțarea susținută. Pentru a alege, fie că este vorba despre locul de reședință sau o opțiune din viața de zi cu zi, persoanele cu dizabilități trebuie să fie informate, să-și cunoască și să-și testeze opțiunile, și abia apoi să decidă. În prezent însă, autonomia persoanelor cu dizabilități prezintă riscul de a fi încălcată.

[47] Autoritatea Națională pentru Drepturile Persoanelor cu Dizabilități, Copii și Adopții (2021) *Buletin statistic – Date statistice 31 decembrie 2020*. Disponibil la: http://andpdca.gov.ro/w/wp-content/uploads/2021/04/ANDPDCA-adulti-cu-handicap-evolutii-trim-IV-2020-Buletin-statistic-v3-1.pdf
[48] Banca Mondială (2021) *Diagnoza situației persoanelor cu dizabilități în România*. Disponibil la: http://anpd.gov.ro/web/wp-content/uploads/2021/11/Diagnoza-situatiei-persoanelor-cu-dizabilitati-in-Romania.pdf

O ROMÂNIE ECHITABILĂ 2022–2027

A fost dezvoltată o metodologie de elaborare a planurilor de restructurare și a procesului de reorganizare pentru centrele rezidențiale, însă procesul de monitorizare a acestora nu este asigurat complet. Nu există un mecanism deplin funcțional care să ofere îndrumări privind dezinstituționalizarea la nivel național.

Obiectiv specific 3: Îmbunătățirea accesului la serviciile sociale în comunitate necesare pentru o viață independentă

Descrierea situației:

Orice persoană are dreptul să trăiască independent în cadrul societății. Pentru persoanele cu dizabilități, exercitarea acestui drept presupune posibilitatea de a decide și a-și controla toate aspectele vieții, accesul atât la serviciile și facilitățile destinate populației generale, cât și la servicii de sprijin specifice dizabilității. Aceste servicii trebuie să fie disponibile, accesibile, adecvate și la prețuri rezonabile. În același timp, serviciile trebuie să fie suficient de diverse încât să răspundă nevoilor persoanelor cu dizabilități, să corespundă preferințelor lor și să fie controlate de acestea.

Serviciile sociale în comunitate sunt rare, și nu s-a observat nicio îmbunătățire în acest sens în ultimul an. Serviciile în comunitate sunt foarte puține: centrele respiro sau de criză sunt aproape inexistente, la fel ca cele de îngrijire la domiciliu, iar echipele mobile există în doar 20 de localități, cu o capacitate de doar 800 de persoane.[49] Dintre serviciile non-rezidențiale, cele mai numeroase sunt centrele de zi, dezvoltate în principal de sectorul privat. Dacă serviciile rezidențiale sunt bine reprezentate de sectorul public (în mod special centrele rezidențiale), serviciile publice în comunitate sunt puțin dezvoltate. Din 2015, numărul serviciilor non-rezidențiale publice nu doar că a rămas la același nivel scăzut, dar numărul total de beneficiari a suferit chiar o scădere, de la aproximativ 1.900 la 1.600.[50]**Există o varietate mică de servicii în comunitate,** deși cadrul legal permite dezvoltarea acestora la nivelul comunității**.** Centrele de tip respiro și centrele de criză sunt aproape inexistente. Numărul locuințelor protejate a crescut brusc în ultimii ani, dar standardele existente ale locuințelor protejate limitează autonomia beneficiarilor. Persoanele cu dizabilități nu sunt informate privind tipurile de servicii în comunitate la care ar putea să aibă acces și acest lucru face ca cererea pentru astfel de servicii să fie aproape inexistentă.
Serviciile de îngrijire la domiciliu sunt nedezvoltate, parțial pe fondul unei așteptări ca acestea să fie dezvoltate doar de autoritățile locale.
Echipele mobile sunt aproape inexistente, iar rolul lor este neclar reprezentanților de la nivel județean.

Consolidarea rolului asistenților personali, cel mai important și răspândit serviciu pentru viața independentă. Există discrepanțe mari între județe și între localități în ceea ce privește persoanele cu dizabilități care aleg un asistent personal în detrimentul indemnizației lunare, ceea ce ar putea indica blocaje în a accesa acest serviciu. Asistenții personali nu beneficiază de cursurile de care au nevoie pentru a-și desfășura în mod adecvat activitatea.
În momentul de față, **asistentul personal profesionist** este un serviciu nefuncțional.

[49] Banca Mondială (2021) *Diagnoza situației persoanelor cu dizabilități în România*. Disponibil la: http://anpd.gov.ro/web/wp-content/uploads/2021/11/Diagnoza-situatiei-persoanelor-cu-dizabilitati-in-Romania.pdf
[50] *Idem*.

O ROMÂNIE ECHITABILĂ 2022–2027

Obiectiv specific 4: Îmbunătățirea accesului la locuințe sociale

Descrierea situației:

Locuințele sociale trebuie să fie disponibile și ușor de accesat de către persoanele cu dizabilități**.** Locuirea socială poate fi văzută ca un instrument care să sprijine incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități, prin crearea unei plase de siguranță și stabilitate odată cu asigurarea accesului la locuire în condiții adecvate. În cadrul mai larg al serviciilor sociale dedicate persoanelor cu dizabilități, locuirea socială trebuie să fie privită ca un serviciu complementar serviciilor sociale existente, parte a unei abordări integrate care să adreseze întregul complex de nevoi ale persoanelor cu dizabilități.

Legislația existentă menționează persoanele cu dizabilități ca fiind un grup prioritar pentru accesarea locuințelor sociale, dar în practică reglementarea nu își îndeplinește scopul din mai multe motive. Criteriile de acordare a locuințelor sociale stabilite de autoritățile locale nu susțin întotdeauna grupurile vulnerabile, inclusiv persoanele cu dizabilități.
Nu există un sistem de monitorizare la nivel național a locuirii sociale, cu atât mai puțin a situației din acest punct de vedere al persoanelor cu dizabilități.
Stocul de locuințe sociale din România trebuie să includă locuințe accesibilizate pentru persoanele cu dizabilități, însă prevederile legislative nu sunt suficient de constrângătoare. Stocul de locuințe sociale este extrem de limitat și nu există programe alternative care să compenseze această lipsă.
O altă problemă importantă privind locuirea socială pentru persoanele cu dizabilități este lipsa de coordonare dintre serviciile sociale și serviciile locale responsabile de acordarea locuințelor sociale.

6. EDUCAȚIE

Obiectiv general: Accesul copiilor și tinerilor cu dizabilități și/sau cerințe educaționale speciale (CES) la o educație incluzivă de calitate în comunitate, în condiții de egalitate cu ceilalți copii și tineri, astfel încât să își poată atinge potențialul maxim de dezvoltare.

Acest lucru este esențial unei participări școlare de calitate a copiilor cu dizabilități și/sau CES, pentru a obține abilități și cunoștințe necesare pentru o viață independentă și împlinită. Toate acestea aduc beneficii întregii societăți, prin întărirea legăturilor de solidaritate între membrii ei, dar și prin valorificarea potențialului fiecărei persoane.
Asigurarea unei educații de calitate, inclusiv a unei bune orientări profesionale, vor contribui la o participare crescută la educația terțiară și integrarea pe piața muncii.

Obiectiv specific 1: Îmbunătățirea accesului la educație de calitate pentru toate nivelurile de învățământ preuniversitar

Descrierea situației:

Asigurarea accesului la educație incluzivă și de calitate presupune un mediu fizic, informațional și comunicațional accesibil al unităților de învățământ, resurse umane calificate și metode de predare și evaluare adaptate, folosite împreună cu tehnologii de acces și dispozitive asistive corespunzătoare**.** Pentru a putea oferi elevilor cu dizabilități și/sau CES educație formală de calitate în sistemul de masă, este necesară adaptarea rezonabilă a mediului școlar la nevoile fiecărui elev în parte.

O ROMÂNIE ECHITABILĂ 2022—2027

Totuși, fără asigurarea unor resurse corespunzătoare, umane și materiale, precum și a adaptării rezonabile a condițiilor de învățare, simpla participare a copiilor cu dizabilități și/sau CES la educația formală de masă nu va asigura adecvarea și efectivitatea serviciilor educaționale de care aceștia beneficiază, rezultând în achiziții minime sau inexistente în urma parcurgerii ciclurilor de învățământ.

În vederea promovării educației incluzive, a fost inițiat un Acord de Parteneriat între Ministerul Muncii și Solidarității Sociale – Autoritatea Națională pentru Protecția Drepturilor Persoanelor cu Dizabilități și Ministerul Educației, având ca obiect colaborarea între părți în vederea asigurării dreptului copilului/tânărului cu dizabilități și/sau CES de a primi o educație de calitate, care să permită dezvoltarea intelectuală și psihoemoțională într-un mediu școlar incluziv.

Pentru unii dintre elevii cu dizabilități și/sau CES, serviciile educaționale nu pot fi oferite separat de accesul la terapii de calitate, potrivite fiecărei afecțiuni, rezultate optime obținându-se prin integrarea acestor terapii în actul educațional.

Există un grup semnificativ de copii cu cerințe educaționale speciale care trebuie să participe deplin la sistemul de educație. O estimare corespunzătoare anului școlar 2018-2019 indică faptul că 62.272 de copii cu CES sunt încadrați în învățământul preuniversitar (2,6% din copiii de vârstă școlară).[51]

De asemenea, inspectori școlari, membri Centrelor Județene de Resurse și Asistență Educațională/Centrul Municipiului București de Resurse și Asistență Educațională, numite în continuare CJRAE/CMBRAE, cadre didactice și directori de unități de învățământ constată că elevii cu deficiențe intelectuale reprezintă o categorie semnificativă, sistemul fiind puțin pregătit logistic pentru integrarea școlară a acestora.

O parte dintre elevii cu dizabilități și/sau CES sunt integrați în învățământul de masă, restul fiind școlarizați în unități de învățământ special. Cadrul legislativ specific educației incluzive este amplu, însă lipsește o abordare coerentă, unitară.

Accesibilitatea unităților de învățământ trebuie îmbunătățită. Accesul la mediul fizic al școlilor este esențial pentru asigurarea incluziunii școlare a elevilor cu dizabilități și/sau CES, însă problemele de accesibilitate fizică a școlilor sunt semnificative.

Doar 22% dintre școlile gimnaziale au o rampă de acces corespunzătoare, 11% au intrarea accesibilă, iar calea de acces către 13% dintre școlile gimnaziale nu este accesibilă.[52]

Există școli în care nicio clasă nu se află pe o cale accesibilă pentru persoanele cu dizabilități locomotorii (9%), în mai multe școli nefiind nicio clasă pe o cale accesibilă pentru persoanele cu dizabilități vizuale (45%).[53]

Pentru accesibilizarea spațiilor educaționale pentru elevii cu dizabilități senzoriale este nevoie de tehnologii de acces și dispozitive asistive corespunzătoare, de materiale didactice adaptate, dar lipsesc într-o măsură foarte mare.

Formarea inițială și continuă a profesorilor trebuie îmbunătățită. În școlile de masă, numărul cadrelor didactice formate pentru lucrul cu copii cu dizabilități și/sau CES este extrem de redus. Formarea inițială a cadrelor didactice din învățământul de masă acoperă doar în mod superficial tematici ale pedagogiilor speciale, care pot fi cu greu valorificate în practici profesioniste pe parcursul carierei

[51] Banca Mondială (2021) *Diagnoza situației persoanelor cu dizabilități în România*. Disponibil la: http://anpd.gov.ro/web/wp-content/uploads/2021/11/Diagnoza-situatiei-persoanelor-cu-dizabilitati-in-Romania.pdf
[52] *Idem.*
[53] *Idem.*

„O ROMÂNIE ECHITABILĂ" 2022–2027

didactice. Participarea cadrelor didactice din învățământul de masă la cursuri de formare continuă pentru lucrul cu elevi cu dizabilități și/sau CES este redusă. Motivul acestei participări scăzute se datorează și faptului că nu există obligativitatea absolvirii de cursuri în domeniul educației incluzive, pentru cadrele didactice din învățământul de masă, deși în oferta de formare a caselor corpului didactic, precum și a altor furnizori de formare continuă există programe de formare acreditate/avizate care abordează această problematică. Este drept că abordarea tematică din cadrul acestor programe nu este orientată de un document strategic. De aceea, apreciem că, prin *Strategia 2022-2027* furnizorii de formare continuă vor putea oferi cadrelor didactice o perspectivă comună, orientată de principii și obiective clare, adaptate nevoilor actuale ale elevilor cu dizabilități și/sau CES.
Nu există resurse educaționale sistematice specifice lucrului cu elevi cu dizabilități și/sau CES.

Numărul personalului de sprijin pentru copiii cu CES este redus. Normele profesorilor de sprijin sunt prea mari pentru a putea asigura o educație de calitate pentru elevii cu dizabilități și/sau CES, în condițiile păstrării constante a rolului și numărului celorlalți profesioniști implicați în educația incluzivă. Activitatea unui profesor itinerant și de sprijin este normată ca activitate de învățământ special, conform art. 262 alin.(3) pct. f) din Legea educației naționale nr. 1/2011, cu modificările și completările ulterioare.
Asigurarea facilitatorilor școlari necesari prezenței la orele de curs ale elevilor cu dizabilități și/sau CES este problematică, deoarece activitatea acestor facilitatori nu este finanțată de sistemul educațional.
Resursele umane specializate în lucrul cu copii cu dizabilități și/sau CES sunt concentrate în sistemul de învățământ special, și doar elevii înscriși în acesta beneficiază de serviciile lor (ex. terapii).

Participarea la educația timpurie a copiilor cu dizabilități și/sau CES este redusă, fiind cauzată și de barierele întâmpinate de părinți în încercarea de a-și înmatricula copiii la grădinițe de stat. O atenție deosebită trebuie acordată educației formale a copiilor cu dizabilități și/sau CES la vârste mici, deoarece stabilirea unui diagnostic timpuriu și intervenția adecvată în această perioadă a vieții pot contura semnificativ evoluția ulterioară a acestor copii. Dacă în cazul educației primare și gimnaziale, școlile de masă au obligativitatea înmatriculării elevilor din circumscripție, în cazul educației preșcolare această obligație legală nu există, ceea ce oferă managerilor instituțiilor opțiunea de a respinge copiii cu CES.

Situația copiilor cu CES nu este monitorizată în mod adecvat, iar barierele culturale afectează includerea deplină a copiilor cu CES în sistemul educațional. Nu este reglementată monitorizarea parcursului școlar al elevilor cu CES, care să sesizeze și să corecteze posibile probleme legate de incluziunea acestora, însă, în conformitate cu art. 83 din Regulamentul învățământului special și special integrat, aprobat prin Ordinul ministrului educației, cercetării, tineretului și sportului nr. 5573/2011 privind aprobarea Regulamentului de organizare și funcționare a învățământului special și special integral, „comisia internă de evaluare continuă din fiecare unitate școlară are obligația de a monitoriza evoluția copilului/elevului/tânărului repartizat de comisia de evaluare și orientare școlară și profesională din cadrul CJRAE/CMBRAE, pentru a propune menținerea elevului în școala/clasa respectivă sau pentru a i se schimba atât diagnosticul, cât și forma de școlarizare”.
Persistă percepția negativă asupra persoanelor cu dizabilități în general, și asupra copiilor cu dizabilități și/sau CES în particular.

„O ROMÂNIE ECHITABILĂ” 2022–2027

Obiectiv specific 2: Îmbunătățirea accesului persoanelor cu dizabilități la educație terțiară

Descrierea situației:

Elevii și tinerii cu dizabilități și/sau CES au nevoie cu prioritate de educație formală pentru a le dezvolta abilități profesionale și/sau a le facilita tranziția către educația terțiară. Accesul la sistemul de educație formală le va facilita integrarea pe piața muncii și o viață independentă**.** Universitățile trebuie să fie pregătite pentru a include studenți cu dizabilități și să se asigure că aceștia beneficiază de aceleași oportunități ca și colegii lor tipici. Instituțiile de educație terțiară trebuie să asigure accesul la mediul fizic, informațional și comunicațional, cu adaptarea rezonabilă a metodelor de predare și evaluare. În absența unui acces corespunzător și a adaptărilor necesare, obiectivul general al educației formale poate rămâne neatins, nereușind să contribuie la asigurarea unei vieți de adult independente și împlinite.
În același timp, absolvenții de studii superioare din rândul persoanelor cu dizabilități pot deveni modele de urmat pentru celelalte persoane cu dizabilități. Tot ei vor avea calificarea necesară pentru a putea fi angajați în sistemul formal de educație.

Accesul persoanelor cu dizabilități la educația terțiară este foarte limitat. O cercetare realizată la nivel european[54] estimează că, la nivelul anului 2017, doar 7% dintre studenții din România declară că au o dizabilitate, afecțiune cronică sau alte limitări de natură funcțională. Valoarea este cea mai scăzută dintre cele înregistrate în celelalte țări europene.

Prezența studenților cu dizabilități în învățământul superior este în realitate chiar mai scăzută. Dintre cei care se identifică ca persoane cu dizabilități, 43% nu au limitări în activitățile de învățare. De asemenea, peste jumătate dintre studenții cu limitări în desfășurarea studiilor (56%)[55] nu au nevoie sau nu își doresc niciun sprijin din partea autorităților pentru a-și putea realiza studiile universitare.

Există mai mulți factori care explică această problemă:
Problemele de acces la învățământul terțiar țin de calitatea slabă, de insuficienta pregătire din timpul educației preuniversitare.

Reglementarea actuală privind finanțarea pentru învățământul terțiar nu are nici un criteriu privind numărul/ponderea studenților cu dizabilități în stabilirea finanțării de bază, iar sprijinirea studenților cu dizabilități în educația terțiară este tratată ca un aspect recomandat, dar nu obligatoriu.
În prezent, nu există un sistem național de monitorizare a condițiilor pe care universitățile le oferă unui student cu dizabilități.

„O ROMÂNIE ECHITABILĂ" 2022—2027

[54] Din totalul țărilor membre UE, nu au fost cuprinse în cercetare Belgia, Bulgaria, Cipru, Grecia, Luxemburg și Spania. German Centre for Higher Education Research and Science Studies (coord.) (2018) Social and Economic Conditions of Student Life in Europe. Eurostudent VI 2016-2018. Synopsis of Indicators. Disponibil la: https://www.eurostudent.eu/download_files/documents/EUROSTUDENT_VI_Synopsis_of_Indicators.pdf
[55] Banca Mondială (2021) *Diagnoza situației persoanelor cu dizabilități în România*. Disponibil la: http://anpd.gov.ro/web/wp-content/uploads/2021/11/Diagnoza-situatiei-persoanelor-cu-dizabilitati-in-Romania.pdf

7. SĂNĂTATE

Obiectiv general: Asigurarea de servicii de sănătate de cea mai bună calitate pentru persoanele cu dizabilități

Persoanele cu dizabilități au dreptul să beneficieze de servicii de sănătate accesibile din punct de vedere fizic, informațional, geografic și financiar.

Persoanele cu dizabilități au aceleași nevoi ca populația generală atunci când este vorba de servicii generale și esențiale precum imunizarea, asistența medicală primară și specializată, screening-ul bolilor transmisibile sau netransmisibile, asistența stomatologică, sănătate sexuală și reproductivă.

În același timp însă, calitatea vieții lor depinde de accesul corespunzător la servicii specializate în depistarea timpurie a dizabilității, spre exemplu screening-ul pre și post-natal, la dispozitive medicale și la servicii de abilitare/reabilitare.

Accesul persoanelor cu dizabilități la servicii de sănătate poate depinde și de adoptarea unor atitudini și practici nediscriminatorii de către personalul implicat în îngrijirea medicală.

Obiectiv specific 1: Îmbunătățirea accesului persoanelor cu dizabilități la serviciile curative și de sănătate publică

Descrierea situației:

Persoanele cu dizabilități trebuie să aibă acces, fără restricție, la toate serviciile curative și de prevenire de care au nevoie: asistență medicală primară (medicina de familie), asistență medicală de urgență și de specialitate (furnizată în spitale și ambulatorii), servicii de asigurare a sănătății publice, de exemplu: imunizări, prevenirea și tratamentul bolilor transmisibile, promovarea sănătății etc.).

Aceste servicii trebuie să fie centrate pe pacient și să fie organizate într-un continuum al îngrijirii care implică organizarea unui sistem de servicii integrate și multidisciplinare (medicale și sociale) care răspund nevoilor pacienților de la diagnosticul dizabilității până la sfârșitul vieții.

Într-un astfel de sistem, sunt esențiale o serie de servicii specifice, inclusiv cele de prevenire, de depistare timpurie a dizabilității și de reabilitare a funcțiilor fizice, cognitive și comportamentale.

Programele naționale de prevenire a dizabilității sunt reduse. Programele naționale de prevenire a dizabilității au un rol esențial în depistarea timpurie a dizabilității sau diminuarea impactului factorilor care duc la dizabilitate**.** Pentru reducerea prevalenței dizabilităților sunt necesare programe naționale de prevenire. O strategie de reducere a prevalenței dizabilității este depistarea timpurie, realizată în mod tipic prin monitorizarea sarcinii sau prin programe de screening neonatal.

Gradul de funcționalitate al indivizilor este considerat un indicator la fel de important pentru măsurarea sănătății populației precum mortalitatea și morbiditatea. Restabilirea funcționalității indivizilor prin reabilitare este necesară pentru a asigura participarea persoanelor cu dizabilități la viața socială. Fără reabilitarea necesară, multe persoane cu dizabilități nu sunt capabile să lucreze, să meargă la școală, să participe la viața socială sau chiar să acceseze servicii medicale.

Persoanele cu limitări au nevoi medicale nesatisfăcute într-o măsură mult mai mare, cel mai des din motive financiare. Dacă doar 2% dintre persoanele fără limitări care au avut nevoi medicale în ultimele 12 luni (pentru alte tipuri de servicii decât cele stomatologice) au considerat că nevoile lor au fost nesatisfăcute, procentul a crescut la 18% pentru cele cu unele limitări și la 42% pentru cele cu limitări severe.[56] Pentru persoanele cu limitări severe, procentul este de departe cel mai ridicat la nivelul Uniunii

[56] Banca Mondială (2021) *Diagnoza situației persoanelor cu dizabilități în România*. Disponibil la: http://anpd.gov.ro/web/wp-content/uploads/2021/11/Diagnoza-situatiei-persoanelor-cu-dizabilitati-in-Romania.pdf

O ROMÂNIE ECHITABILĂ 2022—2027

Europene. Dintre persoanele cu nevoi medicale nesatisfăcute, 51% au invocat constrângerile financiare ca motiv principal.[57]
Indicatorul privind nevoile satisfăcute de servicii stomatologice are aceeași distribuție negativă pentru persoanele cu limitări, explicată mai ales prin costurile ridicate de accesare a acestor servicii. Starea percepută de sănătate în rândul persoanelor cu limitări este mult mai scăzută față de celelalte persoane și față de valorile medii înregistrate pentru aceleași grupuri la nivel european.

Serviciile de asistență medicală disponibile persoanelor cu dizabilități prezintă disparități mari în distribuția geografică a medicilor de familie și a specialiștilor.
Nu există suficiente informații disponibile pacienților despre capacitatea serviciilor medicale existente de a asigura accesibilitatea fizică și informațională a pacienților cu dizabilități.
Există procente semnificative de nou-născuți care nu beneficiază de screening pentru dizabilități la naștere. Măsurile existente de prevenire a dizabilității - timpurie și pe tot parcursul vieții - sunt insuficiente.

Serviciile medicale nu sunt întotdeauna orientate spre nevoile pacienților. Reabilitarea fizică, cognitivă și comportamentală a pacienților este necesar să devină o prioritate pentru sistemul de servicii de sănătate. Organizarea administrativă a serviciilor medicale este necesar a fi centrată pe aplicarea principiilor „continuum al îngrijirii" și „îngrijire centrată pe pacient".

Obiectiv specific 2: Asigurarea exercitării dreptului la sănătate sexuală și reproductivă (SSR) al persoanelor cu dizabilități

Persoanele cu dizabilități trebuie să aibă libertatea și oportunitatea de a se bucura de sănătate sexuală și reproductivă prin furnizarea informațiilor adecvate despre sănătatea sexuală și reproductivă (SSR) și acces la o gamă largă de servicii SSR.

Resursele (informare, educație, servicii) pentru exercitarea dreptul la sănătate sexuală și reproductivă puse la dispoziția persoanelor cu dizabilități sunt limitate. Dintre femeile de vârstă reproductivă (15-49 de ani) cu limitări, 26% au raportat că decizia de a folosi contracepția le aparține în primul rând lor, iar 36% că este o decizie comună, pe care au luat-o cu partenerul. Prin comparație, 36% dintre femeile fără limitări declară că iau singure deciziile privind contracepția. Proporția femeilor care iau singure deciziile legate de contracepție este mai mare în mediul urban și cu cât acestea au un nivel de educație mai înalt. Utilizarea metodelor contraceptive de către femeile active sexual în ultimii doi ani a fost raportată în proporție similară atât de respondentele cu limitări (16%), cât și de cele fără limitări (20%). 16% dintre femeile cu limitări și 14% dintre cele fără limitări au raportat că nu au libertatea de a refuza contactul sexual în relația cu partenerul.[58]

Accesul persoanelor cu dizabilități la informații și educație, la aceeași gamă de servicii SSR, și instruirea profesioniștilor pentru a satisface nevoile specifice ale persoanelor cu dizabilități, sunt limitate. Nu există documente de politici care să faciliteze creșterea accesului persoanelor cu dizabilități la informare-educare și la servicii privind SSR sau pentru sensibilizarea și instruirea specialiștilor SSR cu privire la nevoile acestor persoane.

[57] *Idem*.
[58] Banca Mondială (2021) *Diagnoza situației persoanelor cu dizabilități în România*. Disponibil la: http://anpd.gov.ro/web/wp-content/uploads/2021/11/Diagnoza-situatiei-persoanelor-cu-dizabilitati-in-Romania.pdf

„O ROMÂNIE ECHITABILĂ" 2022—2027

Copiii și tinerii cu dizabilități au acces limitat în școli la informații și educație despre SSR.
Nici intervențiile din afara școlii nu țintesc copiii cu dizabilități și/sau CES sau adulții cu dizabilități.
Persoanele cu dizabilități nu au acces la mijloace gratuite de contracepție.
Persoanele cu dizabilități au acces redus la screening pentru depistarea cancerului de sân și a cancerului de col uterin, precum și la vaccinarea anti-HPV.
Personalul medical și psihosocial din serviciile dedicate persoanelor cu dizabilități este insuficient pregătit pentru a oferi consiliere privind SSR.
Accesul limitat la servicii de SSR este cauzat nu doar de probleme structurale privind acordarea serviciilor, ci și de un context cultural dominat de prejudecăți.

Obiectiv specific 3: Îmbunătățirea accesului persoanelor cu dizabilități la tratament, cu demnitate și respect

Descrierea situației:
Persoanele cu dizabilități trebuie să poate utiliza servicii medicale la același standard ca restul populației, fără să se confrunte cu discriminare și prejudecăți din partea furnizorilor de servicii.
Sănătatea și bunăstarea persoanelor cu dizabilități depinde de posibilitatea accesului neîngrădit la servicii medicale.

Atitudinile negative față de persoanele cu dizabilități, manifestate de personalul din servicii medicale, reprezintă una dintre principalele bariere de acces la aceste servicii, cu toate că un principiu al asigurărilor sociale de sănătate este asigurarea protecției asiguraților în mod universal, echitabil și nediscriminatoriu, în condițiile utilizării eficiente a FNUASS.
Dintre persoanele cu limitări severe care au accesat serviciile medicale în ultimul an, 29% au raportat că s-au simțit cel puțin o dată discriminate sau hărțuite din cauza dizabilității.[59] O proporție semnificativă a persoanelor cu unele limitări suferă o discriminare similară.
În lipsa unei instruiri adecvate, personalul medical are tendința de a subestima abilitățile fizice sau cognitive ale pacientului cu dizabilități, de a minimiza capacitatea lui de a se (auto)îngriji sau de a adopta comportamente protective pentru sănătate, sau de a ignora importanța expertizei pe care pacientul cu dizabilități o are în legătură cu propria afecțiune.

Există mai mulți factori care explică această problemă:
Formarea de bază a personalului medical nu include cursuri sau module de curs dedicate drepturilor și nevoilor persoanelor cu dizabilități.
Oferta de programe acreditate de educație medicală continuă (EMC) care abordează teme legate de drepturile și nevoile persoanelor cu dizabilități este foarte redusă.
Personalul din sectorul de sănătate nu are resurse suficiente privind oportunități de informare și conștientizare cu privire la drepturile și nevoile persoanelor cu dizabilități.
Nu există mecanisme de monitorizare a respectării drepturilor și nevoilor persoanelor cu dizabilități în toate serviciile medicale.

[59] Banca Mondială (2021) *Diagnoza situației persoanelor cu dizabilități în România*. Disponibil la: http://anpd.gov.ro/web/wp-content/uploads/2021/11/Diagnoza-situatiei-persoanelor-cu-dizabilitati-in-Romania.pdf

„O ROMÂNIE ECHITABILĂ" 2022—2027

8. PARTICIPARE POLITICĂ ȘI PUBLICĂ

Obiectiv general: Asigurarea participării active a persoanelor cu dizabilități, ca membri deplini ai societății, cu drepturi egale.

Sunt prevăzute patru dimensiuni principale ale participării:
(i) Viața culturală trebuie să încorporeze experiențele persoanelor cu dizabilități, iar aceste persoane să aibă acces și să fie încurajate să participe la evenimentele și produsele culturale, atât din postura de consumatori cât și de producători.
(ii) Persoanele cu dizabilități trebuie să poată participa la activități sportive în afara școlilor sau în școli, să se implice ca atleți profesioniști sau amatori sau ca spectatori, și să aibă acces la facilități și servicii de recreere și turistice în aceeași măsură ca restul populației.
(iii) De asemenea, persoanele cu dizabilități trebuie să fie încurajate să voteze și să candideze pentru funcții reprezentative și să nu se confrunte cu obstacole în aceste privințe.
(iv) Persoanele cu dizabilități trebuie să aibă aceleași oportunități ca populația generală de participare la viața publică, atât la nivel individual, cât și prin intermediul unor organizații sau a altor forme asociative.

Obiectiv 1: Creșterea accesului persoanelor cu dizabilități la activități culturale

Descrierea situației:

Cultura, în sens de manifestări și forme de reprezentare a unor conținuturi creative, educaționale și artistice poate acționa ca un factor de combatere a discriminării și de conștientizare a drepturilor, problemelor și nevoilor persoanelor cu dizabilități. Produsele creative, educaționale și artistice pot influența cultura în sens larg, ca norme sociale, mod de viață și sistem de reprezentări simbolice. Spectacolele de teatru, filmele, operele de artă, creațiile literare pot face mai vizibile persoanele cu dizabilități, problemele lor și nevoile legate de dizabilitate, și pot sensibiliza publicul cu privire la barierele întâlnite zilnic de persoanele cu dizabilități. În prezent, factorii culturali acționează mai degrabă ca obstacole pentru realizarea adecvată a drepturilor persoanelor cu dizabilității, de exemplu, blochează implementarea legislației anti-discriminare. Evenimentele și produsele culturale pot fi relevante în mai multe moduri: pot fi create sau consumate de persoane cu dizabilități sau pot include subiecte inspirate din viața persoanelor cu dizabilități.

Persoanele cu dizabilități participă la activități culturale într-un număr mai mic și cu o frecvență mai scăzută decât cele fără dizabilități, **în contextul unui consum cultural redus în rândul populației generale din România**. În medie, populația care consumă evenimente culturale săptămânal sau lunar este de câteva puncte procentuale, dar există diferențe în defavoarea populației cu limitări. Aceste diferențe devin mult mai ușor de observat dacă analiza este făcută pe un interval de timp mai lung. Mai puțin de 89% dintre persoanele cu limitări severe nu au participat la activități culturale niciodată în cursul ultimului an, față de 77% din persoanele cu unele limitări și 63% dintre persoanele fără limitări.[60]

Există informații limitate privind participarea persoanelor cu dizabilități la tipuri specifice de evenimente culturale sau consumul specific al anumitor tipuri de produse culturale. Informațiile fragmentare confirmă ratele scăzute de participare și decalajul dintre persoanele cu și cele fără dizabilități.

[60] Banca Mondială (2021) *Diagnoza situației persoanelor cu dizabilități în România*. Disponibil la: http://anpd.gov.ro/web/wp-content/uploads/2021/11/Diagnoza-situatiei-persoanelor-cu-dizabilitati-in-Romania.pdf

O ROMÂNIE ECHITABILĂ 2022—2027

În ultimele 12 luni, 76% dintre persoanele cu limitări nu au vizitat un monument istoric sau sit arheologic (ex. palat, castel, biserică, mănăstire, grădini, clădiri vechi etc.), față de 56% dintre persoanele fără limitări.[61] O explicație este capacitatea redusă de acces în instituțiile culturale, care va fi analizată mai jos.

Nu există suficiente date pentru a putea avea o perspectivă comprehensivă despre implicarea creativă a persoanelor cu dizabilități în activități culturale. Aceiași factori structurali care limitează consumul persoanelor cu dizabilități acționează ca obstacole și pentru realizarea lor profesională din postura de creatori de cultură. Persoanele cu dizabilități consideră că prezența în spațiul public a unor persoane cu dizabilități creatoare de cultură și artă este prezentată de mass-media mai degrabă ca o excepție decât ceea ce ar trebui să constituie o normă.

Persoanele cu dizabilități au dreptul, în condiții de egalitate cu ceilalți, la recunoașterea și susținerea identității lor culturale și lingvistice specifice, inclusiv a limbajului mimico-gestual și culturii persoanelor cu deficiențe de auz. Un prim pas a fost făcut prin adoptarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 51/2017 pentru modificarea şi completarea unor acte normative, care recunoaște oficial ca mijloace de comunicare limbajul mimico-gestual și limbajul specific al persoanei cu surdocecitate. Totuși, mai sunt mulți pași de făcut în vederea respectării identității lingvistice a persoanelor cu dizabilități, de la organizarea examenelor școlare în limbaj mimico-gestual, până la spectacole de teatru în limbaj mimico-gestual. Învățarea acestor limbaje trebuie organizată ca parte din sistemul de învățământ.

Există o prioritate foarte limitată acordată culturii pentru persoanele cu dizabilități în cadrul politicilor publice. Sectorul cultural este subdezvoltat în România, și nu există mecanisme de finanțare specifice a unor produse culturale relevante pentru tematica dizabilității. Problematica accesului la cultură al persoanelor cu dizabilități este aproape inexistentă pe agenda autorităților locale din zonele în care s-a desfășurat cercetarea de teren. Pentru persoanele cu dizabilități, oferta de servicii culturale în proximitate este implicit mai scăzută.

Instituțiile și scenele culturale sunt greu accesibile, oferta de evenimente și produse culturale legate de dizabilități este extrem de limitată, iar sprijinul pentru persoanele cu dizabilități ca producători de cultură este foarte redus.
Spațiile de spectacol, muzeele și bibliotecile au probleme majore cu privire la accesibilitatea pentru persoanele cu dizabilități.
Experiențele persoanelor cu dizabilități sunt prea puțin reflectate de produsele culturale disponibile pe piața culturală.
Sectorul cultural independent este perceput ca fiind mai activ în promovarea unei oferte culturale incluzive, dar nu este susținut prin resurse financiare și logistice.
Persoanele cu dizabilități care sunt interesate să devină creatori culturali sau să ocupe alte roluri în industriile culturale nu sunt sprijinite în acest sens prin programe la nivel național sau local.
În ceea ce privește pregătirea formală în domeniul cultural, principalele probleme sunt atragerea elevilor cu dizabilități și/sau CES în școlile vocaționale cu profil de științe umane și artistice și asigurarea accesibilității unităților de învățământ de profil.

[61] *Idem.*

O ROMÂNIE ECHITABILĂ 2022–2027

Obiectiv specific 2: Creșterea accesului persoanelor cu dizabilități la activități sportive și de recreere și turism

Descrierea situației:

Dreptul de participare a persoanelor cu dizabilități la activități de sport, turism și petrecere a timpului liber are beneficii complexe în trei arii distincte: crește șansele la o viață sănătoasă, fizică și psihică; ajută la dezvoltarea personală, cu beneficii cognitive de tipul creșterii stimei de sine; și stimulează integrarea în societate. Chiar de la cele mai mici vârste, copiii cu dizabilități și/sau CES trebuie să se poată juca împreună cu ceilalți copii în locuri de joacă comune și să practice sporturi adaptate la tipul de dizabilitate, pentru a se dezvolta armonios și a-și îmbunătăți starea de sănătate. Pentru adulți, practicarea sportului și a turismului trebuie să devină o parte a stilului de viață. Activitățile sportive au și o dimensiune recuperatorie în cazul anumitor dizabilități.

Persoanele cu dizabilități participă la activități sportive, turistice și de recreere într-o măsură mult mai mică decât cele fără dizabilități. Aproape trei sferturi din persoanele cu limitări nu au petrecut un sfârșit de săptămână în afara localității pe parcursul anului anterior, față de aproape jumătate din persoanele fără limitări. Cele mai mici rate de participare le au persoanele cu limitări severe: 93% dintre aceste persoane nu au făcut timp de un an nicio activitate sportivă; 82% nu au petrecut niciodată sfârșitul de săptămână în afara localității, respectiv 89% din persoanele cu limitări severe din mediul rural. Persoanele cu limitări și, în special, cele cu limitări severe își permit o vacanță în mai mică măsură decât persoanele fără limitări, și au un nivel mai scăzut de satisfacție cu timpul liber disponibil. Majoritatea persoanelor cu dizabilități, atât cele cu unele limitări (74,1%) cât și cele cu limitări severe (89,0%), nu au fost în vacanță pentru cel puțin o săptămână pe parcursul anului anterior, față de 64,1% în cazul persoanelor fără limitări în exercitarea activității.[62]

Planificarea politicilor în domeniile sportului și turismului nu include nevoile persoanelor cu dizabilități.
Legislația sportului și regulamentele de organizare a federațiilor de profil nu creează un cadru adecvat în vederea asigurării participării persoanelor cu dizabilități la activități sportive de masă în sistemul școlar sau în cluburi sportive de amatori.
Locurile de joacă din spațiul public nu conțin în general echipamente accesibilizate, iar planurile pentru dezvoltarea acestora nu includ achiziția de astfel de echipamente.
Costurile participării la activități sportive sunt adesea prohibitive, implicând și costuri de transport, pe lângă cele cu echipamente, și nu există mecanisme de finanțare publică a acestora.
În școli și în cluburile sportive nu există personal specializat în lucrul cu persoanele cu dizabilități printre profesori, instructori, antrenori sau personal de sprijin.
Serviciile turistice pentru persoane cu dizabilități sunt subdezvoltate.

Obiectiv specific 3: Creșterea accesului persoanelor cu dizabilități la procesul electoral

Barierele participării persoanelor cu dizabilități la procesul electoral sunt discutate din perspectiva celor două roluri fundamentale: participarea la vot și candidatura la alegeri. Votul constituie, pentru marea masă a persoanelor cu dizabilități care nu este direct implicată în elaborarea și implementarea politicilor, cel mai

[62] Banca Mondială (2021) *Diagnoza situației persoanelor cu dizabilități în România*. Disponibil la: http://anpd.gov.ro/web/wp-content/uploads/2021/11/Diagnoza-situatiei-persoanelor-cu-dizabilitati-in-Romania.pdf

O ROMÂNIE ECHITABILĂ 2022–2027

direct mecanism de influență al lor. Dreptul de a fi ales este un drept fundamental al tuturor cetățenilor. Implicarea persoanelor cu dizabilități ca factori de decizie îmbunătățește șansele politicilor de a fi adecvate la nevoile persoanelor cu dizabilități. Participarea persoanelor cu dizabilități la viața politică poate contribui la eliminarea stereotipurilor, schimbarea mentalităților și combaterea discriminării. În societățile deschise și incluzive, este esențială asigurarea accesului persoanelor cu dizabilități la procesul electoral în ambele roluri, cel de a alege și cel de a fi ales.

Dreptul la vot este garantat din punct de vedere legislativ, dar o proporție considerabilă dintre persoanele cu dizabilități nu îl exercită. Punerea sub interdicție judecătorească a fost declarată neconstituțională, aceasta nemaireprezentând un obstacol legal pentru dreptul la vot. Estimările în prezent sunt că numărul persoanelor cu dizabilități care candidează este redus, și mai redus fiind numărul celor care sunt alese în funcții publice.
Nu există date privind implicarea persoanelor cu dizabilități în funcții reprezentative, și această situație este, în sine, un indiciu al importanței scăzute a problemei în percepția publică și pe agenda decizională (există statistici privind alte grupuri sub-reprezentate la nivel decizional).

Persoanele cu limitări, și mai accentuat cele cu limitări severe, raportează în procente mult mai ridicate decât cele fără limitări faptul că experimentează bariere în exercitarea dreptului la vot. Dintre persoanele cu limitări severe, 38% raportează bariere în exercitarea votului la alegerile prezidențiale din 2019 față de 7% în cazul persoanelor cu unele limitări și 7% fără limitări,fie că au votat, fie că nu. Dintre bariere, cel mai frecvent întâmpinate sunt: incapacitatea de deplasare la secția de votare menționată de 13% dintre respondenții cu limitări severe față de 5% dintre cei cu unele limitări și de 2% dintre persoanele fără limitări; inaccesibilitatea fizică a secțiilor de votare menționată de 6% dintre respondenții cu limitări severe față de 1% dintre cei cu unele limitări și 1% dintre cei fără limitări. Problema procedurilor complexe de solicitare a urnelor speciale este menționată de 5% dintre persoanele cu limitări severe și 3% dintre cele cu unele limitări. [63]

Există mai multe motive pentru care persoanele cu dizabilități nu votează. Conform datelor Autorității Electorale Permanente, aproximativ o zecime dintre secțiile de votare nu sunt accesibilizate pentru accesul fizic al persoanelor cu mobilitate redusă, dar procentul poate fi mai mare dacă ar fi folosiți mai mulți indicatori. Lipsesc hărțile online și offline cu secțiile de votare accesibile pentru fiecare dintre tipurile de dizabilitate. Votul prin corespondență este disponibil doar pentru românii cu rezidența în străinătate, iar votul electronic este o soluție cu probleme de securitate și dificil de implementat în România. Adeseori, persoanele cu dizabilități simt că rolul lor de cetățeni este ignorat, iar problematica dizabilității nu apare în discursul electoral.

Persoanele cu dizabilități sunt rareori printre candidați la alegeri. Implicarea persoanelor cu dizabilități în procesele decizionale facilitează autodeterminarea și creează premisele pentru creșterea vizibilității acestui grup, pentru promovarea incluziunii și pentru accesibilizarea fizică și informațională a spațiului public.
Respectarea dreptului de a fi ales nu este afectată de obstacole legislative, dar se lovește de bariere de percepție. Vizibilitatea scăzută a persoanelor cu dizabilități în viața publică nu creează baza electorală și

[63] Banca Mondială (2021) *Diagnoza situației persoanelor cu dizabilități în România*. Disponibil la: http://anpd.gov.ro/web/wp-content/uploads/2021/11/Diagnoza-situatiei-persoanelor-cu-dizabilitati-in-Romania.pdf

O ROMÂNIE ECHITABILĂ 2022–2027

de suport public de natură să ducă la cooptarea acestor persoane în viața politică și promovarea lor în funcții reprezentative.
Nu există mecanisme specifice de susținere a candidaturii persoanelor cu dizabilități.

Obiectiv specific 4: Creșterea participării persoanelor cu dizabilități la viața publică

Participarea la viața publică se poate realiza în forme variate, iar integrarea persoanelor cu dizabilități creează oportunități noi pentru întreaga societate. Participarea la viața publică se poate realiza la nivel individual, de exemplu, prin voluntariat sau forme de activism individuale, sau de grup,prin organizații ale societății civile mai largi sau prin organizații care reprezintă persoanele cu dizabilități. Scopurile participării pot fi variate, de la participare la procesele politice și decizionale până la forme de administrare a intereselor comunității, sau participare la organizarea și derularea unor activități educative, culturale și de petrecere a timpului liber. Participarea persoanelor cu dizabilități se poate realiza pe teme civice de interes general, care țin de bunul mers al societății, sau chiar cu privire la preocupările și problemele persoanelor cu dizabilități și politicile adresate acestora.

Participarea este scăzută pe toate tipurile de forme asociative, iar persoanele cu limitări participă mai puțin decât cele fără limitări ca membri sau voluntari ai unor organizații sau altor forme de asociere. Rata participării variază de la minimum 2% în grupuri de inițiativă locală, la maximum 7% în asociații de proprietari/locatari iar datele arată că persoanele cu limitări sunt dezavantajate, iar cele cu limitări severe încă și mai accentuat. Doar 11% dintre persoanele cu limitări participă la forme asociative, față de 20% dintre persoanele fără limitări.[64]

Implicarea în viața publică nu este stimulată prin mecanisme care să facă posibilă auzirea vocii persoanelor cu dizabilități și integrarea opiniilor lor în procesul de luare a deciziilor și între ciclurile electorale.

Legile privind transparența decizională și a informațiilor de interes public nu iau în considerare nevoile specifice ale persoanelor cu dizabilități.

Într-un raport din 2014, România figura în grupul statelor care nu au nici legislație pentru stabilirea unor mecanisme de consultare a persoanelor cu dizabilități în dezvoltarea legilor și politicilor, nici practici sistematice stabilite în această privință, iar lucrurile nu s-au schimbat de atunci.[65]

În plus, legislația existentă nu stipulează un mecanism transparent prin care să fie susținute organizațiile din sectorul non-guvernamental care reprezintă persoanele cu dizabilități.

9. IMPLEMENTAREA CONVENȚIEI PRIVIND DREPTURILE PERSOANELOR CU DIZABILITĂȚI ȘI MONITORIZAREA RESPECTĂRII DREPTURILOR PERSOANELOR CU DIZABILITĂȚI

O garanție importantă a respectării drepturilor persoanelor cu dizabilități constă în asigurarea cadrului de implementare și monitorizare a *Convenției,* cu participarea și consultarea persoanelor cu dizabilități.

Conform *Convenției,* statul român trebuie să îndeplinească trei cerințe de bază:

[64] *Idem.*
[65] European Union Agency for Fundamental Rights (2014) *The right to political participation for persons with disabilities: human rights indicators*. Disponibil la: https://fra.europa.eu/en/publication/2014/right-political-participation-persons-disabilities-human-rights-indicators

ROMÂNIE ECHITABILĂ 2022–2027

(i) să desemneze unul sau mai multe Puncte de contact în cadrul Guvernului care să se asigure de implementarea acesteia și să acorde „atenția cuvenită stabilirii sau desemnării unui mecanism de coordonare în cadrul Guvernului pentru a facilita măsurile aferente, în diferite sectoare și la diferite niveluri";

(ii) să „mențină, întărească, desemneze sau stabilească în afara Guvernului un cadru incluzând unul sau mai multe mecanisme independente" pentru a „promova, proteja și monitoriza punerea în aplicare a Convenției"; și (iii) să se asigure că persoanele cu dizabilități și organizații reprezentative ale acestora, „vor fi implicate și vor participa pe deplin la procesul de monitorizare".

În aceeași măsură, Convenția stabilește obligația ca în procesele de luare a deciziilor referitoare la problemele privind persoanele cu dizabilități, să consulte îndeaproape și să implice în mod activ persoanele cu dizabilități, inclusiv copiii cu dizabilități și/sau CES, prin organizațiile care îi reprezintă (art. 4 pct. 3).

Principalele obiective pentru a asigura punerea în aplicare corespunzătoare a mandatului art. 33:

1. Îmbunătățirea capacității și coordonării actorilor la nivel central pentru elaborarea și implementarea politicilor care afectează exercitarea drepturilor persoanelor cu dizabilități
2. Îmbunătățirea rolului mecanismelor independente de monitorizare a implementării Convenției
3. Creșterea participării persoanelor cu dizabilități și a organizațiilor reprezentative ale acestora la procesul de monitorizare a Convenției.

Obiectiv specific 1: Îmbunătățirea capacității și coordonării actorilor la nivel central pentru elaborarea și implementarea politicilor care afectează realizarea drepturilor persoanelor cu dizabilități

Pentru a putea asigura implementarea *Convenției*, statul român are obligația de a desemna unul sau mai multe Puncte de contact la nivelul Guvernului. Punctele de contact necesare trebuie să îndeplinească mai multe funcții, printre care: (i) să reprezinte puncte de acces privind problematica *Convenției* pentru Guvern și societatea civilă; (ii) să informeze reprezentanții Guvernului și ai ministerelor privind obligațiile date de *Convenție*; (iii) să asigure implicarea societății civile; și (iv) să colecteze și să raporteze informații privind situația persoanelor cu dizabilități din perspectiva *Convenției*. În plus față de obligativitatea desemnării Punctelor de contact, *Convenția* recomandă instituirea unui mecanism de coordonare la nivel guvernamental.

Există mai mulți factori care explică această problemă:

Există Puncte de contact organizate la nivelul a cinci ministere, însă în ultimii ani rolul acestora pentru implementarea *Convenției* a fost limitat.

Personalul din Punctele de contact nu a beneficiat de formare privind prevederile și implementarea *Convenției*.

Nu există un mecanism de feedback structurat privind implementarea *Convenției* din partea persoanelor cu dizabilități sau a reprezentanților acestora.

O ROMÂNIE ECHITABILĂ 2022–2027

Obiectiv specific 2: Îmbunătățirea rolului mecanismelor independente de monitorizare a implementării *Convenției*

Art. 33 din *Convenție* diferențiază între instituțiile care sunt responsabile cu punerea în aplicare a acesteia și cele care sunt responsabile de monitorizarea implementării: mecanismele independente și societatea civilă.

Există trei autorități de stat autonome care pot juca rol de mecanisme independente: Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării (CNCD), Avocatul Poporului și Consiliul de Monitorizare pentru implementarea Convenției privind Drepturile Persoanelor cu Dizabilități (Consiliul de Monitorizare)**:**

a) CNCD are un rol important în ceea ce privește protecția și monitorizarea drepturilor persoanelor cu dizabilități, însă rolul acestuia privind promovarea drepturilor persoanelor cu dizabilități ar putea fi întărit.
b) Din 2018, rolul Avocatului Poporului în domeniul protecției și monitorizării drepturilor persoanelor cu dizabilități, și în special a celor cu dizabilități intelectuale și psihosociale, a crescut.
c) Consiliul de Monitorizare are un mandat limitat la situația persoanelor cu dizabilități instituționalizate, ce se suprapune parțial peste cel al Mecanismului National de Prevenire a Torturii din subordinea Avocatului Poporului. De asemenea, colaborarea dintre Consiliul de Monitorizare, Mecanismul de coordonare și Punctele de contact este slabă, iar persoanele cu dizabilități și organizațiile care le reprezintă nu au fost implicate în mod sistematic în vizitele de monitorizare.

Niciuna dintre instituțiile independente nu pare să fi avut un rol sistematic de a promova drepturile persoanelor cu dizabilități. Primul rol al mecanismelor independente este acela de a promova *Convenția*, inclusiv prin participarea la elaborarea Comentariilor Generale ale Comitetului CDPD, traducerea, publicarea și diseminarea acestora. Astfel de activități de promovare sunt esențiale pentru a asigura faptul că valorile *Convenției* și obligațiile ce decurg din acestea sunt internalizate la nivelul societății. Despre niciuna dintre autoritățile de stat autonome de drepturile omului, CNCD, Avocatul Poporului sau Consiliul de Monitorizare, nu există informații cum că ar fi răspuns sistematic acestei cerințe a *Convenției*.

Obiectiv specific 3: Creșterea participării persoanelor cu dizabilități și a organizațiilor reprezentative ale acestora la procesul de monitorizare

Persoanele cu dizabilități și organizațiile reprezentative ale acestora trebuie să participe pe deplin în procesul de monitorizare a *Convenției*. Conform art. 33 alin. (3) din *Convenție*, societatea civilă, în special persoanele cu dizabilități și organizațiile reprezentative ale acestora, trebuie să fie implicate și să participe pe deplin la procesul de monitorizare.

Organizațiile pentru persoane cu dizabilități beneficiază de resurse limitate pentru a avea un rol activ în societatea civilă. Doar cinci organizații neguvernamentale sunt finanțate direct din bugetul de stat.

Deși există posibilitatea legală de a finanța proiecte ale ONG-urilor, nu au existat proiecte finanțate pentru activități de advocacy. În plus, România nu a investit în creșterea capacității persoanelor cu dizabilități sau a organizațiilor pentru ca acestea să își poată îndeplini rolul în mod eficient. Deși costul unor astfel de

© ROMÂNIA EDITABILĂ 2022–2027

activități sau resurse nu este ridicat, finanțarea publică pentru creșterea capacității societății civile în monitorizarea implementării CDPD a fost foarte scăzută de la ratificarea CDPD.

CAPITOLUL X - REZULTATELE POLITICII PUBLICE

Strategia 2022-2027 se constituie într-un document programatic prin care se continuă eforturile în vederea implementării *Convenției privind drepturile persoanelor cu dizabilități*.

Strategia 2022-2027 include atât programele şi intervențiile instituțiilor și autorităților implicate în implementarea obligațiilor asumate de România prin ratificarea *Convenției*.

Evaluarea documentului strategic și a Planului Operațional se realizează periodic, rezultatele acestui proces urmând să conducă spre modificări sau planificări etapizate. În acest context, o atenție deosebită se acordă urmăririi rezultatelor legate de atingerea obiectivelor/țintelor specifice prin care să se asigure implementarea *Convenției*.

Rezultatele preconizate tind spre atingerea obiectivelor specifice pentru fiecare domeniu, cu impact deosebit asupra grupului țintă, în mod deosebit asupra persoanelor cu dizabilități. Totodată, prin aceste rezultate, *Strategia 2022-2027* urmărește atingerea viziunii afirmate, accelerarea „implementării *Convenției* și asigurarea cadrului pentru exercitarea deplină și în condiții de egalitate a tuturor drepturilor și libertăților fundamentale ale omului de către toate persoanele cu dizabilități.” Rezultatele așteptate constituie repere pentru angajamentul pe care România l-a luat odată cu ratificarea *Convenției*, cu focalizare pe îndeplinirea obligațiilor generale (art. 4).

În acest sens, *Strategia 2022-2027* evidențiază ca prioritare:

(i) elaborarea, modificarea și adoptarea măsurilor adecvate legislative, administrative și de altă natură pentru implementarea drepturilor recunoscute prin *Convenție*;
(ii) promovarea exercitării depline a tuturor drepturilor şi libertăților fundamentale ale omului pentru toate persoanele cu dizabilități, fără nici un fel de discriminare pe criterii de dizabilitate;
(iii) furnizarea de informații persoanelor cu dizabilități, în forme și formate accesibile, despre tehnologii de acces și dispozitive asistive, despre tipuri de servicii, inclusiv cele necesare pentru viață independentă, drepturi și facilități, sesizarea încălcării de drepturi și altele;
(iv) promovarea și încurajarea formării în domeniul drepturilor recunoscute de *Convenție*, a profesioniștilor și a personalului care lucrează cu persoane cu dizabilități, în vederea îmbunătățirii furnizării asistenței și serviciilor;
(v) capacitarea resurselor necesare la nivel local, regional, național, european, internațional;
(vi) consultarea și implicarea persoanelor cu dizabilități și a organizațiilor care le reprezintă în dezvoltarea și implementarea legislației și a politicilor de implementare a *Convenției*, precum și în procesele de luare a deciziilor referitoare la problemele privind persoanele cu dizabilități.

Rezultatele politicii publice includ schimbări în ariile majore ale vieții persoanelor cu dizabilități, printre care:

(i) asigurarea dreptului la muncă prin modificarea legislației;
(ii) creșterea calității vieții și schimbarea statutului persoanelor cu dizabilități din persoane inactive în persoane ocupate prin introducerea unor noi tipuri de servicii de sprijin (angajare asistată, pregătire pentru muncă, adaptarea locului de muncă);
(iii)) reducerea nivelului de sărăcie a persoanelor cu dizabilități prin acordarea cheltuielilor suplimentare legate de dizabilitate, pe baza analizei nevoilor individuale; și

„O ROMÂNIE ECHITABILĂ 2022—2027

(iv) asigurarea unei vieți independente prin creșterea numărului și diversificarea tipologiei de servicii sociale pentru persoanele cu dizabilități.

Totodată, prin implementarea *Strategiei 2022-2027*, pe termen lung, se ating țintele prevăzute în cadrul Planului operațional privind implementarea acesteia, pentru fiecare dintre domeniile prioritare.

CAPITOLUL XI - REZULTATELE ACȚIUNILOR

În cadrul *Strategiei 2022-2027*, acțiunile privind îndeplinirea măsurilor și, implicit, a obiectivelor specifice, sunt concretizate în rezultate de diferite tipuri, în funcție de complexitatea și particularitățile fiecărui domeniu. Rezultatele acțiunilor se regăsesc în coloana „Indicatori'' din cadrul Planului operațional privind implementarea *Strategiei 2022-2027*.

Astfel, pentru domeniul *Accesibilitate și mobilitate*, acțiunile privesc:

(i) elaborarea și aprobarea unui Compendiu de accesibilitate care reunește seturi de cerințe specifice minime necesare asigurării accesibilității fizice, incluzând transportul, comunicaționale și informaționale;
(ii) elaborarea și diseminarea unei proceduri accesibile de depunere a reclamațiilor referitoare la încălcarea drepturilor;
(iii) (iii) campanii de control care să urmărească progresul în implementarea măsurilor din Planul Operațional;
(iv) elaborarea și intrarea în vigoare a reglementărilor prevăzute pentru interpretul de limbaj mimico-gestual și interpretul limbajului specific al persoanei cu surdocecitate;
(v) avizarea standardelor ocupaționale propuse pentru ocupațiile din aria ocupațională aferentă accesibilizării paginilor web;
(vi) elaborarea unui ghid accesibil și util de comportament și comunicare cu persoanele cu dizabilități;
(vii) diseminarea unei proceduri accesibile și utile în caz de evacuare și salvare a persoanelor cu dizabilități; și
(viii) consultarea și implicarea cu regularitate a persoanelor cu dizabilități și a organizațiilor care le reprezintă.

În ceea ce privește domeniul *Protecția efectivă a drepturilor persoanelor cu dizabilități*, rezultatele acțiunile pot fi concentrate în:

(i) modificarea legislației ce restrânge capacitatea juridică pe motiv de dizabilitate din domeniile muncă, sănătate, participare publică;
(ii) elaborarea și adoptarea reglementărilor privind serviciile de asistență și suport, inclusiv serviciile pentru luarea unei decizii;
(iii) încurajarea formării specialiștilor cu privire la *Convenție*; și
(iv) consultarea și implicarea cu regularitate a persoanelor cu dizabilități și a organizațiilor care le reprezintă.

Pentru domeniul *Ocupare*, acțiunile urmăresc:

(i) modificarea Legii nr. 53/2003, cu modificările și completările ulterioare ;
(ii) (ii) modificarea legislației privind supravegherea sănătății lucrătorilor;

„O ROMÂNIE ECHITABILĂ" 2022–2027

(iii) modificarea legislației privind susținerea de programe de ocupare pentru persoanele cu dizabilități;
(iv) creșterea numărului de persoane cu dizabilități beneficiare de măsuri de stimulare a ocupării; (
(v) creșterea numărului de persoane informate despre dreptul la muncă al persoanelor cu dizabilități;
(vi) creșterea numărului persoanelor cu dizabilități angajate în unități protejate autorizate, întreprinderi sociale de inserție, întreprinderi mici și mijlocii;
(vii) elaborarea și adoptarea reglementărilor privind înființarea și dezvoltarea serviciilor de pregătire pentru muncă și/sau angajare asistată;
(viii) formarea abilităților pentru muncă;
(ix) promovarea lansării de proiecte dedicate persoanelor cu dizabilități; și
(x) consultarea și implicarea cu regularitate a persoanelor cu dizabilități și a organizațiilor care le reprezintă.

În cadrul domeniului *Protecție socială, inclusiv abilitare/reabilitare*, acțiunile se referă la:

(i) modificarea legislației referitoare la programele de reducere a sărăciei;
(ii) revizuirea sistemului de evaluare a dizabilității;
(iii) realizarea unei analize la nivel naţional pentru identificarea nevoilor specifice ale persoanelor cu dizabilități;
(iv) modificarea cadrului legislativ referitor la beneficiile sociale, în corelare cu cheltuielile suplimentare legate de dizabilitate;
(v) creșterea numărului de beneficiari de tehnologii de acces și dispozitive asistive;
(vi) creșterea numărului de persoane cu dizabilități beneficiare de granturi;
(vii) creșterea gradului de diseminare a informațiilor despre drepturi și obligații;
(viii) elaborarea și diseminarea unei proceduri accesibile de depunere reclamații referitoare la încălcarea drepturilor; și
(ix) consultarea și implicarea cu regularitate a persoanelor cu dizabilități și a organizațiilor care le reprezintă.

Pentru domeniul *Viață independentă și integrarea în comunitate, inclusiv accesul la servicii publice*, acțiunile cuprind:

(i) modificarea cadrului de reglementare pentru serviciile sociale destinate persoanelor adulte cu dizabilități;
(ii) îmbunătățirea standardelor specifice de calitate;
(iii)) elaborarea unui ghid metodologic pentru managerul de caz;
(iv) creșterea numărului de inspectori sociali pentru serviciile sociale;
(v) crearea unui cadru strategic unitar privind dezinstituționalizarea persoanelor adulte cu dizabilități;
(vi) elaborarea documentelor și instrumentelor de lucru necesare în procesul de dezinstituționalizare;
(vii) instruirea persoanelor implicate în procesul de dezinstituționalizare;
(viii) creșterea numărului de servicii sociale pentru persoanele adulte cu dizabilități;
(ix) îmbunătățirea legislației referitoare la asistenții personali și asistenții personali profesioniști;
(x) îmbunătățirea accesului persoanelor cu dizabilități la locuințe sociale;
(xi) creșterea gradului de diseminare a informațiilor despre drepturi și obligații;

„O ROMÂNIE ECHITABILĂ" 2022—2027

(xii) elaborarea și diseminarea unei proceduri accesibile de depunere a reclamațiilor referitoare la încălcarea drepturilor; și
(xiii) consultarea și implicarea cu regularitate a persoanelor cu dizabilități și a organizațiilor care le reprezintă.

Domeniului *Educație* îi sunt aferente următoarele acțiuni:

(i) includerea în programele de formare inițială și continuă a cunoștințelor despre educația incluzivă;
(ii) creșterea numărului de cadre didactice formate în domeniul educației incluzive;
(iii) crearea unei platforme accesibile cu resurse pentru educație incluzivă pentru elevii cu dizabilități și/sau CES, destinată cadrelor didactice;
(iv) creșterea numărului de profesori de sprijin;
(v) reglementarea ocupației de facilitator școlar;
(vi) (vi) îmbunătățirea sistemului de monitorizare a modului în care sunt implementate PSP și PIP;
(vii) elaborarea și diseminarea unei proceduri accesibile de depunere a reclamațiilor referitoare la încălcarea drepturilor;
(viii) consultarea și implicarea cu regularitate a persoanelor cu dizabilități și a organizațiilor care le reprezintă cu privire la măsurile și politicile pentru asigurarea accesului la educație de calitate pentru toate nivelurile de învățământ; și
(ix) facilitarea accesului persoanelor cu dizabilități, în număr crescut, la educația terțiară.

În domeniul *Sănătate*, acțiunile prevăzute se referă la:

(i) elaborarea unui studiu vizând creșterea numărului de programe de screening și de beneficiari;
(ii) elaborarea protocolului de management al cazurilor care necesită abilitare și reabilitare;
(iii) îmbunătățirea standardelor de practică;
(iv) creșterea numărului de servicii de abilitare și reabilitare;
(v) crearea registrelor naționale privind diagnosticele care ar putea determina starea de dizabilitate;
(vi) creșterea importanței și a participării la formări privind Educația pentru sănătate;
(vii) elaborarea și aplicarea unei strategii naționale de SSR;
(viii) elaborarea și diseminarea ghidurilor de practică pentru furnizarea SSR;
(ix) adaptarea procedurii de feedback a pacientului la nevoile persoanelor cu dizabilități;
(x) elaborarea și diseminarea unei proceduri accesibile de depunere a reclamațiilor referitoare la încălcarea drepturilor; și
(xi) consultarea și implicarea cu regularitate a persoanelor cu dizabilități și a organizațiilor care le reprezintă.

Pentru domeniul *Participare politică și publică*, acțiunile proiectate sunt:

(i) accesibilizarea și implementarea învățământului vocațional artistic;
(ii) (ii) creșterea numărului de instituții culturale accesibile din punct de vedere fizic, informațional și comunicațional;
(iii) creșterea numărului de persoane cu dizabilități beneficiare de evenimente culturale, sportive și de agrement;
(iv) (iv) creșterea numărului de locuri de joacă pentru copii și a sălilor de sport accesibilizate;

„O ROMÂNIE ECHITABILĂ" 2022—2027

(v) diversificarea materialelor electorale;
(vi) creşterea numărului de persoane cu dizabilităţi informate despre dreptul la vot;
(vii) elaborarea şi diseminarea unei proceduri accesibile de depunere a reclamaţiilor referitoare la încălcarea drepturilor; şi
(viii) consultarea şi implicarea cu regularitate a persoanelor cu dizabilităţi şi a organizaţiilor care le reprezintă.

În ceea ce priveşte domeniul *Implementarea Convenţiei privind drepturile persoanelor cu dizabilităţi şi monitorizarea respectării drepturilor persoanelor cu dizabilităţi*, în cadrul *Strategiei 2022-2027* sunt propuse ca acţiuni:

(i) înfiinţarea punctelor de contact la nivelul instituţiilor cu atribuţii în implementarea *Convenţiei*;
(ii) operaţionalizarea Mecanismului de coordonare a implementării *Convenţiei*;
(iii) creşterea numărului de instruiri şi materiale de informare despre *Convenţie*;
(iv) creşterea numărului de vizite de monitorizare realizate cu participarea organizaţiilor persoanelor cu dizabilităţi sau ale societăţii civile; şi
(v) creşterea numărului de persoane cu dizabilităţi şi de organizaţii formate cu privire la monitorizarea implementării *Convenţiei*.

CAPITOLUL XII – INDICATORI

Fiecare domeniu prioritar al *Strategiei 2022-2027* cuprinde între două şi patru obiective specifice. Planul Operaţional (Anexa 2) detaliază seturile de măsuri necesare pentru realizarea fiecăruia dintre aceste obiective specifice, precum şi termene de realizare, instituţii responsabile de implementare şi resurse financiare.

Monitorizarea şi evaluarea obiectivelor specifice şi a măsurilor va fi realizată cu ajutorul mai multor tipuri de indicatori:

1) Ţinte, care vor măsura progresul la nivelul *Strategiei 2022-2027* spre anumite rezultate aşteptate pe fiecare dintre domeniile prioritare, rezultate considerate de importanţă strategică.
2) Indicatori la nivel de obiectiv, care vor măsura implementarea obiectivelor specifice, cu ajutorul unor informaţii cantitative.
3) Indicatori de rezultat, care vor măsura realizarea anumitor măsuri sau seturi de măsuri, cu ajutorul unor informaţii cantitative.
4) Indicatori de progres la nivelul fiecărei măsuri, care vor măsura implementarea măsurilor punctuale, pe baza informaţiilor privind stadiul implementării obţinute de la instituţiile responsabile, colectate cu ajutorul unor fişe de monitorizare.

În cazul indicatorilor cantitativi, utilizaţi pentru fixarea unor ţinte, la nivel de obiectiv şi de rezultat, sunt oferite valori de referinţă, atunci când aceste valori sunt disponibile, sau se precizează anul când valorile vor deveni disponibile. Sursele datelor acestor valori de referinţă sunt: sondajul făcut de Banca Mondială cu populaţia de persoane cu dizabilităţi şi cu populaţia de persoane fără dizabilităţi cu vârsta de peste 16 ani, unele date ale Institutului Naţional de Statistică şi Eurostat, precum şi o serie de date administrative colectate în cadrul procesului de pregătire a „Diagnozei situaţiei persoanelor cu dizabilităţi în România”.

OFERMARE ECHITABILĂ” 2022–2027

CAPITOLUL XIII - IMPLICAȚII PENTRU BUGET

Strategia 2022-2027 prevede atât măsuri care nu presupun resurse financiare, cum ar fi reglementarea unor acte normative, implementarea legislației existente, dar și măsuri care presupun resurse financiare din diverse surse.

Finanțarea necesară îndeplinirii măsurilor prevăzute în *Strategia 2022-2027* se realizează de către fiecare instituție/autoritate publică implicată în absorbția fondurilor externe nerambursabile și asigurarea resurselor financiare necesare pentru cofinanțarea proiectelor realizate cu acestea, în limita fondurilor aprobate anual în bugetele instituțiilor publice implicate.

Principala resursă financiară o reprezintă fondurile externe nerambursabile, în limita sumelor alocate și cu respectarea prevederilor și regulilor de eligibilitate stabilite la nivelul fiecărui program operațional. De altfel, prin adoptarea acestei Strategii, se îndeplinește condiția favorizantă accesării fondurilor aferente cadrului financiar multianual 2022-2027.

Implementarea măsurilor propuse se va realiza cu încadrarea în bugetele aprobate ordonatorilor principali de credite pentru anul 2022 și în proiecțiile bugetare pentru anii următori.

În ceea ce privește alte surse de finanțare, pentru unele măsuri prevăzute în strategie, cum ar fi bugetele locale sau bugetul de stat, implementarea măsurilor se va încadra în limita sumelor aprobate și existente anual în legile bugetare anuale și se vor identifica sursele de finanțare.

CAPITOLUL XIV - IMPLICAȚII JURIDICE

În plan legislativ, implementarea *Strategiei 2022-2027* impune modificări și completări ale actelor normative de nivel superior și ale legislației secundare.

La nivel instituţional, implementarea *Strategiei 2022-2027* şi a Planului Operațional aferent presupune adoptarea de acte administrative având ca obiect realizarea măsurilor prevăzute.

Modificările care vor fi aduse actelor normative în vigoare vor viza adoptarea măsurilor adecvate legislative pentru implementarea drepturilor recunoscute prin Convenție, pentru revizuirea reglementărilor, cutumelor și practicilor existente care constituie discriminare împotriva persoanelor cu dizabilități sau pentru a elimina discriminarea pe criterii de dizabilitate.

CAPITOLUL XV - PROCEDURI DE MONITORIZARE ȘI EVALUARE A IMPLEMENTĂRII

Monitorizarea implementării Strategiei va fi realizată la nivel național de Autoritatea Națională pentru Protecția Drepturilor Persoanelor cu Dizabilități, pe baza unei metodologii și a unor instrumente de lucru ce vor dezagrega indicatorii existenți pe diferite criterii și vor indica valorile de referință, acolo unde acestea sunt cunoscute. Activitatea de monitorizare va consta în colectarea de date despre stadiul implementării, analiza acestora și raportarea privind progresele intermediare și evoluția indicatorilor. Principalul scop al procesului de monitorizare este reprezentat de analiza fazelor de implementare a Strategiei și de identificarea posibilelor deviații de la scopurile stabilite inițial.

O ROMÂNIE ECHITABILĂ 2022—2027

Anual, Autoritatea Națională pentru Protecția Drepturilor Persoanelor cu Dizabilități va elabora un raport privind stadiul implementării Strategiei, care va fi făcut public în al doilea trimestru al anului următor pentru anul precedent. O primă evaluare de etapă a implementării prezentei Strategii se va desfășura la sfârșitul anului 2024. Pe baza rezultatelor acestei evaluări de etapă se va decide cu privire la oportunitatea ajustării Planului Operațional, astfel încât să poată fi amendate măsurile propuse.

Implementarea *Strategiei 2022-2027* va fi realizată la nivelul fiecărei autorități/instituții prevăzute în Planul Operațional pentru fiecare măsură.

Coordonarea implementării fiecărei măsuri este îndeplinită de către prima instituție menționată la rubrica responsabili, cu sprijin tehnic din partea Autorității Naționale pentru Protecția Drepturilor Persoanelor cu Dizabilități.

Coordonarea implementării *Strategiei 2022-2027* se face de către Autoritatea Națională pentru Protecția Drepturilor Persoanelor cu Dizabilități.

Planul operațional privind implementarea Strategiei naționale privind drepturile persoanelor cu dizabilități ”O Românie echitabilă”. 2022-2027 este anexă la prezentul document strategic.

„O ROMÂNIE ECHITABILĂ" 2022—2027

Planul operațional privind implementarea
Strategiei naționale privind drepturile persoanelor cu dizabilități
„O Românie echitabilă”, 2022-2027

1. ACCESIBILITATE ȘI MOBILITATE

Ținta 1. În 2027, cel puțin 90% dintre persoanele cu limitări de sănătate în activitățile curente declară că nu au probleme de acces fizic la instituțiile pentru public. (*Valoare de referință*: 50% în 2020)
Ținta 2. În 2027, cel puțin 70% dintre persoanele cu limitări de sănătate în activitățile curente declară că nu au probleme de acces la mediul informațional , spre exemplu formulare, pagini web și intermediere, al instituțiilor pentru public. (*Valoare de referință*: 33% în 2020)
Ținta 3. În 2027, 100% din paginile web ale instituțiilor publice sunt accesibilizate: (i) Ministere; (ii) instituții în coordonarea MMSS; (iii) DGASPC. (*Valoare de referință: date disponibile din anul 2022*)
Ținta 4. În 2027, cel puțin 95% dintre persoanele cu limitări de sănătate în activităţile curente care accesează mijloacele de transport public declară că nu au probleme de acces. (*Valoare de referință*: 77% în 2020)
Ținta 5. În 2027, cel mult 10% dintre persoanele cu limitări de sănătate în activităţile curente declară că ar reuși cu dificultate sau nu ar reuși deloc să evacueze locuința în situații de risc și urgențe umanitare. (*Valoare de referință*: 64% în 2020)

Obiectiv Specific 1.1. Îmbunătățirea accesului persoanelor cu dizabilități la mediul fizic: locuința proprie, clădiri publice și zone publice urbane și rurale

Tip de indicator	Indicator	An și valoare de referință	Termen	Instituții responsabile-de raportare
Indicator la nivel de obiectiv	Procentul persoanelor cu limitări de sănătate în activităţile curente și fără limitări de sănătate în activităţile curente care nu au avut în ultima lună probleme de acces fizic la instituțiile pentru public	2020: 50% Persoane cu limitări; 90% Persoane fără limitări	2024, 2027	ANPDPD

„O ROMÂNIE ECHITABILĂ” 2022—2027

Tip de indicator	Indicator	An și valoare de referință	Termen	Instituții responsabile-de raportare
	Raportul instituțiilor pentru public, accesibile fizic, din cele inspectate, pentru următoarele categorii: (i) Curți de apel, tribunale, judecătorii; (ii) Agenții Județene de Ocupare; (iii) Case de Pensii; (iv) Case de Asigurări de Sănătate Județene; (v) Servicii de evaluare complexă din cadrul DGASPC; (vi) Secții de poliție; (vii) Unități de învățământ primar și secundar inferior; (viii) Universități; (ix) Unități spitalicești cu paturi; (x) Instituții de spectacole și concerte; (xi) Muzee și colecții publice; (xii) Biblioteci publice; (xiii) Cluburi sportive; (xiv) Servicii turistice și de agrement	2020: (i) 0/10 (ii) 0/10 (iii) 0/10 (iv) 0/10 (v) date indisponibile (vi) 0/10 (vii) 0/10 (viii) date indisponibile (ix) date indisponibile (x) 0,19/10 (xi) 0/10 (xii) date indisponibile (xiii) date indisponibile (xiv) date indisponibile	Din doi în doi ani	ANPIS
Indicator de rezultat al măsurilor	Număr de construcții controlate de ISC în privința respectării cadrului normativ în ceea ce privește accesibilitatea persoanelor cu dizabilități	2023	Anual 2023–2027	ANPDPD

Măsuri și indicatori de implementare a măsurilor

Măsuri	Indicatori	Termen	Instituții responsabile de implementare	Resurse financiare
1.1.1. Elaborarea unui Compendiu de accesibilitate care reunește seturi de cerințe specifice minime necesare asigurării accesibilității fizice, incluzând transportul, comunicaționale și informaționale. În ceea ce privește accesibilitatea	Compendiu de accesibilitate, elaborat și aprobat	2023	ANPDPD MCID	Buget de stat Fonduri externe nerambursabile externe nerambursabile[1]

[1] În cuprinsul Planului operațional privind implementarea Strategiei naționale privind drepturile persoanelor cu dizabilități „O Românie echitabilă”, 2022-2027, prin sintagma „fonduri externe nerambursabile”, se înțelege: „fonduri externe nerambursabile, în limita sumelor alocate și cu respectarea prevederilor și regulilor de eligibilitate stabilite la nivelul fiecărui program operațional”.

„O ROMÂNIE ECHITABILĂ” 2022–2027

Măsuri	Indicatori	Termen	Instituții responsabile de implementare	Resurse financiare
fizică, Compendiul ar trebui să includă cel puțin cerințe specifice minime referitoare la: a) Respectarea principiilor designului universal și accesibilității în procesul de armonizare a Planului Urbanistic General cu Planul de Mobilitate Urbană; b) Responsabilitățile concrete din punct de vedere al urmăririi respectării principiilor accesibilizării și designului universal ale reprezentanților organizațiilor neguvernamentale ale persoanelor cu dizabilități incluși de autoritățile administrației publice locale în comisiile de recepție a lucrărilor de construcție, în condițiile Legii nr. 448/2006; c) Adaptarea locurilor de muncă în vederea creșterii ratei de ocupare a persoanelor cu dizabilități; d) Realizarea unei grile pentru autoevaluare a realizării accesibilității la mediul fizic, informațional și comunicațional; e) Modul de elaborare a suporturilor de instruire/formare a reprezentanților autorităților centrale și locale implicați în asigurarea și controlul exercitării dreptului persoanelor cu dizabilități la acces la mediul fizic, informațional și comunicațional; f) Evaluarea nevoilor de adaptare a mediului fizic, informațional și comunicațional în vederea asigurării egalității de șanse; g) Instruirea referitoare la utilizarea tehnologiilor de acces și a tehnologiilor și dispozitivelor asistive sau a asistenței vii.				

„O ROMÂNIE ECHITABILĂ" 2022–2027

Măsuri	Indicatori	Termen	Instituții responsabile de implementare	Resurse financiare
1.1.2. Derularea de campanii de conștientizare cu privire la drepturile persoanelor cu dizabilități de a avea acces la mediul fizic, informațional și comunicațional în condiții de egalitate cu ceilalți.	Campanii naționale de conștientizare a publicului larg cu privire la drepturile persoanelor cu dizabilități de a avea acces la mediul fizic, informațional și comunicațional, realizate Număr de persoane acoperite de campaniile de conștientizare, estimat prin numărul de materiale de campanie distribuite/numărul de accesări ale materialelor Numărul de județe acoperite de campaniile de conștientizare	2022–2027 Anual	ANPDPD IRDO	Buget de stat Fonduri externe nerambursabile
1.1.3. Publicarea în formate accesibile, inclusiv pe pagina web, a modalității de depunere de sesizări, reclamații sau petiții privind accesul la mediul fizic, informațional și comunicațional și monitorizarea rezolvării acestora.	Procedură de depunere de sesizări, reclamații sau petiții, publicată în format accesibil pe pagina web Număr de sesizări, reclamații sau petiții depuse și număr de sesizări sau reclamații soluționate	2022 2022–2027 Anual	ANPIS	Buget de stat
1.1.4. Implicarea cu regularitate a persoanelor cu dizabilități și a organizațiilor care le reprezintă cu privire la stabilirea temelor anuale de control ale inspecției sociale precum și la implementarea programelor pentru asigurarea accesului la mediul fizic, informațional și comunicațional.	Procedură de implicare cu regularitate a persoanelor cu dizabilități și a organizațiilor care le reprezintă, dezvoltată și implementată	2022	ANPDPD ANPIS	Buget de stat Fonduri externe nerambursabile
1.1.5. Derularea de campanii de control al gradului de accesibilizare care să urmărească progresul în implementarea măsurilor din Planul operațional, inclusiv prin cooptarea, în calitate de observatori, a	Cadru legislativ modificat Campanii de control al gradului de accesibilizare care să urmărească progresul în	2022 Din doi în doi ani	MMSS ANPIS	Buget de stat

„O ROMÂNIE ECHITABILĂ" 2022–2027

Măsuri	Indicatori	Termen	Instituții responsabile de implementare	Resurse financiare
persoanelor cu dizabilități sau a reprezentanților organizațiilor acestora.	implementarea măsurilor din Planul Operațional			
1.1.6. Revizuirea reglementărilor tehnice privind adaptarea clădirilor civile și spațiului urban la nevoile individuale ale persoanelor cu dizabilități, precum și siguranța în exploatare.	Reglementări tehnice privind adaptarea clădirilor civile și spațiului urban la nevoile individuale ale persoanelor cu dizabilități precum și siguranța în exploatare, revizuite	2023	MDLPA	Buget de stat Fonduri externe nerambursabile

Obiectiv Specific 1.2. Îmbunătățirea accesului persoanelor cu dizabilități la informații și comunicații accesibile

Tip de indicator	Indicator	An și valoare de referință	Termen	Instituții responsabile de raportare
Indicator la nivel de obiectiv	Procentul persoanelor cu limitări de sănătate în activitățile curente și fără limitări de sănătate în activitățile curente care nu au avut în ultima lună probleme de acces la mediul informațional al instituțiilor pentru public, spre exemplu: formulare, pagini web și intermediere	2020: 33% Persoane cu limitări; 71% Persoane fără limitări	2024, 2027	ANPDPD
Indicator de rezultat al măsurilor	Procentul paginilor web accesibilizate ale instituțiilor publice: (i) Ministere; (ii) instituții în coordonarea MMSS; (iii) DGASPC	2022	2022–2027 Anual	MCID ADR
	Procentul instituțiilor publice care utilizează serviciile interpretului mimico-gestual/LSR sau al limbajului specific al persoanei cu surdocecitate pentru a interacționa cu persoanele cu dizabilități senzoriale: (i) Ministere; (ii) instituții în coordonarea MMSS; (iii) DGASPC	2023	2023–2027 Anual	ANPDPD
	Număr mediu de minute pe zi de programe de știri, de analize și dezbatere pe teme politice și/sau economice de	2023	2023–2027 Anual	CNA

„O ROMÂNIE ECHITABILĂ" 2022–2027

Tip de indicator	Indicator	An și valoare de referință	Termen	Instituții responsabile de raportare
	actualitate, cu interpret de limbaj mimico-gestual sau titrate sincron			
	Procentul zilelor dintr-un an în care sunt difuzate minim 30 de minute de programe de știri, de analize și dezbatere pe teme politice și/sau economice de actualitate, cu interpret de limbaj mimico-gestual sau titrate sincron	2023	2023–2027 Anual	CNA

Măsuri și indicatori de implementare a măsurilor

Măsuri	Indicatori	Termen	Instituții responsabile de implementare	Resurse financiare
1.2.1. În ceea ce privește accesibilitatea mediului informațional și comunicațional, Compendiul de accesibilitate ar trebui să includă cel puțin cerințe specifice minime referitoare la: a) Accesibilizare informațională și comunicațională a diferitelor servicii pentru public, spre exemplu: servicii poștale, servicii bancare etc.; b) Verificarea și monitorizarea accesibilității paginilor web; c) Utilizarea limbajului mimico-gestual/LSR sau a subtitrării în cadrul serviciilor de programe de televiziune; d) Evaluarea nevoilor individuale pentru asigurarea unor tipuri alternative de exprimare în scris sau vorbire; e) Consultarea cu persoanele cu dizabilități în vederea implicării lor în viața socială;	Cerințe specifice minime privind asigurarea dreptului persoanelor cu dizabilități la mediul informațional și comunicațional, incluse în Compendiul de accesibilitate	2022	ANPDPD MCID ADR CNA	Buget de stat Fonduri externe nerambursabile

„O ROMÂNIE ECHITABILĂ" 2022—2027

Măsuri	Indicatori	Termen	Instituții responsabile de implementare	Resurse financiare
f) Organizarea și desfășurarea sesiunilor de cursuri/consultanță destinate persoanelor cu dizabilități; g) Modalitățile de protecție a demnității, confidențialității și anonimatului persoanelor cu dizabilități în procesul de colectare a datelor statistice și de cercetare.				
1.2.2. Elaborarea unui pachet de reglementare a interpretului mimico-gestual care să includă: (i) definire, modalități de organizare și funcționare; (ii) autorizare; (iii) standard de calitate; (iv) standard de cost în funcție de specificul activității desfășurate, inclusiv online; (v) necesar de formare; (vi) programe de dezvoltare a calității serviciilor, inclusiv prin asigurarea numărului necesar; (vii) modalități de finanțare.	Pachet de reglementare a interpretului mimico-gestual, elaborat și aprobat	2022	ANPDPD ME	Buget de stat
1.2.3. Dezvoltarea/revizuirea/avizarea/ aprobarea unor standarde ocupaționale pentru ocupațiile din aria ocupațională aferentă accesibilizării paginilor web, în conformitate cu prevederile normative în vigoare.	Standarde ocupaționale pentru ocupațiile din aria ocupațională aferentă accesibilizării paginilor web, dezvoltate/revizuite/avizate/aprobate	2022	MMSS MCID ADR ANC ANPDPD ANPDCA	Buget de stat
1.2.4. Realizarea unui ghid de comportament și comunicare cu persoanele cu dizabilități și de adaptare a documentelor scrise.	Ghid de comportament și comunicare cu persoanele cu dizabilități și de adaptare a documentelor scrise, realizat și postat pe site	2022	ANPDPD ANPDCA	Buget de stat Fonduri externe nerambursabile
1.2.5. Analiza și publicarea	Raport cu privire la implementarea Convenției, publicat	2022–2027 Anual	MCID ADR (Punctul de contact)	Buget de stat

„O ROMÂNIE ECHITABILĂ" 2022–2027

Măsuri	Indicatori	Termen	Instituții responsabile de implementare	Resurse financiare
de rapoarte cu privire la implementarea Convenţiei în domeniul specific de competență.				
1.2.6. Elaborarea unui pachet de reglementare a ocupației de interpret al limbajului specific al persoanei cu surdocecitate care să includă: (i) definire, modalități de organizare și funcționare; (ii) introducerea ocupației în Clasificarea Ocupațiilor din România; (iii) standard ocupațional; (iv) standard de calitate; (v) autorizare; (vi) standard de cost în funcție de specificul activității desfășurate; (vii) necesar de formare; (viii) programe de dezvoltare a calității serviciilor, inclusiv prin asigurarea numărului necesar; (ix) modalități de finanțare.	Pachet de reglementare a ocupației de interpret al limbajului specific al persoanei cu surdocecitate, elaborat și aprobat	2022	ANPDPD ME ANC	Buget de stat Fonduri externe nerambursabile

Obiectiv Specific 1.3. Îmbunătățirea accesului persoanelor cu dizabilități la transport

Tip de indicator	Indicator	An și valoare de referință	Termen	Instituții responsabile de raportare
Indicator la nivel de obiectiv	Procentul persoanelor cu limitări de sănătate în activităţile curente şi fără limitări de sănătate în activităţile curente care nu au avut în ultima lună probleme de acces la mijloacele de transport public dintre cele care au utilizat mijloace de transport	2020: 77% Persoane cu limitări; 96% Persoane fără limitări	2024, 2027	ANPDPD
Indicator de rezultat al măsurilor	Procentul persoanelor cu dizabilități beneficiare de transport gratuit, în baza opțiunii personale, din total beneficiari eligibili	2021	2022–2027 Anual	ANPDPD

„O ROMÂNIE ECHITABILĂ" 2022–2027

Măsuri și indicatori de implementare a măsurilor

Măsuri	Indicatori	Termen	Instituții responsabile de implementare	Resurse financiare
1.3.1. În ceea ce privește accesibilitatea mijloacelor de transport public, de tip rutier, feroviar, fluvial, Compendiul de accesibilitate ar trebui să includă cel puțin cerințe specifice minime referitoare la: a) Accesibilizarea mijloacelor de transport, cu excepția autobuzelor din clasa I; b) Condiționarea acordării omologării R.A.R. pentru mijloacele de transport rutier în comun, spre exemplu: autobuze, în cazul efectuării de modificări constructive care să permită accesul utilizatorilor de scaune rulante; c) Adaptarea informării online și offline de către operatorii de transport public, cu privire la rutele accesibile și gratuite pentru persoanele cu dizabilități și creșterea penalităților privind nerespectarea acestei obligații; d) Accesibilizarea serviciilor conexe serviciilor de transport public, de exemplu: achiziționarea biletelor online; e) Conduita necesară respectării demnității persoanelor cu dizabilități, în desfășurarea serviciilor de transport.	Cerințe specifice minime privind asigurarea dreptului persoanelor cu dizabilități de acces la mijloacele de transport, incluse în Compendiul de accesibilitate	2022	ANPDPD MDLPA MTI MCID	Buget de stat Fonduri externe nerambursabile
1.3.2. Publicarea în formate accesibile, inclusiv pe pagina web, a modalității de depunere de sesizări, reclamații sau petiții privind accesul la transport, și monitorizarea rezolvării acestora.	Procedură de depunere de sesizări, reclamații sau petiții, publicată în format accesibil pe pagina web Număr de sesizări, reclamații sau petiții depuse și număr de sesizări sau reclamații soluționate	2022 2022–2027 Anual	ANPIS MDLPA MTI	Buget de stat
1.3.3. Implicarea cu regularitate a persoanelor cu dizabilități și a organizațiilor care le reprezintă în vederea elaborării și	Procedură de implicare cu regularitate a persoanelor	2022	MTI	Buget de stat

„O ROMÂNIE ECHITABILĂ" 2022–2027

Măsuri	Indicatori	Termen	Instituții responsabile de implementare	Resurse financiare
implementării politicilor și programelor cu privire la asigurarea accesului la transport.	cu dizabilități și a organizațiilor care le reprezintă, dezvoltată și implementată		MDLPA ANPIS	Fonduri externe nerambursabile

Obiectiv Specific 1.4. Reducerea vulnerabilității persoanelor cu dizabilități la situații de risc și urgențe umanitare

Tip de indicator	Indicator	An și valoare de referință	Termen	Instituții responsabile de raportare
Indicator la nivel de obiectiv	Procentul persoanelor cu limitări de sănătate în activitățile curente și fără limitări de sănătate în activitățile curente care declară că ar reuși cu dificultate sau nu ar reuși deloc să evacueze locuința în situații de risc și urgențe umanitare	2020: 64% Persoane cu limitări; 26% Persoane fără limitări	2024, 2027	ANPDPD
Indicator de rezultat al măsurilor	Numărul de absolvenți ai programelor de pregătire a personalului cu funcții de conducere și atribuții în domeniul situațiilor de urgență din administrația publică locală, servicii descentralizate și deconcentrate	2023	2023–2027 Anual	MAI (prin IGSU)
	Numărul total de comunicări de urgență inițiate anual de persoane cu dizabilități de auz și/sau de vorbire	2021: 35	2022–2027 Anual	STS

Măsuri și indicatori de implementare a măsurilor

Măsuri	Indicatori	Termen	Instituții responsabile de implementare	Resurse financiare
1.4.1. Realizarea unei proceduri privind evacuarea și salvarea persoanelor cu dizabilități în cazul situațiilor de risc și urgențe umanitare.	Procedură privind evacuarea și salvarea persoanelor cu dizabilități în cazul situațiilor	2022	MAI ANPDPD	Buget de stat

ROMÂNIE ECHITABILĂ 2022–2027

Măsuri	Indicatori	Termen	Instituții responsabile de implementare	Resurse financiare
	de risc și urgențe umanitare, aprobată			
1.4.2. Includerea în *Programul unitar de pregătire în domeniul situaţiilor de urgenţă a personalului cu funcţii de conducere şi atribuţii în domeniul situaţiilor de urgenţă din administraţia publică locală* a unor referințe cu privire la gestionarea situațiilor de urgență în cazul persoanelor cu dizabilități, vulnerabile.	Program de pregătire, aprobat	2023	MAI (prin IGSU)	Buget de stat
1.4.3. Derularea de campanii de conștientizare a persoanelor cu dizabilități de auz și/sau de vorbire privind disponibilitatea aplicației de comunicare a urgențelor, în vederea creșterii numărului de utilizatori.	Campanii naționale de conștientizare a publicului larg cu privire la disponibilitatea aplicației de comunicare a urgențelor, în vederea creșterii numărului de utilizatori, realizate Număr de persoane acoperite de campaniile de conștientizare, estimat prin numărul de materiale de campanie distribuite/numărul de accesări ale materialelor online Numărul de județe acoperite de campaniile de conștientizare	2022–2027 Anual	STS	Buget de stat Fonduri externe nerambursabile

2. PROTECȚIA EFECTIVĂ A DREPTURILOR PERSOANELOR CU DIZABILITĂȚI

Ținta 6. Până în 2027, cel puțin 17.000 persoane cu dizabilități beneficiază de servicii de asistență și suport pentru luarea unei decizii, în cadrul unui program pilot. *(Valoare de referință: 0 în 2020)*

„O ROMÂNIE ECHITABILĂ" 2022–2027

Ținta 7. În 2027 sau în cel mai recent an al campaniei de inspecție anterior anului 2027, cel puțin 4 din fiecare 10 curți de apel, tribunale și judecătorii inspectate de ANPIS sunt accesibilizate fizic, comunicațional și informațional. (*Valoare de referință: 0 din 10 în 2020)*

Obiectiv Specific 2.1. Îmbunătățirea posibilității persoanelor cu dizabilități de a lua decizii

Tip de indicator	Indicator	An și valoare de referință	Termen	Instituții responsabile de raportare
Indicator de rezultat al măsurilor	Numărul total de persoane cu dizabilități puse sub interdicție	2021	2022–2027 Anual	ANPDPD
	Număr de persoane cu măsura punerii sub interdicție ridicată în ultimul an	2021	2022–2027 Anual	ANPDPD
	Număr de persoane cu dizabilități internate nevoluntar	2021	2022–2027 Anual	MS

Măsuri și indicatori de implementare a măsurilor

Măsuri	Indicatori	Termen	Instituții responsabile de implementare	Resurse financiare
2.1.1. Elaborarea unui act normativ privind acordarea de servicii care să conducă la implementarea prevederilor articolului 12 din CDPD, cu implicarea directă a persoanelor cu dizabilități, a organizațiilor acestora și a organizațiilor pentru respectarea drepturilor omului.	Act normativ privind acordarea de servicii, elaborat și aprobat	2024	MMSS ANPDPD	Buget de stat
2.1.2. Modificarea sau abrogarea legislației din domeniile muncă, sănătate, participare publică, ce restrânge capacitatea juridică pe motiv de dizabilitate cu implicarea directă a persoanelor cu dizabilități, a organizațiilor acestora și a organizațiilor pentru respectarea drepturilor omului.	Legislație din domeniile muncă, sănătate, participare publică ce restrânge capacitatea juridică pe motiv de dizabilitate, modificată	2023	MMSS ANPDPD MS AEP	Buget de stat
2.1.3. Elaborarea unui ghid național privind semnificația capacității juridice și a modalităților de sprijin privind exercitarea acesteia în funcție de situația de dizabilitate.	Ghid național privind semnificația capacității juridice și a modalităților	2023	ANPDPD	Buget de stat

„O ROMÂNIE ECHITABILĂ" 2022–2027

Măsuri	Indicatori	Termen	Instituții responsabile de implementare	Resurse financiare
	de sprijin privind exercitarea acesteia în funcție de situația de dizabilitate, elaborat și publicat			
2.1.4. Elaborarea unui pachet de reglementare a serviciilor de asistență și suport pentru luarea unei decizii care să includă (i) definire, modalități de organizare și funcționare (ii) modalități de evaluare a persoanelor cu dizabilități în vederea referirii către servicii; (iii) standard de calitate; (iv) standard de cost în funcție de specificul activității desfășurate; (v) necesar de formare; (vi) programe de dezvoltare a calității serviciilor; (vii) modalități de finanțare; (viii) monitorizare și raportare.	Pachet de reglementare a serviciilor de asistență și suport, elaborat și aprobat	2022	MMSS ANPDPD	Buget de stat Fonduri externe nerambursabile
2.1.5. Elaborarea și implementarea de programe de instruire, spre exemplu: curriculum și suport de curs, destinate reprezentanților instituțiilor publice, magistraților, avocaților și altor actori relevanți în domeniul recunoașterii capacității juridice în condiții egale pentru persoanele cu dizabilități în toate domeniile vieții, precum și în domeniul exercitării drepturilor persoanelor cu dizabilități care devin victime ale infracțiunilor, spre exemplu: drepturi, acces la justiție, asistență de specialitate în cadrul procesului, asistență de specialitate în raport cu trauma suferită, asigurarea unor metode eficiente de comunicare între autoritățile judiciare și persoana cu dizabilități etc.	Programe de instruire (curriculum și suport de curs), elaborate Număr de reprezentanți ai instituțiilor publice, magistrați, avocați și alți actori relevanți în domeniul recunoașterii capacității juridice, instruiți	2023 2024–2027 Anual	ANPDPD INM UNBR MS MAI IRDO	Buget de stat Fonduri externe nerambursabile
2.1.6. Elaborarea și asigurarea aplicării de norme pentru sprijinirea persoanelor în luarea deciziilor astfel încât să se prevină internarea nevoluntară și tratamentul fără consimțământ.	Norme pentru sprijinirea persoanelor în luarea deciziilor, aprobate și implementate	2022	MS ANPDPD	Buget de stat

„O ROMÂNIE ECHITABILĂ" 2022–2027

Măsuri	Indicatori	Termen	Instituții responsabile de implementare	Resurse financiare
2.1.7. Dezvoltarea unui sistem de colectare/raportare a datelor de statistică judiciară referitor la activitatea instanțelor și parchetelor, în care participanți sunt persoane cu dizabilități, persoane puse sub interdicție, respectiv persoane internate nevoluntar.	Sistem de colectare/raportare a datelor de statistică referitor la activitatea instanțelor și parchetelor, în care participanți sunt persoane cu dizabilități, persoanele puse sub interdicție, respectiv persoane internate nevoluntar, dezvoltat și implementat	2022–2027 Anual	MJ CSM ICCJ PICCJ	Buget de stat Fonduri externe nerambursabile
2.1.8 Dezvoltarea unui sistem de colectare de date statistice despre persoanele internate nevoluntar	Sistem de colectare date statistice despre persoanele internate nevoluntar, dezvoltat	2022-2027 Anual	MS	Buget de stat Fonduri externe nerambursabile

Obiectiv Specific 2.2. Creșterea accesului persoanelor cu dizabilități la etapele procedurale ale sistemului de justiție

Tip de indicator	Indicator	An și valoare de referință	Termen	Instituții responsabile de raportare
Indicator de rezultat al măsurilor	Numărul persoanelor cu dizabilități care accesează sistemul de justiție la diferite instanțe de judecată	2023	2023–2027 Anual	MJ

„O ROMÂNIE ECHITABILĂ” 2022–2027

Măsuri și indicatori de implementare a măsurilor

Măsuri	Indicatori	Termen	Instituții responsabile de implementare	Resurse financiare
2.2.1. Publicarea de rapoarte cu privire la implementarea CDPD în domeniul aferent Ministerului Justiției	Raport cu privire la implementarea CDPD în domeniul aferent ministerului, elaborat și publicat	2025 raport intermediar 2028 raport final	MJ (Punctul de contact) ANPDPD	Buget de stat
2.2.2. Elaborarea și aprobarea temelor, conținutului detaliat al acestora împreună cu metodologia de curs pentru formarea privind CDPD a avocaților, procurorilor, judecătorilor, ofițerilor de poliție și a celor din administrarea penitenciarelor.	Pachet de formare privind CDPD, elaborat și aprobat	2022	ANPDPD CSM INM MP MAI INPPA UNBR AvP CNCD CM OPD ODO	Buget de stat
2.2.3. Asigurarea formării avocaților, procurorilor, judecătorilor, auditorilor de justiție, avocaților stagiari, ofițerilor de poliție, a celor din administrarea penitenciarelor și a personalului din cadrul Direcției Naționale de Probațiune privind CDPD.	Procentul de avocați, procurori, judecători, auditori de justiție, avocați stagiari, ofițeri de poliție și din administrarea penitenciarelor și de angajați din cadrul Direcției Naționale de Probațiune, formați cu privire la CDPD	2022–2027 Anual	CSM INM MP MAI INPPA UNBR ANP	Buget de stat Fonduri externe nerambursabile
2.2.4. Publicarea în rapoartele anuale privind starea justiției de date de statistică judiciară privind	Rapoarte anuale privind starea justiției cu date de statistică judiciară privind activitatea	2023 –2027 Anual	CSM	Buget de stat

„O ROMÂNIE ECHITABILĂ" 2022—2027

Măsuri	Indicatori	Termen	Instituții responsabile de implementare	Resurse financiare
activitatea instanțelor și parchetelor, în care participanții sunt persoane cu dizabilități.	instanțelor și parchetelor, în care participanții sunt persoane cu dizabilități			
2.2.5. Îmbunătățirea procedurilor de reclamație privind încălcarea drepturilor, astfel încât să fie disponibile, accesibile și să respecte confidențialitatea, în special pentru persoanele cu dizabilități instituționalizate, prin furnizarea de sprijin formal sau informal, precum „sprijinul între egali" sau alt tip de sprijin.	Proceduri de reclamație privind încălcarea drepturilor disponibile, accesibile și care respectă confidențialitatea prin implementarea formelor de sprijin formal sau informal, revizuite și operaționale	2023	MAI MP ANPDPD DGASPC	Buget de stat
2.2.6. Implicarea cu regularitate a persoanelor cu dizabilități și a organizațiilor care le reprezintă cu privire la elaborarea politicilor și programelor pentru asigurarea accesului la justiție.	Procedură de implicare cu regularitate a persoanelor cu dizabilități și a organizațiilor care le reprezintă, dezvoltată și implementată	2022	MJ MMSS MAI MP	Buget de stat Fonduri externe nerambursabile

3. OCUPARE

Ținta 8. În 2027, rata de ocupare a persoanelor cu limitări de sănătate în activitățile curente este de cel puțin 55%.
Ținta 9. În 2027, persoanele cu încadrare în grad de handicap salariate reprezintă cel puțin 4% din personalul întreprinderilor cu peste 50 de angajați. *(Valoare de referință: date disponibile din 2021)*
Ținta 10. În 2027, persoanele cu încadrare în grad de handicap care accesează măsurile de stimulare a ocupării reprezintă 2% din total persoanelor care accesează aceste măsuri. (*Valoare de referință*: 0.18% în 2020)
Ținta 11. Până în 2027, 5.000 de persoane cu încadrare în grad de handicap beneficiază de pregătire pentru muncă și angajare asistată. *(Valoare de referință: 0 în 2020)*

Obiectiv Specific 3.1. Creșterea accesului persoanelor cu dizabilități la ocupare

„O ROMÂNIE ECHITABILĂ" 2022–2027

Tip de indicator	Indicator	An și valoare de referință	Termen	Instituții responsabile de raportare
Indicator la nivel de obiectiv	Rata de ocupare pentru persoane cu dizabilități	2019	2022–2027 Anual	ANPDPD
Indicator de rezultat al măsurilor	Procentul de angajați cu încadrare în grad de handicap din numărul total de angajați, în sistemul public	2021	2022–2027 Anual	ANPDPD
	Numărul persoanelor cu dizabilități propus ca țintă în Programul Național de Ocupare a Forței de Muncă pentru a fi beneficiare de măsuri de stimulare a ocupării	2020: 747	2022–2027 Anual	ANOFM
	Procentul de persoane cu dizabilități care au accesat măsurile de stimulare a ocupării din total persoane care au accesat măsuri de stimulare a ocupării	2020: 0.18%	2022–2027 Anual	ANOFM
	Procentul persoanelor cu încadrare în grad de handicap salariate, din total salariați, în întreprinderi cu obligația de angajare a minim 4% persoane cu dizabilități	2021	2022–2027 Anual	ANPDPD

Măsuri și indicatori de implementare a măsurilor

Măsuri	Indicatori	Termen	Instituții responsabile de implementare	Resurse financiare
3.1.1. Modificarea Codului Muncii în scopul asigurării exercitării efective, de către toate persoanele cu dizabilități, a dreptului la muncă.	Codul Muncii, modificat	2022	MMSS	Buget de stat
3.1.2. Revizuirea legislației privind supravegherea sănătății lucrătorilor pentru a elimina stabilirea inaptitudinii permanente sau temporare acordate de către medicii de medicina muncii la angajare.	Legislație privind supravegherea sănătății lucrătorilor, revizuită	2023	MMSS MS ANPDPD	Buget de stat
3.1.3. Publicarea unui raport anual privind procentul cu încadrare în grad de handicap din numărul total de	Raport anual privind numărul total de angajați cu încadrare	2022-2027 Anual	ANPDPD	Buget de stat

„O ROMÂNIE ECHITABILĂ" 2022—2027

Măsuri	Indicatori	Termen	Instituții responsabile de implementare	Resurse financiare
angajați din sistemul public, pe baza datelor furnizate de instituțiile publice.	în grad de handicap din numărul total de angajați din sistemul public, publicat			
3.1.4. Analiza oportunității de stabilire, prin Programul Național de Ocupare a Forței de Muncă, de ținte mai ambițioase cu privire la includerea de persoane cu încadrare în grad de handicap în măsuri de stimulare a ocupării.	Ținte crescute cu 10% anual, stabilite în Programul Național de Ocupare a Forței de Muncă	2022–2027 Anual	MMSS ANOFM ANPDPD	Buget de stat
3.1.5. Întărirea capacității serviciilor publice de ocupare în asigurarea managementului de caz pentru persoanele cu dizabilități.	Număr persoane cu dizabilități beneficiare de măsuri de stimulare a ocupării pentru care se asigură managementul de caz Procentul de persoane pentru care se asigură managementul de caz în total persoane cu dizabilități beneficiare de măsuri de stimulare a ocupării	2022–2027 Anual	ANOFM	Buget de stat Fonduri externe nerambursabile
3.1.6. Accesibilizarea mediului fizic, comunicațional și informațional în care are loc furnizarea de servicii de ocupare.	Procentul de servicii publice de ocupare accesibilizate, publicat	2022–2027 Anual	ANOFM	Buget de stat
3.1.7. Derularea de acțiuni/campanii de conștientizare cu scopul de a informa, responsabiliza și activa în ceea ce privește angajarea atât persoanele cu dizabilități cât și angajatorii, inclusiv autoritățile și instituțiile publice.	Campanii de conștientizare privind angajarea persoanelor cu dizabilități, realizate Număr de persoane acoperite de campaniile de conștientizare privind dreptul persoanelor cu dizabilități de a munci, estimat prin	2022–2027 Anual	ANPDPD ANOFM IRDO	Buget de stat

„O ROMÂNIE ECHITABILĂ" 2022–2027

Măsuri	Indicatori	Termen	Instituții responsabile de implementare	Resurse financiare
	numărul de materiale de campanie distribuite/numărul de accesări a materialelor online Număr de județe acoperite de campaniile de conștientizare			
3.1.8. Crearea unui program național multi-anual de acordare de granturi pentru unități protejate autorizate și întreprinderi sociale de inserție care angajează persoane cu dizabilități, în condițiile în care aceste entități desfășoară servicii sociale de sprijin pentru viață independentă și asigură tranziția, după un anumit interval de timp, spre piața muncii competitivă.	Număr de persoane cu dizabilități angajate de unități protejate autorizate sau întreprinderi sociale de inserție, în cadrul programului de granturi Număr de persoane cu dizabilități angajate pe piața muncii competitivă, ca urmare a programului de granturi	2024–2027 Anual	MMSS ANOFM MIPE	Buget de stat Fonduri externe nerambursabile
3.1.9. Susținerea financiară a unui procent din locurile de muncă ale persoanelor cu dizabilități din cadrul unităților protejate autorizate, cu condiția îndeplinirii unor indicatori de tranziție spre piața muncii competitivă după un anumit interval de timp, pe baza unei metodologii.	Cadrul legislativ, inclusiv metodologia, privind susținerea financiară a unui procent din locurile de muncă din cadrul unităților protejate autorizate, realizat	2022	MMSS ANPDPD	Buget de stat Fonduri externe nerambursabile
3.1.10. Constituirea unui grup de lucru la nivel interinstituțional care să analizeze oportunitatea modificării legislației privind achizițiile publice, prin transformarea în obligație, în anumite situații punctuale, a opțiunii actuale de atribuire a contractelor de tip rezervat, precum și circumstanțele	Grup de lucru la nivel interinstituțional, constituit	2023	MMSS ANPDPD ANAP	Buget de stat

„O ROMÂNIE ECHITABILĂ" 2022–2027

Măsuri	Indicatori	Termen	Instituții responsabile de implementare	Resurse financiare
și condițiile specifice în care această modificare legislativă ar putea fi implementată.				
3.1.11. Realizarea unei evaluări de proces și impact a noii legislații privind unitățile protejate autorizate după un an de la aprobarea acesteia.	Evaluarea de proces și impact a noii legislații privind unitățile protejate autorizate, realizată	2022	ANPDPD	Buget de stat
3.1.12. Derularea de programe de pregătire pentru muncă, formare și dezvoltare a abilităților pentru muncă ale persoanelor cu dizabilități.	Cadrul legislativ reglementat Programe de pregătire pentru muncă, formare și dezvoltare ale abilităților pentru muncă a persoanelor cu dizabilități, derulate Număr de persoane cu încadrare în grad de handicap, formate în vederea dezvoltării abilităților pentru muncă	2022 2022–2027 Anual	ANPDPD ME ANOFM DGASPC ANC	Buget de stat Fonduri externe nerambursabile
3.1.13. Publicarea în formate accesibile, inclusiv pe pagina web, a modalității de depunere de sesizări, reclamații sau petiții privind relațiile de muncă și monitorizarea rezolvării acestora.	Procedură de depunere de sesizări, reclamații sau petiții, publicată în format accesibil pe pagina web Număr de sesizări, reclamații sau petiții depuse și număr de sesizări sau reclamații soluționate	2022 2022–2027 Anual	Inspecția Muncii	Buget de stat
3.1.14. Implicarea cu regularitate a persoanelor cu dizabilități și a organizațiilor care le reprezintă cu privire la elaborarea și implementarea politicilor de ocupare.	Procedură de implicare cu regularitate a persoanelor cu dizabilități și a organizațiilor care le reprezintă, dezvoltată și implementată	2022	MMSS ANPDPD	Buget de stat Fonduri externe nerambursabile

„O ROMÂNIE ECHITABILĂ" 2022–2027

Măsuri	Indicatori	Termen	Instituții responsabile de implementare	Resurse financiare
3.1.15. Modificarea cadrului legislativ în vederea asigurării dreptului la reducerea programului de muncă al persoanelor cu dizabilități, spre exemplu: Legea nr. 448/2006, art. 83.	Cadrul legislativ modificat	2022	ANPDPD MMSS	Buget de stat
3.1.16. Realizarea unei Hărți Interactive a Unităților Protejate înscrise în Registrul Unităților Protejate din România, găzduită de ANPDPD, cu detalii privind profilul angajaților și profilul activității.	Hartă Interactivă a Unităților Protejate pe site-ul ANPDPD, operațională	2022	ANPDPD	Buget de stat Fonduri externe nerambursabile

Obiectiv Specific 3.2. Creșterea calității ocupării pentru persoanele cu dizabilități

Tip de indicator	Indicator	An și valoare de referință	Termen	Instituții responsabile de raportare
Indicator la nivel de obiectiv	Rata riscului de sărăcie a persoanelor ocupate	2018: Persoane cu limitări: 19%; Persoane fără limitări: 14%	2022–2027 Anual	ANPDPD
Indicator de rezultat al măsurilor	Numărul IMM-urilor dezvoltate de persoane cu dizabilități beneficiare de granturi în cadrul unui program național	2022	2022–2027	MAT
	Numărul de angajatori care beneficiază de subvenții pentru adaptarea locului de muncă	2024	2024–2027	ANOFM
	Numărul persoanelor angajate în urma participării la programe de pregătire pentru muncă și/sau prin angajare asistată	2020: 0	2022–2027	ANOFM

„O ROMÂNIE ECHITABILĂ" 2022–2027

Măsuri și indicatori de implementare a măsurilor

Măsuri	Indicatori	Termen	Instituții responsabile de implementare	Resurse financiare
3.2.1. Realizarea de sesiuni de informare și consultare regulate cu principalele sindicate din România în perspectiva activării resurselor dialogului social, inclusiv prin crearea unui contract colectiv de muncă la nivel național, cu scopul combaterii inechităților de pe piața muncii care afectează persoanele cu dizabilități.	Număr de sesiuni de informare și consultare cu sindicatele privind drepturile persoanelor cu dizabilități	2022–2027 Anual	ANPDPD CES	Buget de stat
3.2.2. Crearea unui program național multi-anual de acordare de granturi pentru susținerea IMM-urilor dezvoltate de persoane cu dizabilități în condițiile Legii nr. 346/2004 privind stimularea înființării și dezvoltării întreprinderilor mici și mijlocii, cu modificările și completările ulterioare.	Program național multi-anual de acordare de granturi pentru susținerea IMM-urilor dezvoltate de persoane cu dizabilități, implementat	2022–2027	MAT	Buget de stat Fonduri externe nerambursabile
3.2.3. Oferirea de cursuri de antreprenoriat și/sau consultanță pentru începerea unei afaceri, în rândul persoanelor cu dizabilități.	Număr de persoane cu dizabilități beneficiare de cursuri de antreprenoriat și/sau consultanță în vederea începerii unei afaceri	2022–2027 Anual	ANOFM MAT	Buget de stat Fonduri externe nerambursabile
3.2.4. Elaborarea unui ghid pentru angajatori privind adaptarea locului de muncă.	Ghid privind adaptarea locului de muncă, elaborat	2022	ANPDPD DGASPC ANOFM	Buget de stat Fonduri externe nerambursabile
3.2.5. Elaborarea unui pachet de reglementare a angajării asistate care să includă: (i) definire, modalități de organizare și funcționare; (ii) modalități de evaluare și referire a beneficiarilor; (iii) mecanism de finanțare; (iv) necesar de formare; (v) standard de calitate; (vi) standard de cost, cu oferirea de servicii de sprijin, în mod deosebit pentru persoanele cu handicap	Pachet de reglementare a angajării asistate, elaborat și aprobat	2023	MMSS ANPDPD	Buget de stat Fonduri externe nerambursabile

„O ROMÂNIE ECHITABILĂ" 2022—2027

Măsuri	Indicatori	Termen	Instituții responsabile de implementare	Resurse financiare
grav; (vii) furnizarea prin centre de sprijin și suport pentru încadrarea pe piața muncii; (viii) monitorizare; și (ix) evaluarea serviciului și raportarea publică.				
3.2.6. Dezvoltarea legislației privind cerințele de calitate și cost pentru servicii de asistență în vederea adaptării locurilor de muncă, oferite atât angajatorilor cât și persoanelor cu dizabilități.	Legislație privind cerințele de calitate și cost pentru servicii de asistență în vederea adaptării locurilor de muncă, modificată și completată	2023	MMSS ANPDPD	Buget de stat Fonduri externe nerambursabile
3.2.7. Introducerea în legislație a opțiunii de subvenționare a adaptării locurilor de muncă și tehnologiilor de acces și dispozitivelor asistive care să stimuleze investiția angajatorilor în acest sens, ca opțiune în locul deducerilor propuse în prezent în actele normative în vigoare.	Legislație completată cu privire la reglementarea opțiunii de subvenționare a adaptării locurilor de muncă și tehnologiilor de acces și dispozitivelor asistive care să faciliteze investiția angajatorilor cu privire la adaptarea locurilor de muncă, în locul deducerilor propuse în prezent.	2022	MMSS ANPDPD	Buget de stat
3.2.8. Modificarea și completarea legislației specifice privind statutul profesional al medicului de medicina muncii pentru a crește rolul examenului de medicina muncii în adaptarea rezonabilă a locurilor de muncă, de către angajatori.	Cadrul legislativ modificat	2023	MS MMSS	Buget de stat
3.2.9. Realizarea de campanii de inspecție tematice privind adaptarea locurilor de muncă pentru persoanele cu dizabilități, în funcție de riscurile specifice induse de capacitățile limitate ale persoanelor cu dizabilități și	Număr de campanii de inspecție tematice privind adaptarea locurilor de muncă, realizate	2022–2027 Anual	Inspecția Muncii	Buget de stat

„O ROMÂNIE ECHITABILĂ" 2022–2027

Măsuri	Indicatori	Termen	Instituții responsabile de implementare	Resurse financiare
de adoptarea măsurilor de prevenire corespunzătoare conform legii.	Numărul de angajatori controlați în cadrul campaniilor de inspecție tematice privind adaptarea locurilor de muncă			
3.2.10. Elaborarea unui pachet de reglementare a programelor de pregătire pentru muncă a persoanelor cu dizabilități care să includă: (i) definire, modalități de organizare și funcționare; (ii) planificarea intervențiilor/activităților necesare; (iii) modalități de organizare, funcționare și finanțare; (iv) modalități de instruire/formare; (v) monitorizare activități/servicii, evaluarea progresului; (vi) standard de cost; (vii) raportare publică.	Pachet de reglementare a programelor de pregătire pentru muncă, elaborat și aprobat	2023	ANPDPD ANOFM	Buget de stat Fonduri externe nerambursabile
3.2.11. Finanțarea angajării asistate și a programelor de pregătire pentru muncă, astfel încât să existe cel puțin un program la nivelul fiecărui județ sau sector al municipiului București.	Număr de persoane angajate prin angajare asistată Număr de programe de pregătire pentru muncă, finanțate Număr de persoane beneficiare de programe de pregătire pentru muncă	2024–2027 Anual	MMSS ANOFM ANPDPD DGASPC	Buget de stat Fonduri externe nerambursabile

Obiectiv Specific 3.3. Creșterea accesului persoanelor cu dizabilități la formare profesională

„O ROMÂNIE ECHITABILĂ" 2022–2027

Tip de indicator	Indicator	An și valoare de referință	Termen	Instituții responsabile de raportare
Indicator la nivel de obiectiv	Procentul populației de 25-64 de ani care a participat la forme de educație și formare în ultimele 12 luni	2020: Persoane fără limitări 37%; Persoane cu limitări: 24%	2024, 2027	ANPDPD
Indicator de rezultat al măsurilor	Număr de persoane cu dizabilități beneficiare de programe de formare profesională prin ANOFM	2020: 8 persoane	2022–2027	ANOFM
	Procentul persoanelor cu dizabilități în total beneficiari ai proiectelor finanțate din Fonduri externe nerambursabile	2014–2020: 0,33%	2022–2027: valoare cumulată	MIPE
	Număr persoane cu dizabilități beneficiare ale proiectelor finanțate din Fonduri externe nerambursabile	2021	2022–2027: valoare cumulată	MIPE

Măsuri și indicatori de implementare a măsurilor

Măsuri	Indicatori	Termen	Instituții responsabile de implementare	Resurse financiare
3.3.1. Dezvoltarea unei metodologii de evaluare a competențelor și abilităților de ocupare ale persoanelor cu încadrare în grad de handicap de vârstă activă, care să acopere toate componentele experienței trăite a persoanei așa cum sunt ele descrise în Clasificarea Internațională a Funcționării, Dizabilității și Sănătății.	Metodologie de evaluare a competențelor și abilităților persoanelor cu dizabilități, dezvoltată	2023	MMSS ANPDPD ANOFM DGASPC	Fonduri externe nerambursabile
3.3.2. Implementarea la nivel județean a Metodologiei de evaluare a competențelor și abilităților de ocupare ale persoanelor cu încadrare în grad de handicap de vârstă activă și furnizarea de servicii de orientare profesională persoanelor cu dizabilități interesate de angajare.	Metodologie de evaluare a competențelor și abilităților de ocupare ale persoanelor cu încadrare în grad de handicap, implementată	2023	DGASPC AJOFM ANPDPD	Buget de stat Bugetul asigurărilor pentru șomaj

„O ROMÂNIE ECHITABILĂ" 2022–2027

Măsuri	Indicatori	Termen	Instituții responsabile de implementare	Resurse financiare
	Număr de instituții județene: DGASPC/AJOFM, care utilizează metodologia nou dezvoltată de evaluare a competențelor și abilităților de ocupare Număr de persoane cu dizabilități evaluate cu noua metodologie de evaluare a competențelor și abilităților de ocupare	2024–2027 Anual		
3.3.3. Modificarea cadrului legislativ referitor la completarea componenței echipelor de evaluare a persoanelor cu dizabilități, la creșterea competențelor și abilităților profesionale ale membrilor acestor echipe și referitor la îmbunătățirea instrumentelor de lucru.	Cadru legislativ modificat	2022	MMSS ANPDPD	Buget de stat
3.3.4. Monitorizarea și raportarea indicatorilor privind formarea profesională a persoanelor din grupul țintă în cadrul proiectelor din Fonduri externe nerambursabile, dezagregați în funcție de statutul de persoană încadrată în grad de handicap.	Indicatori privind formarea profesională a persoanelor din grupul țintă în cadrul proiectelor din Fonduri externe nerambursabile, monitorizați și raportați în funcție de statutul de persoană încadrată în grad de handicap	2024–2027 Anual	MIPE	Buget de stat

„O ROMÂNIE ECHITABILĂ" 2022–2027

Măsuri	Indicatori	Termen	Instituții responsabile de implementare	Resurse financiare
3.3.5. Lansarea de apeluri de proiecte dedicate persoanelor încadrate în grad de handicap, inclusiv apeluri de proiecte de oferire a unor servicii de formare profesională.	Apeluri de proiecte dedicate persoanelor încadrate în grad de handicap, lansate Număr de persoane încadrate în grad de handicap, beneficiare de formare	2022–2027 Anual	MIPE	Buget de stat
3.3.6. Stabilirea, în cadrul apelurilor de proiecte în care sunt eligibile și proiectele adresate persoanelor cu dizabilități, a unor ținte minime privind procentul de beneficiari persoane încadrate în grad de handicap.	Ținte minime privind procentul de beneficiari persoane încadrate în grad de handicap, stabilite în cadrul apelurilor de proiecte	2022	MIPE	Buget de stat
3.3.7. Includerea în criteriile de evaluare a proiectelor, de indicatori privind relevanța acestora pentru îmbunătățirea situației persoanelor încadrate în grad de handicap.	Criterii de evaluare a proiectelor, completate cu indicatori privind relevanța acestora pentru îmbunătățirea situației persoanelor încadrate în grad de handicap	2022–2027	MIPE	Buget de stat

4. PROTECȚIE SOCIALĂ, INCLUSIV ABILITARE/REABILITARE

Ținta 12. Până în 2027, numărul persoanelor cu limitări de sănătate în activitățile curente sărace sau excluse social scade cu 250.000.
Ținta 13. În 2027, procentul persoanelor cu limitări de sănătate în activitățile curente care trăiesc în gospodării ce pot plăti cheltuielile curente absolut necesare doar cu mare dificultate scade la jumătate față de valoarea din 2018. *(Valoarea de referință: 15% persoane cu unele limitări, 29% persoane cu limitări severe)*

„O ROMÂNIE ECHITABILĂ" 2022–2027

Ținta 14. Până în 2027, cel puțin 40.000 de persoane cu dizabilități beneficiază de tehnologii de acces și dispozitive asistive decontate prin surse de fonduri externe nerambursabile.
Ținta 15. Până în 2027, calculul cheltuielilor suplimentare legate de dizabilitate se face pe baza concluziilor analizei detaliate a nevoilor specifice ale persoanelor cu dizabilități.

Obiectiv Specific 4.1. Îmbunătățirea accesului la programele de reducere a sărăciei pentru populația generală

Tip de indicator	Indicator	An și valoare de referință	Termen	Instituții responsabile de raportare
Indicator la nivel de obiectiv	Rata sărăciei relative înainte și după transferuri sociale	2021: date indisponibile	2022–2027 Anual	ANPDPD

Măsuri și indicatori de implementare a măsurilor

Măsuri	Indicatori	Termen	Instituții responsabile de implementare	Resurse financiare
4.1.1. Modificarea legislației privind programele de reducere a sărăciei pentru populația generală bazate pe testarea mijloacelor pentru a excepta indemnizațiile lunare care se acordă persoanelor cu încadrare în grad de handicap în baza Legii nr. 448/2006, de la calculul veniturilor nete ale familiei și, în mod obligatoriu, modificarea prevederilor privind alocația pentru susținerea familiei pentru a nu exclude de la alocația pentru susținerea familiei copiii cu CES și/sau certificat de încadrare în grad de handicap care nu primesc sprijinul necesar pentru a participa într-o formă de învățământ.	Legislația privind programele de reducere a sărăciei, modificată	2022	MMSS MFTES	Buget de stat
4.1.2. Accesibilizarea formularelor necesare solicitării de beneficii de asistență socială și de	Formulare necesare solicitării de beneficii de asistență socială	2022	MMSS ANPDPD	Buget de stat

„O ROMÂNIE ECHITABILĂ" 2022—2027

Măsuri	Indicatori	Termen	Instituții responsabile de implementare	Resurse financiare
informații privind condițiile de eligibilitate pentru acestea.	și de informații privind condițiile de eligibilitate, adaptate			
4.1.3. Aprobarea unei proceduri pentru asigurarea intervențiilor sociale concrete, inclusiv prin asistență la domiciliu și soluționarea problemelor legate de lipsa documentelor necesare obținerii de drepturi, pentru ca persoanele cu dizabilități sau familiile acestora să beneficieze de programele de reducere a sărăciei.	Procedură cu instrucțiuni de sprijin din partea primăriilor, prin intervenții sociale concrete, inclusiv prin asistență la domiciliu, pentru soluționarea problemelor legate de lipsa documentelor necesare obținerii de drepturi, aprobată	2022	MMSS ANPDPD MFTES	Buget de stat
4.1.4. Publicarea în formate accesibile, inclusiv pe pagina web, a procedurii de depunere de sesizări, reclamații sau petiții privind accesul la programele de reducere a sărăciei și monitorizarea rezolvării acestora.	Procedură de depunere de sesizări, reclamații sau petiții, publicată în format accesibil pe pagina web Număr de sesizări, reclamații sau petiții depuse și număr de sesizări sau reclamații soluționate	2022 2022–2027 Anual	MMSS ANPIS UAT-uri	Buget de stat
4.1.5. Implicarea cu regularitate a persoanelor cu dizabilități și a organizațiilor care le reprezintă cu privire la elaborarea și implementarea politicilor și programelor pentru accesul la programele de reducere a sărăciei.	Procedură de implicare cu regularitate a persoanelor cu dizabilități și a organizațiilor care le reprezintă, dezvoltată și implementată	2022	MMSS UAT-uri	Buget de stat Fonduri externe nerambursabile

Obiectiv Specific 4.2. Îmbunătățirea acoperirii cheltuielilor suplimentare legate de dizabilitate prin programele existente

„O ROMÂNIE ECHITABILĂ" 2022–2027

Tip de indicator	Indicator	An și valoare de referință	Termen	Instituții responsabile de raportare
Indicator la nivel de obiectiv	Procentul persoanelor care trăiesc în gospodării ce pot plăti cheltuielile curente absolut necesare doar cu mare dificultate	2018: 15% persoane cu unele limitări, 29% persoane cu limitări severe	2022–2027 Anual	ANPDPD
Indicator de rezultat al măsurilor	Valoarea beneficiilor de asistență socială în raport cu nevoile specifice suplimentare legate de dizabilitate, pe tipuri de handicap	2026	2026	MMSS
	Număr de tehnologii de acces și dispozitive asistive, în concordanță cu lista produselor și tehnologiilor asistive identificate de OMS, decontate prin FNUASS sau alte surse	2021: date indisponibile	2022–2027 La doi ani	MS CNAS MMSS MIPE
	Număr de persoane cu dizabilități, beneficiare de tehnologii de acces și dispozitive asistive, în concordanță cu lista produselor și tehnologiilor asistive identificate de OMS, decontate prin FNUASS sau alte surse	2021: date indisponibile	2022–2027 La doi ani	MS CNAS MMSS MIPE

Măsuri și indicatori de implementare a măsurilor

Măsuri	Indicatori	Termen	Instituții responsabile de implementare	Resurse financiare
4.2.1. Revizuirea sistemului de evaluare a dizabilității pe baza modelului medico-psiho-social, urmărind nevoile individuale specifice determinate de tipurile de handicap și abordarea holistică a persoanei; sistemul include instrumente de evaluare a nevoii de beneficii și servicii.	Sistem de evaluare a dizabilității, revizuit	2023	ANPDPD	Fonduri externe nerambursabile
4.2.2. Realizarea unei Metodologii privind asigurarea de expertiză specifică pentru evaluarea dizabilității în	Metodologie privind asigurarea de expertiză	2023	ANPDPD	Fonduri externe nerambursabile

„O ROMÂNIE ECHITABILĂ" 2022–2027

Măsuri	Indicatori	Termen	Instituții responsabile de implementare	Resurse financiare
situația soluționării contestațiilor la încadrarea în grad de handicap de către instanțele de judecată.	specifică pentru evaluarea dizabilității, elaborată și aprobată			
4.2.3. Realizarea unei analize detaliate a nevoilor specifice ale persoanelor cu dizabilități pentru calculul cheltuielilor suplimentare legate de dizabilitate, în vederea stabilirii beneficiilor de asistență socială în corelare cu nevoile.	Analiză detaliată a nevoilor specifice ale persoanelor cu dizabilități, realizată	2024	ANPDPD MMSS	Fonduri externe nerambursabile
4.2.4. Modificarea nivelului beneficiilor de asistență socială pentru persoanele cu dizabilități pentru a reflecta cheltuielile suplimentare legate de dizabilitate.	Beneficii de asistență socială corelate cu cheltuielile suplimentare legate de dizabilitate, modificate	2026	MMSS ANPDPD	Buget de stat
4.2.5. Diversificarea pachetului de tehnologii de acces și dispozitive asistive, în concordanță cu lista produselor și tehnologiilor asistive identificate de OMS în anul 2016 ca prioritare la nivel global, decontate prin FNUASS, bugetul Ministerului Sănătății, bugetul Ministerului Muncii și Protecției Sociale, bugetul de stat, fonduri externe nerambursabile sau alte surse.	Cadru legislativ modificat Pachet de tehnologii de acces și dispozitive asistive, decontate prin FNUASS sau alte surse, diversificat	2022	MS CNAS MMSS MIPE	FNUASS Buget MS Buget MMSS Buget de stat Fonduri externe nerambursabile
4.2.6. Realizarea unui program de granturi pentru adaptarea locuinței sau autoturismului la nevoile individuale ale persoanelor cu dizabilități, precum și pentru acordarea unei cote de maxim 5000 de euro din avansul în vederea obținerii unui credit ipotecar.	Cadru legislativ modificat pentru a implementa un program de granturi pentru adaptarea locuinței sau autoturismului, precum și pentru acordarea unei cote de maxim 5000 de euro din avansul în vederea obținerii unui credit ipotecar	2022	ANPDPD DGASPC	Buget de stat

„O ROMÂNIE ECHITABILĂ" 2022–2027

Măsuri	Indicatori	Termen	Instituții responsabile de implementare	Resurse financiare
	Program de granturi, implementat Număr de persoane cu dizabilități beneficiare de granturi	2022–2027 2023–2027		
4.2.7. Coordonarea realizării și a actualizării regulate a unei platforme integratoare care să conțină informații privind beneficiile și serviciile disponibile persoanelor cu dizabilități pe tot parcursul vieții.	Platformă integratoare cu informații privind beneficiile și serviciile disponibile persoanelor cu dizabilități, realizată și actualizată anual	2022–2027 Anual	ANPDPD	Buget de stat
4.2.8. Reglementarea bugetului personal suplimentar ca instrument de viață independentă.	Cadru legislativ modificat	2022	MMSS ANPDPD	Buget de stat

5. VIAȚĂ INDEPENDENTĂ ȘI INTEGRARE ÎN COMUNITATE, INCLUSIV ACCESUL LA SERVICII PUBLICE

Ținta 16. În 2027, procentul în PIB al beneficiilor în natură și serviciilor sociale privind dizabilitatea este de cel puțin două ori mai mare.
Ținta 17. Până în 2027, 5.000 de persoane cu dizabilități sunt integrate în comunitate ca urmare a procesului de dezinstituționalizare.
Ținta 18. Până în 2027, funcționează cel puțin 300 de servicii în comunitate, care sprijină viața independentă a persoanelor cu dizabilități:. (i) Centre pentru viață independentă; (ii) Servicii de îngrijire la domiciliu; (iii) Servicii la domiciliu destinate persoanelor adulte cu dizabilități prin echipa mobilă; (iv) Centre de zi; (v) Centre de servicii de recuperare neuromotorie de tip ambulatoriu. *(Valoarea de referință: 159 de servicii în 2020)*
Ținta 19. În 2027, cel puțin 1500 de persoane cu încadrare în grad de handicap beneficiază de locuință socială sau beneficiu de locuire.

Obiectiv Specific 5.1. Îmbunătățirea cadrului de reglementare pentru serviciile sociale

„O ROMÂNIE ECHITABILĂ" 2022–2027

Tip de indicator	Indicator	An și valoare de referință	Termen	Instituții responsabile de raportare
Indicator de rezultat al măsurilor	Procent în PIB al beneficiilor în natură și serviciilor sociale privind dizabilitatea	2017: 0,1%	2022–2027 Anual	ANPDPD - ESSPROS
	Valoarea absolută a sumei alocate pentru servicii sociale pentru persoane cu dizabilități, din PIB	2022	2022–2027 Anual	MMSS
	Procent din PIB alocat pentru servicii sociale pentru persoane cu dizabilități	2022	2022–2027 Anual	MMSS
	Procentul UAT-urilor care utilizează Metodologia de evaluare periodică a nevoilor de servicii sociale la nivel local/județean, inclusiv pentru identificarea nevoilor specifice persoanelor cu dizabilități	2023	2023–2027 Anual	ANPDPD MMSS

Măsuri și indicatori de implementare a măsurilor

Măsuri	Indicatori	Termen	Instituții responsabile de implementare	Resurse financiare
5.1.1. Realizarea unei analize a instrumentelor folosite pentru identificarea nevoilor specifice ale persoanelor cu dizabilități și planificarea serviciilor corespunzătoare în vederea recomandării îmbunătățirii și standardizării instrumentelor și completării lor cu instrucțiuni clare de utilizare.	Raport de analiză a instrumentelor, care include recomandări, realizat și publicat	2022	ANPDPD	Fonduri externe nerambursabile
5.1.2. Revizuirea în legislație a instrumentelor utilizate pentru identificarea nevoilor specifice ale persoanelor cu dizabilități, inclusiv pentru cele aflate în servicii de tip rezidențial și planificarea de servicii pentru persoanele cu dizabilități, inclusiv pentru persoanele din serviciile de tip rezidențial, pe baza unei analize a instrumentelor curente, a recomandărilor privind	Cadrul legislativ privind instrumente utilizate pentru identificarea nevoilor specifice și planificarea de servicii pentru persoanele cu dizabilități, revizuit	2022	ANPDPD	Fonduri externe nerambursabile

„O ROMÂNIE ECHITABILĂ" 2022—2027

Măsuri	Indicatori	Termen	Instituții responsabile de implementare	Resurse financiare
îmbunătățirea standardelor și a altor cercetări și analize.				
5.1.3. Realizarea unei Metodologii de evaluare periodică a nevoilor de servicii sociale la nivel local/județean, inclusiv pentru identificarea nevoilor specifice ale persoanelor cu dizabilități.	Metodologie de evaluare periodică a nevoilor de servicii sociale la nivel local/județean, inclusiv pentru identificarea nevoilor specifice ale persoanelor cu dizabilități, realizată și aprobată	2022	MMSS ANPDPD	Fonduri externe nerambursabile
5.1.4. Elaborarea unei grile de evaluare a strategiilor județene pentru dezvoltarea serviciilor sociale pentru persoanele adulte cu dizabilități și a unui sistem de indicatori la nivel județean care să ghideze dezvoltarea de servicii sociale pentru acestea.	Grilă de evaluare a strategiilor județene pentru dezvoltarea serviciilor sociale pentru persoanele adulte cu dizabilități, elaborată Sistem de indicatori la nivel județean care să ghideze dezvoltarea de servicii sociale pentru persoane adulte cu dizabilități, elaborat	2022 2022	ANPDPD	Fonduri externe nerambursabile
5.1.5. Modificarea legislației pentru asigurarea finanțării tuturor serviciilor sociale destinate persoanelor adulte cu dizabilități, din sumele defalcate din TVA, alocate județelor, municipiilor, orașelor, comunelor, precum și flexibilizarea formelor de finanțare, inclusiv prin acordarea de vouchere utilizate exclusiv de persoanele cu dizabilități pentru a beneficia de servicii sociale.	Cadru legislativ elaborat	2022	MMSS ANPDPD	Buget de stat Fonduri externe nerambursabile

„O ROMÂNIE ECHITABILĂ" 2022–2027

Măsuri	Indicatori	Termen	Instituții responsabile de implementare	Resurse financiare
5.1.6. Elaborarea de Orientări referitoare la modalitatea de realizare a tipurilor de achiziții cu caracter specific, pentru autoritățile/entitățile contractante, cu sprijinul Agenției Naționale pentru Achiziții Publice.	Orientări referitoare la modalitatea de realizare a tipurilor de achiziții cu caracter specific, elaborate	2022	MMSS ANPDPD	Buget de stat
5.1.7. Simplificarea și digitalizarea procesului de acreditare, licențiere și re/licențiere a serviciilor sociale.	Proces de acreditare, licențiere și re/licențiere a serviciilor sociale, simplificat și digitalizat	2022	MMSS ANPIS ANPDPD	Buget de stat
5.1.8. Realizarea unei analize privind implementarea standardelor specifice minime de calitate obligatorii pentru centrele rezidențiale, cu focalizare pe modul în care serviciile răspund nevoilor beneficiarilor, pe constrângerile cu care se confruntă furnizorii, și cu includerea unor recomandări de îmbunătățire.	Raport de analiză privind standardele minime de calitate care cuprinde recomandări de îmbunătățire a acestora, realizat	2022	ANPDPD	Fonduri externe nerambursabile
5.1.9. Îmbunătățirea periodică a standardelor specifice minime de calitate obligatorii pentru serviciile sociale pentru persoanele cu dizabilități, pe baza analizei acestora și prin consultarea cu factorii implicați în sectorul serviciilor sociale.	Standarde specifice minime de calitate obligatorii pentru serviciile sociale pentru persoanele cu dizabilități, actualizate și îmbunătățite	2023–2027 La doi ani	ANPDPD	Buget de stat
5.1.10. Dezvoltarea de ghiduri metodologice de implementare a standardelor specifice minime de calitate obligatorii.	Ghiduri metodologice de implementare a standardelor specifice minime de calitate obligatorii, dezvoltate	2022	ANPDPD	Fonduri externe nerambursabile
5.1.11. Elaborarea și aprobarea unei Metodologii de revizuire periodică a standardelor de cost pentru serviciile sociale pentru persoanele cu dizabilități.	Metodologie de revizuire periodică a standardelor de cost pentru serviciile sociale pentru persoanele cu	2022	ANPDPD	Buget de stat

„O ROMÂNIE ECHITABILĂ" 2022–2027

Măsuri	Indicatori	Termen	Instituții responsabile de implementare	Resurse financiare
	dizabilități, elaborată și aprobată			
5.1.12. Creșterea numărului de specialiști care aplică metoda managementului de caz, inclusiv pentru persoanele adulte cu dizabilități care nu sunt instituționalizate.	Număr de specialiști care aplică metoda managementului de caz pentru persoane cu dizabilități Raport dintre numărul de specialiști care aplică metoda managementului de caz și numărul de persoane adulte cu dizabilități la nivel județean	2022–2027	DGASPC UAT	Buget de stat
5.1.13. Realizarea unui ghid metodologic pentru managerul de caz și formarea managerilor de caz din fiecare DGASPC.	Ghid metodologic pentru managerul de caz, realizat Număr de manageri de caz, formați pe baza ghidului metodologic	2022 2023–2027	ANPDPD	Bugetul de stat Fonduri externe nerambursabile
5.1.14. Realizarea periodică de rapoarte statistice privind situația serviciilor sociale pentru persoanele cu dizabilități, inclusiv referitor la resursele umane și financiare.	Raportări statistice privind situația serviciilor sociale pentru persoanele cu dizabilități, inclusiv cu resursele umane și financiare, realizate	2022–2027 Anual	MMSS ANPDPD	Buget de stat
5.1.15. Pregătirea unui set de criterii de evaluare a calității serviciilor sociale specifice pentru persoanele adulte cu dizabilități.	Set de criterii de evaluare a calității serviciilor sociale specifice pentru persoanele adulte cu dizabilități, elaborat	2022	ANPDPD	Buget de stat

„O ROMÂNIE ECHITABILĂ" 2022–2027

Măsuri	Indicatori	Termen	Instituții responsabile de implementare	Resurse financiare
5.1.16. Creșterea numărului de inspectori pentru serviciile sociale și întărirea capacității tehnice cu sprijinul ANPDPD din punct de vedere al îmbunătățirii instrucțiunilor și utilizării instrumentelor de inspecție și training, în vederea creșterii eficacității inspecției serviciilor sociale pentru persoanele adulte cu dizabilități.	Număr de inspectori sociali ANPIS Număr de inspectori sociali ANPIS, formați în vederea evaluării serviciilor pentru persoane adulte cu dizabilități	2022–2027 Anual	ANPIS ANPDPD	Buget de stat
5.1.17. Constituirea unui grup de lucru pentru asigurarea finanțării serviciilor sociale publice, private, publice-private, destinate persoanelor adulte cu dizabilități.	Desemnarea și operaționalizarea grupului de lucru	2022	MMSS ANPDPD	Buget de stat Fonduri externe nerambursabile

Obiectivul specific 5.2. Dezinstituționalizarea persoanelor cu dizabilități

Tip de indicator	Indicator	An și valoare de referință	Termen	Instituții responsabile de raportare
Indicator la nivel de obiectiv	Număr de beneficiari de servicii sociale de tip rezidențial, în afara celor din alternative de tip locuință protejată	2020: 15.884 de persoane	2022–2027 Anual	ANPDPD
Indicator de rezultat al măsurilor	Număr de persoane integrate în comunitate ca urmare a procesului de dezinstituționalizare	2021	2022–2027 Anual	ANPDPD

„O ROMÂNIE ECHITABILĂ” 2022–2027

Măsuri și indicatori de implementare a măsurilor

Măsuri	Indicatori	Termen	Instituții responsabile de implementare	Resurse financiare
5.2.1. Elaborarea cadrului strategic unitar privind dezinstituționalizarea persoanelor adulte cu dizabilități.	Cadrul strategic unitar privind dezinstituționalizarea persoanelor adulte cu dizabilități, elaborat	2022	ANPDPD	Buget de stat
5.2.2. Pregătirea unui ghid privind dezinstituționalizarea împreună cu instrumente specifice de evaluare și raportare la nivel de beneficiar și centru rezidențial.	Ghid privind dezinstituționalizarea, elaborat și distribuit la nivel de DGASPC	2022	ANPDPD	Buget de stat Fonduri externe nerambursabile
5.2.3. Instruirea persoanelor de la nivel județean/local implicate în procesul de dezinstituționalizare.	Număr de persoane implicate în procesul de dezinstituționalizare, instruite	2022–2027	ANPDPD	Fonduri externe nerambursabile
5.2.4. Dezvoltarea unei Metodologii de monitorizare a procesului de dezinstituționalizare și publicarea pe site, cel puțin anual, de rapoarte de monitorizare la nivel de centru rezidențial, de județ și la nivel național privind stadiul dezinstituționalizării.	Metodologie de monitorizare a procesului de dezinstituționalizare, elaborată Rapoarte de monitorizare la nivel de centru rezidențial, de județ și la nivel național privind stadiul dezinstituționalizării, publicate pe site	2022 2022–2027 Anual	ANPDPD DGASPC	Fonduri externe nerambursabile
5.2.5. Acordarea finanțării adecvate în perioada de programare următoare pentru proiecte privind dezinstituționalizarea astfel încât un număr	Număr de proiecte privind dezinstituționalizarea, finanțate	2022–2027	MIPE ANPDPD	Fonduri externe nerambursabile

„O ROMÂNIE ECHITABILĂ" 2022–2027

Măsuri	Indicatori	Termen	Instituții responsabile de implementare	Resurse financiare
semnificativ de persoane să își găsească cele mai bune soluții de viață în comunitate.	Valoarea bugetului pentru dezinstituționalizare atras din Fonduri externe nerambursabile			

Obiectiv Specific 5.3. Îmbunătățirea accesului la serviciile sociale în comunitate necesare pentru o viață independentă

Tip de indicator	Indicator	An și valoare de referință	Termen	Instituții responsabile de raportare
Indicator la nivel de obiectiv	Numărul persoanelor cu încadrare în grad de handicap grav cu asistenți personali și numărul persoanelor cu încadrare în grad de handicap grav cu indemnizație lunară în loc de asistent personal	2020: cu asistenți personali: 74.186 cu indemnizație lunară: 157.691	2022–2027 Anual	ANPDPD
	Numărul persoanelor cu dizabilități beneficiare de servicii sociale în comunitate: (i) Centre pentru viață independentă; (ii) Centre de servicii comunitare și formare; (iii) Centre respiro/centre de criză; (iv) Servicii de îngrijire la domiciliu; (v) Servicii la domiciliu destinate persoanelor adulte cu dizabilități prin echipa mobilă; (vi) Centre de zi; (vii) Centre de servicii de recuperare neuromotorie de tip ambulatoriu	2021	2022–2027 Anual	ANPDPD
Indicator de rezultat al măsurilor	Număr de servicii sociale pentru persoane adulte cu dizabilități în comunitate: (i) Centre pentru viață independentă; (ii) Centre de servicii comunitare și formare; (iii) Centre respiro/centre de criză; (iv) Servicii de îngrijire la domiciliu; (v) Servicii la domiciliu destinate persoanelor adulte cu dizabilități	2020: 166 servicii	2022–2027 Anual	MMSS

„O ROMÂNIE ECHITABILĂ” 2022–2027

Tip de indicator	Indicator	An și valoare de referință	Termen	Instituții responsabile de raportare
	prin echipa mobilă; (vi) Centre de zi; (vii) Centre de servicii de recuperare neuromotorie de tip ambulatoriu			
	Procentul de AP care a beneficiat de instruire în ultimii 3 ani	2020: date indisponibile	2022–2027 Anual	ANPDPD

Măsuri și indicatori de implementare a măsurilor

Măsuri	Indicatori	Termen	Instituții responsabile de implementare	Resurse financiare
5.3.1. Realizarea de campanii naționale de conștientizare a publicului larg cu privire la dreptul persoanelor cu dizabilități de a trăi în comunitate.	Campanii naționale de conștientizare a publicului larg cu privire la dreptul persoanelor cu dizabilități de a trăi în comunitate, realizate Număr de persoane acoperite de campaniile de conștientizare cu privire la dreptul de viață independentă, estimat prin numărul de materiale de campanie distribuite/numărul de accesări a materialelor online/numărul estimat de persoane care au ascultat spoturile TV/radio	2022–2027 Anual	ANPDPD MFTES ANES IRDO	Buget de stat

„O ROMÂNIE ECHITABILĂ” 2022–2027

Măsuri	Indicatori	Termen	Instituții responsabile de implementare	Resurse financiare
	Număr de județe acoperite de campaniile de conștientizare			
5.3.2. Asigurarea de servicii sociale de tip centre respiro și de criză, prin înființarea a cel puțin unui centru în fiecare județ până în 2027, inclusiv cu finanțare din fonduri externe nerambursabile, și/sau contractarea acestora precum și derularea de campanii de conștientizare în rândul persoanelor cu dizabilități și al aparținătorilor acestora cu privire la existența lor.	Număr de servicii sociale de tip centre respiro și de criză, înființate anual Procentul de servicii sociale de tip centre respiro și de criză, contractate de la furnizori privați de servicii	2022–2027	DGASPC APL MIPE IRDO	Buget de stat (PIN) Fonduri externe nerambursabile
5.3.3. Realizarea unei evaluări a modului în care locuințele protejate pregătesc beneficiarii pentru viață independentă în comunitate.	Raport de evaluare, realizat	2022	ANPDPD DGASPC	Fonduri externe nerambursabile
5.3.4. Asigurarea de servicii sociale de tip echipă mobilă pentru persoanele cu dizabilități, prin înființarea, inclusiv cu finanțare din fonduri externe nerambursabile, și/sau contractarea acestora.	Număr de servicii sociale de tip echipă mobilă pentru persoanele cu dizabilități, înființate Procentul de servicii sociale de tip echipă mobilă, contractate de la furnizori privați de servicii	2022–2027	DGASPC APL FSS MIPE	Fonduri externe nerambursabile
5.3.5. Asigurarea de servicii sociale de tip centre de zi pentru persoanele adulte cu dizabilități, prin înființarea, inclusiv cu finanțare din fonduri externe nerambursabile, și/sau contractarea acestora și derularea, în rândul persoanelor cu dizabilități și al aparținătorilor acestora, de	Număr de servicii sociale de tip centre de zi pentru persoanele adulte cu dizabilități, înființate Procentul de servicii sociale de tip centre de zi	2022–2027	DGASPC APL FSS MIPE	Fonduri externe nerambursabile

„O ROMÂNIE ECHITABILĂ" 2022–2027

Măsuri	Indicatori	Termen	Instituții responsabile de implementare	Resurse financiare
acțiuni de conștientizare cu privire la existența și scopul lor.	pentru persoanele adulte cu dizabilități, contractate de la furnizori privați de servicii			
5.3.6. Reabilitarea persoanelor cu dizabilități prin terapii psihologice, realizate în cadrul cabinetelor specializate.	Număr persoane cu dizabilități beneficiare	2023–2027 Anual	MS ANPDPD	Fonduri externe nerambursabile
5.3.7. Desfășurarea de campanii de informare în rândul APL-urilor privind legislația angajării asistenților personali, precum și drepturile și obligațiile acestora.	Campanii privind legislația angajării asistenților personali precum și drepturile și obligațiile acestora, desfășurate Număr de APL-uri cuprinse în campanii	2022–2027 Anual	DGASPC AJPIS	Buget de stat
5.3.8. Desfășurarea de campanii de informare privind dreptul persoanei cu handicap grav de a opta între angajarea unui asistent personal și acordarea indemnizației lunare în loc de asistent personal.	Campanii de informare privind posibilitatea de a opta între un asistent personal și indemnizația de dizabilitate, desfășurate	2022–2027 Anual	DGASPC	Buget de stat
5.3.9. Elaborarea unui pachet de reglementare a asistentului personal al persoanei cu handicap grav care să includă: (i) definire, modalități de organizare și funcționare; (ii) revizuire standard ocupațional; (iii) standard de calitate; (iv) standard de cost în funcție de specificul activității desfășurate; (v) necesar de formare și tematica aferentă; (vi) programe de dezvoltare a calității; (vii) modalități de finanțare; (viii) modalități de evaluare a activităților desfășurate pentru persoana cu handicap grav	Pachet de reglementare a asistentului personal, elaborat și aprobat	2022	MMSS ANPDPD	Buget de stat

O ROMÂNIE ECHITABILĂ 2022–2027

Măsuri	Indicatori	Termen	Instituții responsabile de implementare	Resurse financiare
în vederea încurajării vieții independente a acesteia; (ix) modalități de monitorizare și raportare.				
5.3.10. Realizarea unei pagini de întrebări și răspunsuri privind drepturile și obligațiile asistenților personali și ale angajatorilor.	Pagină de întrebări și răspunsuri privind drepturile și obligațiile asistenților personali și angajatorilor, realizată	2022	ANPDPD	Buget de stat
5.3.11. Revizuirea și completarea pachetului de reglementare a asistentului personal profesionist care să includă: (i) definire, evaluare, angajare, avizare; (ii) standard de calitate; (iii) standard de cost în funcție de specificul activității desfășurate; (iv) necesar de formare și tematica aferentă; (v) programe de dezvoltare a calității; (vi) modalități de finanțare; (viii) modalități de monitorizare și raportare.	Pachet de reglementare a asistentului personal profesionist, elaborat și aprobat	2022	MMSS ANPDPD	Buget de stat Fonduri externe nerambursabile
5.3.12. Dezvoltarea rețelei de asistenți personali profesioniști (APP), inclusiv cu finanțare din fonduri externe nerambursabile.	Număr de asistenți personali profesioniști, la nivel de județ	2023–2027 Anual	DGASPC	Buget de stat Fonduri externe nerambursabile
5.3.13. Modificarea cadrului legislativ referitor la APP, astfel încât să fie în acord cu prevederile CDPD, sub controlul persoanei adulte cu dizabilități și ca soluție temporară de tranziție la viața independentă în comunitate.	Cadru legislativ modificat	2022	MMSS ANPDPD	Buget de stat
5.3.14. Publicarea în formate accesibile, inclusiv pe pagina web, a modalității de depunere de sesizări, reclamații sau petiții cu privire la nerespectarea acordării drepturilor sociale, inclusiv neacordarea asistentului personal, admiterea în centru de zi etc., și monitorizarea rezolvării acestora.	Procedură de depunere de sesizări, reclamații sau petiții cu privire la nerespectarea acordării drepturilor sociale, publicată în format accesibil pe pagina web	2022	DGASPC ANPIS UAT-uri	Buget de stat

„O ROMÂNIE ECHITABILĂ" 2022–2027

Măsuri	Indicatori	Termen	Instituții responsabile de implementare	Resurse financiare
	Număr de sesizări, reclamații sau petiții depuse și număr de sesizări sau reclamații soluționate	2022–2027 Anual		
5.3.15. Implicarea cu regularitate a persoanelor cu dizabilități și a organizațiilor care le reprezintă în stabilirea temelor anuale de control ale inspecției sociale, precum și cu privire la asigurarea drepturilor sociale pentru persoanele cu dizabilități.	Procedură de implicare cu regularitate a persoanelor cu dizabilități și a organizațiilor care le reprezintă, dezvoltată și implementată	2022	ANPDPD DGASPC ANPIS	Buget de stat Fonduri externe nerambursabile

Obiectiv Specific 5.4. Îmbunătățirea accesului la locuințe sociale

Tip de indicator	Indicator	An și valoare de referință	Termen	Instituții responsabile de raportare
Indicator la nivel de obiectiv	Număr de familii cu cel puțin o persoană cu dizabilități, beneficiare de locuințe sociale în mediul urban	2020: date indisponibile	2022–2027 La doi ani	DGASPC
	Procentul familiilor cu cel puțin o persoană cu dizabilități în total familii beneficiare de locuințe sociale în mediul urban	2020: date indisponibile	2022–2027 La doi ani	DGASPC
Indicator de rezultat al măsurilor	Număr de locuințe sociale alocate persoanelor cu dizabilități	2023	2023–2027 Anual	MMSS ANPDPD
	Număr de persoane cu dizabilități care beneficiază de indemnizație de locuire	2023	2023–2027 Anual	MMSS

„O ROMÂNIE ECHITABILĂ" 2022–2027

Măsuri și indicatori de implementare a măsurilor

Măsuri	Indicatori	Termen	Instituții responsabile de implementare	Resurse financiare
5.4.1. Modificarea Normelor la Legea locuinței privind acordarea unui stoc minimal de locuințe sociale accesibilizate pentru persoanele cu dizabilități, la nivelul fiecărei unități administrativ teritoriale.	Normele la Legea locuinței, modificate	2022	MDLPA MMSS	Buget de stat
5.4.2. Stabilirea unui beneficiu pentru locuire socială care să fie acordat de autoritățile locale în parteneriat cu serviciile publice de asistență socială responsabile de administrarea și sprijinirea procesului de aplicare la program, care să poată fi accesat de persoanele aparținând unor grupuri vulnerabile, cu sau fără dizabilități, în vederea subvenționării, total sau parțial, a chiriei, în situațiile în care stocul de locuințe sociale nu este adecvat cererii.	Beneficiu pentru locuire socială, stabilit	2022–2027	MMSS MDLPA MIPE	Buget de stat Fonduri externe nerambursabile
5.4.3. Aprobarea și monitorizarea Setului central de indicatori cheie de incluziune socială, cu includerea dezagregării privind accesibilitatea locuințelor sociale și numărul de persoane cu dizabilități, în vederea modificării corespunzătoare a politicilor din acest sector.	Set central de indicatori cheie de incluziune socială, aprobat Set central de indicatori cheie de incluziune socială, monitorizat	2022 2022–2027	MMSS	Buget de stat
5.4.4. Publicarea în formate accesibile, inclusiv pe pagina web, a modalității de depunere de sesizări, reclamații sau petiții privind accesul la locuințe sociale, și monitorizarea acestora.	Procedură de depunere de sesizări, reclamații sau petiții cu privire la nerespectarea accesului la locuințe sociale, publicată în format accesibil pe pagina web Număr de sesizări, reclamații sau petiții depuse și număr de sesizări sau reclamații soluționate	2022 2022–2027 Anual	DGASPC UAT-uri	Buget de stat

„O ROMÂNIE ECHITABILĂ" 2022–2027

Măsuri	Indicatori	Termen	Instituții responsabile de implementare	Resurse financiare
5.4.5. Implicarea cu regularitate a persoanelor cu dizabilități și a organizațiilor care le reprezintă cu privire la reglementări din domeniul locuirii, potrivit unui set de cerințe specifice minime referitoare la organizarea și desfășurarea de consultări cu persoane cu dizabilități, parte din Compendiul de accesibilitate.	Procedură de implicare cu regularitate a persoanelor cu dizabilități și a organizațiilor care le reprezintă, dezvoltată și implementată	2022	MMSS ANPDPD MDLPA DGASPC UAT-uri	Buget de stat Fonduri externe nerambursabile

6. EDUCAȚIE

Ținta 20. Până în 2027, numărul elevilor cu CES integrați în învățământul primar și secundar inferior crește cu cel puțin 10%.
Ținta 21. Până în 2027, cel puțin 4 din 10 unități de învățământ primar și secundar inferior sunt accesibilizate fizic, comunicațional și informațional. (*Valoare de referință*: *0 din 10 în 2020)*
Ținta 22. Până în 2027, numărul mediu de elevi cu CES la un profesor de sprijin va ajunge la maxim 20. (*Valoare de referință: 47/1 în 2020)*
Ținta 23. Până în 2027, există un număr de 1000 de facilitatori școlari. (*Valoare de referință*: *0 în 2020)*
Ținta 24. Până în 2027, Metodologia de evaluare externă, a standardelor, a standardelor de referinţă şi a listei indicatorilor de performanţă a ARACIS, cuprinde standarde, standarde de referință și indicatorii de performanță, inclusiv indicatori care fac referire directă la persoanele cu dizabilități.

Obiectiv Specific 6.1. Îmbunătățirea accesului la educație de calitate pentru toate nivelurile de învățământ preuniversitar

Tip de indicator	Indicator	An și valoare de referință	Termen	Instituții responsabile de raportare
Indicator la nivel de obiectiv	Număr de elevi cu CES în învățământul de masă primar, secundar, și în învățământul special	2020: date indisponibile	2022–2027 Anual	ME

„O ROMÂNIE ECHITABILĂ" 2022 - 2027

Tip de indicator	Indicator	An și valoare de referință	Termen	Instituții responsabile de raportare
Indicator de rezultat al măsurilor	Raportul unităților de învățământ primar și secundar inferior accesibilizate fizic, comunicațional și informațional, din cele inspectate	2020: date indisponibile	2022–2027 Anual	ANPIS
	Raportul dintre numărul de elevi cu CES din învățământul de masă și numărul de profesori de sprijin	2020: 47/1	2022–2027 Anual	ME ISJ/ISMB

Măsuri și indicatori de implementare a măsurilor

Măsuri	Indicatori	Termen	Instituții responsabile de implementare	Resurse financiare
6.1.1. Crearea și derularea unui program național de grant-uri pentru asigurarea resurselor necesare creării unui mediu oportun pentru educația incluzivă și pilotarea acestuia în 47 de unități școlare.	Program național de grant-uri, elaborat și implementat	2022–2027	ME	Buget de stat Fonduri externe nerambursabile
6.1.2. Derularea de programe de formare continuă a cadrelor didactice, pentru a asigura dezvoltarea de competențe necesare privind educația incluzivă de calitate.	Programe de formare continuă a cadrelor didactice, derulate Număr de programe/număr de cadre didactice formate în domeniul educației incluzive	2022–2027 Anual	ME	Buget de stat Fonduri externe nerambursabile
6.1.3. Reglementarea obligativității parcurgerii periodice, de către toate cadrele didactice, de formări legate de crearea unui mediu școlar incluziv și aplicarea pedagogiilor speciale.	Metodologie de reglementare a obligativității, aprobată	2022 2022–2027 Anual	ME	Buget de stat

„O ROMÂNIE ECHITABILĂ" 2022—2027

Măsuri	Indicatori	Termen	Instituții responsabile de implementare	Resurse financiare
6.1.4. Dezvoltarea unei platforme online naționale cu resurse pentru educație incluzivă pentru elevii cu dizabilități și/sau CES, destinată cadrelor didactice.	Platformă online națională cu resurse pentru educație incluzivă pentru elevii cu dizabilități și/sau CES, destinată cadrelor didactice, dezvoltată și funcțională	2023	ME	Buget de stat Fonduri externe nerambursabile
6.1.5. Includerea obligativității predării unor discipline de educație incluzivă și psihopedagogie specială în standardele specifice ale comisiei de specialitate ARACIS pentru Științe administrative, ale educației și psihologie.	Standarde specifice ale ARACIS, revizuite	2023	ARACIS	Buget de stat
6.1.6. Asigurarea resurselor și cadrului instituțional necesare realizării educației incluzive: (i) reglementarea cadrului necesar creării unui mediu oportun pentru educația incluzivă prin regândirea planurilor de dezvoltare instituțională în fiecare școală, prin stabilirea clară a responsabilităților actorilor implicați în sistem și a unităților școlare, inclusiv la nivel de management și dezvoltare instituțională; (ii) dezvoltarea rețelei de profesori de sprijin, corespunzător numărului de elevi cu CES înmatriculați, prin alocarea numărului de posturi necesare; (iii) reglementarea facilitatorilor școlari referitor la: statutul ocupației; evaluare și referire; formare; responsabilități; drepturi și obligații; finanțare; standard de calitate și de cost; monitorizare și control; (iv) finanțarea și dezvoltarea unei rețele de facilitatori școlari.	Cadru necesar creării unui mediu oportun pentru educația incluzivă, elaborat Cadrul legislativ privind facilitatorii școlari, reglementat Număr de profesori de sprijin Număr de facilitatori școlari	2022 2022 2022–2027 Anual	ME MMSS	Buget de stat

„O ROMÂNIE ECHITABILĂ" 2022 – 2027

Măsuri	Indicatori	Termen	Instituții responsabile de implementare	Resurse financiare
6.1.7. Elaborarea unui set de instrucțiuni generale privind crearea unui mediu oportun pentru educația incluzivă, de exemplu referitoare la eliminarea barierelor, îmbunătățirea mediului atitudinal, practicile școlare, etc.	Set de instrucțiuni generale privind crearea unui mediu oportun pentru educația incluzivă, de exemplu referitoare la eliminarea barierelor, îmbunătățirea mediului atitudinal, practicile școlare, etc. elaborat	2022	ME	Fonduri externe nerambursabile
6.1.8. Îmbunătățirea sistemului de identificare a nevoilor educaționale și realizarea Planului de Servicii Personalizat (PSP) și a Programului de Intervenție Personalizat (PIP); dezvoltarea unui sistem de monitorizare de către ISJ/ISMB a modului în care măsurile prevăzute în PSP și PIP sunt implementate, inclusiv la nivelul instituțiilor implicate în acest proces.	Cadrul legislativ privind identificarea nevoilor educaționale și realizarea PSP și a PIP, îmbunătățit Sistem de monitorizare a modului în care măsurile prevăzute în PSP și PIP sunt implementate, elaborat	2022	ME MMSS MS ISJ/ISMB DGASPC UAT	Buget de stat
6.1.9. Elaborarea unor instrucțiuni pentru ca serviciile/terapiile aplicate în învățământul special să fie oferite, conform recomandărilor de specialitate și elevilor cu dizabilități și/sau CES din învățământul de masă.	Instrucțiuni elaborate	2022	ME	Buget de stat
6.1.10. Reglementarea obligativității ca unitățile de educație timpurie antepreșcolară și învățământul preșcolar să înmatriculeze copii cu dizabilități și/sau CES.	Cadrul legislativ modificat	2022	ME	Buget de stat
6.1.11. Elaborarea de instrucțiuni pentru includerea temelor legate de dizabilitate și egalitate de șanse pentru elevii cu dizabilități și/sau CES în tematica orelor de dirigenție.	Instrucțiuni elaborate	2022	ME ANPDPD ANES ISJ/ISMB	Buget de stat

„O ROMÂNIE ECHITABILĂ" 2022 – 2027

Măsuri	Indicatori	Termen	Instituții responsabile de implementare	Resurse financiare
6.1.12. Realizarea de campanii, în unitățile de învățământ preuniversitar pentru conștientizarea, în special de către părinții copiilor tipici, a beneficiilor educației incluzive pentru toți elevii.	Campanii pentru conștientizarea beneficiilor educației incluzive pentru toți elevii, realizate Procentul unităților de învățământ de nivel preuniversitar cuprinse în cadrul campaniei de conștientizare din totalul unităților de învățământ	2022–2027 Anual	ME IRDO	Buget de stat Fonduri externe nerambursabile
6.1.13. Includerea informațiilor cu privire la modul în care se asigură egalitatea de șanse a elevilor cu dizabilități și/sau CES la evaluarea națională și la examenul național de bacalaureat, în Raportul anual privind organizarea și desfășurarea acestora.	Informații cu privire la modul în care se asigură egalitatea de șanse a elevilor cu dizabilități și/sau CES la evaluarea națională și la examenul național de bacalaureat, cuprinse în Raporul anual	2022–2027 Anual	ANPDPD ME	Buget de stat
6.1.14. Elaborarea și publicarea unui plan anual cu măsurile pentru asigurarea accesului persoanelor cu dizabilități la educație de calitate pentru învățământul preuniversitar și a unui raport cu rezultatele obținute ca urmare a implementării acestora, inclusiv informații referitoare la nivelul de asigurare a accesibilității fizice, informaționale și comunicaționale.	Plan anual cu măsurile pentru asigurarea accesului persoanelor cu dizabilități la educație, elaborat și publicat Raport cu rezultate obținute ca urmare a aplicării măsurilor pentru asigurarea accesului persoanelor cu dizabilități la servicii de educație, elaborat și publicat	2022–2027 Anual 2022–2027 Anual	ME (punct de contact) ISJ/ISMB UAT-uri	Buget de stat
6.1.15. Publicarea în formate accesibile, inclusiv pe pagina web, a modalității de depunere de sesizări, reclamații sau petiții privind accesul la educație de calitate pentru toate nivelurile de învățământ și monitorizarea rezolvării acestora.	Procedură de depunere de sesizări, reclamații sau petiții cu privire la nerespectarea accesului la educație de calitate pentru toate nivelurile de	2022	ME ISJ/ISMB	Buget de stat

O ROMÂNIE ECHITABILĂ 2022 – 2027

Măsuri	Indicatori	Termen	Instituții responsabile de implementare	Resurse financiare
	învățământ, publicată în formate accesibile Număr de sesizări, reclamații sau petiții depuse și număr de sesizări sau reclamații soluționate	2022–2027 Anual		
6.1.17. Implicarea cu regularitate a persoanelor cu dizabilități și a organizațiilor care le reprezintă cu privire la măsurile și politicile pentru asigurarea accesului la educație de calitate pentru toate nivelurile de învățământ și monitorizarea acestora.	Procedură de implicare cu regularitate a persoanelor cu dizabilități și a organizațiilor care le reprezintă, dezvoltată și implementată	2022	ME	Buget de stat Fonduri externe nerambursabile

Obiectiv Specific 6.2. Îmbunătățirea accesului persoanelor cu dizabilități la educație terțiară

Tip de indicator	Indicator	An și valoare de referință	Termen	Instituții responsabile de raportare
Indicator la nivel de obiectiv	Procentul studenților cu încadrare în grad de handicap în total studenți	2020: date indisponibile	2022–2027 Anual	ME CNFIS

Măsuri și indicatori de implementare a măsurilor

Măsuri	Indicatori	Termen	Instituții responsabile de implementare	Resurse financiare
6.2.1. Dezvoltarea standardelor și a indicatorilor de performanță din metodologia de evaluare externă a calității a ARACIS pentru a asigura sprijinirea și monitorizarea creării unui mediu universitar adaptat studenților cu dizabilități.	Metodologie de evaluare ARACIS, revizuită	2023	ARACIS	Buget de stat

„O ROMÂNIE ECHITABILĂ" 2022–2027

Măsuri	Indicatori	Termen	Instituții responsabile de implementare	Resurse financiare
6.2.2. Revizuirea metodologiei de acordare a finanțării în învățământul superior a CNFIS și includerea de criterii specifice studenților cu dizabilități în metodologia de acordare a finanțării de bază, în stabilirea coeficienților de echivalare, precum și introducerea unui criteriu de finanțare suplimentară pentru încurajarea promovării accesului pentru studenții cu dizabilități.	Metodologia de acordare a finanțării în învățământul superior a CNFIS, revizuită	2022	ME CNFIS	Buget de stat
6.2.3. Dezvoltarea și implementarea unui sistem de monitorizare transparentă a accesibilității serviciilor oferite de universități, inclusiv a sesizărilor și reclamațiilor cu privire la dificultățile de acces, în baza unui sistem de indicatori definiți de Ministerul Educației, care cuprinde cel puțin indicatori precum accesibilitatea bazei materiale și a serviciilor auxiliare, spre exemplu:cămine, cantine etc., accesibilitatea resurselor de învățare pentru diferite tipuri de dizabilități, adaptarea metodelor de predare și evaluare, desfășurarea de sesiuni de consiliere vocațională și psihologică, oferirea de stagii de practică corespunzătoare studenților cu dizabilități.	Raport de monitorizare privind accesibilizarea serviciilor oferite de universități, publicat pe site	2022–2027 Anual	ARACIS ANPDPD	Buget de stat
6.2.4. Analiza modului în care sunt sprijinite parcursul educațional și rutele educaționale ale tinerilor cu dizabilități, în vederea dezvoltării unui sistem integrat de servicii.	Raport de analiză, elaborat	2022	ME	Fonduri externe nerambursabile

7. SĂNĂTATE

Ținta 25. Până în 2027, ponderea persoanelor cu limitări de 16 ani și peste care nu și-au permis să consulte un medic specialist, din totalul persoanelor cu limitări care au avut nevoie dar nu au beneficiat de consultația unui medic specialist în ultimele 12 luni, scade cu 50%. (*Valoare de referință: 49% persoane cu unele limitări, 55% persoane cu limitări severe în 2018)*

„O ROMÂNIE ECHITABILĂ" 2022 – 2027

Ținta 26. În 2027, procentul nou-născuților testați de fenilcetonurie și hipotiroidism congenital în total nou-născuți este de 100%.
(*Valoare de referință: 84% în 2020)*
Ținta 27. Până în 2027, există cel puțin 50 de noi centre de servicii de recuperare neuromotorie de tip ambulatoriu, astfel încât în fiecare județ sau sector al municipiului București există cel puțin un asemenea centru. *(Valoare de referință: 23 de centre în 2020)*
Ținta 28. Până în 2027, sunt operaționale cel puțin 6 tipuri de testări la nou-născuți, pe baza rezultatelor fundamentate prin studii științifice. *(Valoare de referință: 3 tipuri în 2020)*

Obiectiv Specific 7.1. Îmbunătățirea accesului persoanelor cu dizabilități la serviciile curative și de sănătate publică

Tip de indicator	Indicator	An și valoare de referință	Termen	Instituții responsabile de raportare
Indicator la nivel de obiectiv	Ponderea persoanelor de 16 ani și peste care nu și-au permis să consulte un medic specialist, în ultimele 12 luni	2018: 49% dintre persoanele cu unele limitări care au avut nevoie dar nu au beneficiat de consultația unui medic specialist, 55% dintre persoanele cu limitări severe care au avut nevoie dar nu au beneficiat de consultația unui medic specialist	2022–2027 Anual	INS (ACAV)
Indicator de rezultat al măsurilor	Procent nou-născuți testați de fenilcetonurie și hipotiroidism congenital în total nou-născuți	2020: 84%	2022–2027 Anual	INSMC
	Număr de persoane care beneficiază de servicii de reabilitare fizică, cognitivă, comportamentală decontate de CNAS	2023	2023–2027 Anual	CNAS

„O ROMÂNIE ECHITABILĂ" 2022—2027

Măsuri și indicatori de implementare a măsurilor

Măsuri	Indicatori	Termen	Instituții responsabile de implementare	Resurse financiare
7.1.1. Adoptarea măsurilor necesare, inclusiv alocare de fonduri, pregătirea personalului medical, dotarea corespunzătoare a unităților sanitare, informarea părinților pentru a asigura: (i) atingerea unui nivel de acoperire de minim 90% din totalul nou-născuților înregistrați într-un an de programele de screening neonatal existente; și (ii) efectuarea unui studiu științific privind extinderea programelor de screening neonatal pentru alte afecțiuni, în vederea prevenirii situațiilor de dizabilitate.	Procent nou-născuți înregistrați în programe de screening neonatal, spre exemplu: screening-ul auditiv, screening-ul pentru fenilcetonurie și screening-ul pentru hipotiroidismul congenital Studiu privind extinderea programelor de screening neonatal, elaborat	2022–2027 Anual 2023	MS	Buget de stat
7.1.2. Adoptarea de măsuri care să încurajeze dezvoltarea unor rețele de servicii pentru persoanele cu dizabilități care să implice profesioniștii cheie din sistemul de medicină primară, spre exemplu: medici de familie, stomatologi, asistenți medicali comunitari, și care să acopere și regiuni deservite insuficient, precum județe mai puțin dezvoltate, zone rurale sau orașe mici.	Măsuri pentru organizarea unor rețele de servicii pentru persoanele cu dizabilități cu participarea profesioniștilor cheie din sistemul de medicină primară, în regiuni deservite insuficient, spre exemplu: județe mai puțin dezvoltate, zone rurale, orașe mici etc., aprobate	2024	MS	Buget de stat
7.1.3. Asigurarea calității optime pentru serviciile de abilitare și reabilitare pentru persoane cu dizabilități, prin măsuri care includ:(i) adoptarea unui protocol de management al cazurilor care necesită reabilitare; (ii) dezvoltarea unui sistem eficient de referire interdisciplinară; (iii) integrarea principiilor și priorității de reabilitare atât în asistența medicală primară, cât și în asistența secundară, de exemplu, prin	Protocol de management al cazurilor care necesită abilitare și reabilitare, elaborat Sistem eficient de referire interdisciplinară, dezvoltat Standarde de practică, redactate și diseminate	2023	MS	Buget de stat

„O ROMÂNIE ECHITABILĂ" 2022—2027

Măsuri	Indicatori	Termen	Instituții responsabile de implementare	Resurse financiare
formarea cadrelor medicale, redactarea și diseminarea de standarde de practică etc.				
7.1.4. Diversificarea și dezvoltarea serviciilor de abilitare și reabilitare pentru persoane cu dizabilități, prin servicii: (i) centrate pe nevoile individuale specifice determinate de tipurile de handicap și pe o abordare integrată a persoanei; (ii) distribuite echitabil teritorial; (iii) deservite de personal calificat; și (iv) dotate corespunzător.	Număr de servicii de abilitare și reabilitare, pe tipuri Număr de persoane cu dizabilități, beneficiare de servicii de abilitare și reabilitare	2023–2027 Anual	MS MMSS ME	Buget de stat Fonduri externe nerambursabile
7.1.5. Analiza modului în care reglementările actuale privind decontarea serviciilor influențează furnizarea serviciilor de reabilitare fizică, cognitivă, comportamentală.	Raport de analiză privind decontarea serviciilor de abilitare și reabilitare fizică, cognitivă, comportamentală, cu respectarea prevederilor legale care reglementează inclusiv sistemul asigurărilor sociale de sănătate, realizat	2022	MS CNAS	Fondul național unic de asigurări sociale de sănătate Buget de stat
7.1.6. Modificarea Contractului-cadru care reglementează condițiile acordării asistenței medicale, a medicamentelor și a dispozitivelor medicale în cadrul sistemului de asigurări sociale de sănătate referitor la contractele de furnizare de servicii conexe actului medical, astfel încât numărul specialităților ce pot recomanda aceste servicii să crească.	Cadrul legislativ modificat	2022	MS CNAS	Fondul național unic de asigurări sociale de sănătate Buget de stat
7.1.7. Crearea de registre naționale dedicate diagnosticelor care ar putea determina agravări ale funcțiilor sau structurilor organismului și ar putea determina starea de dizabilitate, precum Registrul Național de Boli Rare sau Registrul Național de Boli Cronice.	Registre naționale privind diagnosticele care ar putea determina agravări ale funcțiilor sau structurilor organismului care determină starea de dizabilitate, create	2022	MS	Buget de stat

„O ROMÂNIE ECHITABILĂ" 2022 – 2027

Măsuri	Indicatori	Termen	Instituții responsabile de implementare	Resurse financiare
7.1.8. Elaborarea și publicarea unui plan anual cu măsurile pentru asigurarea accesului persoanelor cu dizabilități la servicii de sănătate și a unui raport cu rezultatele obținute ca urmare a implementării acestora, inclusiv informații referitoare la nivelul de asigurare a accesibilității fizice, informaționale și de comunicare, precum și a adaptărilor procedurale.	Plan anual cu măsurile pentru asigurarea accesului persoanelor cu dizabilități la servicii de sănătate, elaborat și publicat Raport cu rezultate obținute ca urmare a aplicării măsurilor pentru asigurarea accesului persoanelor cu dizabilități la servicii de sănătate, elaborat și publicat	2022–2027 Anual	MS (punct de contact)	Buget de stat
7.1.9. Publicarea în formate accesibile, inclusiv pe pagina web, a modalității de depunere de sesizări, reclamații sau petiții privind accesul la servicii de sănătate și monitorizarea rezolvării acestora.	Procedură de depunere de sesizări, reclamații sau petiții cu privire la nerespectarea accesului la servicii de sănătate, publicată în formate accesibile, pe pagina web Număr de sesizări, reclamații sau petiții depuse și număr de sesizări sau reclamații soluționate	2022 2022–2027 Anual	MS CNAS CJAS	Buget de stat
7.1.10. Implicarea cu regularitate a persoanelor cu dizabilități și a organizațiilor care le reprezintă cu privire la elaborarea și implementarea politicilor și programelor pentru asigurarea accesului la servicii de sănătate.	Procedură de implicare cu regularitate a persoanelor cu dizabilități și a organizațiilor care le reprezintă, dezvoltată și implementată	2022	MS CNAS	Buget de stat Fonduri externe nerambursabile
7.1.11. Accesibilizarea mediului fizic, comunicațional și informațional în care are loc furnizarea de servicii de sănătate.	Raportul unităților sanitare care îndeplinesc criterii de accesibilitate fizică, comunicațională și informațională, din cele inspectate	2022–2027 spitale cu paturi 2022–2027 unități ambulatorii	MS ANMCS	Buget de stat

„O ROMÂNIE ECHITABILĂ” 2022 – 2027

Obiectiv Specific 7.2. Asigurarea exercitării dreptului la sănătate sexuală și reproductivă (SSR) al persoanelor cu dizabilități

Tip de indicator	Indicator	An și valoare de referință	Termen	Instituții responsabile de raportare
Indicator la nivel de obiectiv	Procentul femeilor cu vârsta de 15-49 ani care iau propriile decizii informate privind relațiile sexuale	2020: Persoane cu limitări: 44%; Persoane fără limitări: 56%	2024, 2027	ANPDPD
Indicator de rezultat al măsurilor	Procentul serviciilor sociale care furnizează informare-educare privind exercitarea drepturilor de SSR în rândul persoanelor cu dizabilități	2020: date indisponibile	2023–2027 Anual	MMSS

Măsuri și indicatori de implementare a măsurilor

Măsuri	Indicatori	Termen	Instituții responsabile de implementare	Resurse financiare
7.2.1. Organizarea de programe de formare continuă privind metode de adaptare a curriculumului „Educație pentru Sănătate” la nevoile elevilor cu dizabilități.	Număr de cursuri de formare pentru adaptarea curriculumului „Educație pentru sănătate” la nevoile elevilor cu dizabilități Număr de participanți la cursurile de formare pentru adaptarea curriculumului „Educație pentru sănătate” la nevoile elevilor cu dizabilități	2022–2027 Anual	CCD	Buget de stat Fonduri externe nerambursabile
7.2.2. Adoptarea unei strategii naționale de SSR care să prevadă măsuri pentru respectarea dreptului la sănătate sexuală și reproductivă a persoanelor cu dizabilități.	Strategie națională de SSR, elaborată	2022	MS ANPDPD	Buget de stat

„O ROMÂNIE ECHITABILĂ” 2022–2027

Măsuri	Indicatori	Termen	Instituții responsabile de implementare	Resurse financiare
7.2.3. Adoptarea de ghiduri de practică pentru furnizarea serviciilor SSR către persoanele cu dizabilități.	Ghiduri pentru furnizarea serviciilor SSR către persoanele cu dizabilități, elaborate Procentul unităților școlare în care ghidurile sunt distribuite	2023 2023–2027	MS ANPDPD	Buget de stat
7.2.4. Includerea contraceptivelor moderne pe lista medicamentelor si dispozitivelor de sănătate decontate prin programele naționale de sănătate publică.	Program național de sănătate publică privind contraceptivele moderne, implementat	2023	MS	Buget de stat
7.2.5. Modificarea standardelor specifice minime de calitate obligatorii pentru servicii sociale în sensul introducerii obligativității ca personalul de specialitate din serviciile sociale publice și private să fie format specific pentru furnizarea de informații și cunoștințe despre exercitarea drepturilor de SSR în rândul persoanelor cu dizabilități.	Standarde specifice minime de calitate obligatorii pentru servicii sociale, modificate	2022	ANPDPD	Buget de stat

Obiectiv Specific 7.3. Îmbunătățirea accesului persoanelor cu dizabilități la tratament, cu demnitate și respect

Tip de indicator	Indicator	An și valoare de referință	Termen	Instituții responsabile de raportare
Indicator la nivel de obiectiv	Procentul persoanelor cu limitări de sănătate în activitățile curente care raportează că s-au simțit discriminate sau hărțuite în ultimele 12 luni, din cauza dizabilității, în accesul la rețeaua sanitară în rândul celor care au accesat astfel de servicii, în funcție de limitări	2020: 20%	2024, 2027	ANPDPD

O ROMÂNIE ECHITABILĂ 2022–2027

Tip de indicator	Indicator	An și valoare de referință	Termen	Instituții responsabile de raportare
	Procentul pacienților cu dizabilități satisfăcuți de serviciile de sănătate	2023	2023–2027	CNAS
Indicator de rezultat al măsurilor	Procentul spitalelor și unităților ambulatorii care asigură pentru angajați formare privind drepturile și nevoile pacienților cu dizabilități atât la angajare/contractare, cât și ulterior, cel puțin o dată într-un interval de 5 ani	2027	2027	ANMCS

Măsuri și indicatori de implementare a măsurilor

Măsuri	Indicatori	Termen	Instituții responsabile de implementare	Resurse financiare
7.3.1. Elaborarea unui ghid care să formuleze: (i) un set de principii și competențe cheie care trebuie să guverneze interacțiunea personalului medical cu pacienții cu dizabilități; și (ii) recomandări de bune practici pedagogice pentru integrarea principiilor și competențelor formulate în educația medicală inițială și continuă.	Ghid privind interacțiunea personalului medical cu pacienții cu dizabilități, elaborat	2022	ANPDPD MS	Buget de stat
7.3.2. Includerea în cadrul criteriilor de acreditare pentru spitale și ambulatorii a următoarelor cerințe: (i) accesibilizarea serviciilor medicale pentru toate tipurile de dizabilități; (ii) asigurarea de formare privind drepturile și nevoile pacienților cu dizabilități atât la angajare/contractare, cât și ulterior, cel puțin o dată într-un interval de 5 ani.	Criteriile de acreditare pentru spitale și ambulatorii, modificate	2022	ANMCS	Buget de stat
7.3.3. (i) Reglementarea obligației ca fiecare profesionist din domeniul sănătății să urmeze o dată la 5 ani sesiuni de instruire pe teme care abordează	Cadru legislativ modificat	2022	Organismele care reglementează	Buget de stat

„O ROMÂNIE ECHITABILĂ" 2022–2027

Măsuri	Indicatori	Termen	Instituții responsabile de implementare	Resurse financiare
drepturile și nevoile specifice ale pacienților cu dizabilități; (ii) Încurajarea, de exemplu, prin sistemul de acordare de puncte/credite, a autorizării de cursuri care abordează drepturile și nevoile specifice ale pacienților cu dizabilități.			profesiile medicale și non-medicale	
7.3.4. Modificarea chestionarului de măsurare a satisfacției pacienților prin inserția unui câmp care să permită identificarea pacienților cu dizabilități și a gradului de satisfacție a pacienților.	Chestionar de măsurare a satisfacției pacienților, modificat	2022	CNAS	Buget de stat
7.3.5. Adaptarea procedurii de feedback al pacientului, utilizat de spitale, la nevoile specifice ale persoanelor cu dizabilități, precum și extinderea acesteia la toate categoriile de furnizori de servicii medicale pe care le decontează din fonduri publice.	Procedură de feedback al pacientului, adaptată la nevoile specifice ale persoanelor cu dizabilități	2022	MS	Buget de stat

8. PARTICIPARE POLITICĂ ȘI PUBLICĂ

Ținta 29. În 2027 sau în cel mai recent an al campaniei de inspecție anterior anului 2027, cel puțin 4 din fiecare 10 muzee și colecții publice inspectate de ANPIS sunt accesibilizate fizic, comunicațional și informațional. (*Valoare de referință*: 0/10 în 2020)

Ținta 30. În 2027 sau în cel mai recent an al campaniei de inspecție anterior anului 2027, cel puțin 5 din fiecare 10 instituții și companii de spectacole și concerte inspectate de ANPIS sunt accesibilizate fizic, comunicațional și informațional. (*Valoare de referință*: 0,19/10 în 2020)

Ținta 31. În perioada 2022–2027, o cotă anuală de 10% din achizițiile de echipamente de joacă făcute la nivelul fiecărei localități sunt accesibile pentru copii cu dizabilități. (*Valoare de referință*: *din 40 de licitații analizate la nivelul anului 2020, în medie numai 1% erau echipamente adaptate pentru copii cu dizabilități)*

Ținta 32. În 2024, procentul persoanelor adulte cu încadrare în grad de handicap care participă la alegeri, din totalul populației adulte încadrate în grad de handicap, este același cu procentul populației adulte fără încadrate în grad de handicap care participă la alegeri.

Ținta 33. În 2027, procentul persoanelor cu limitări de sănătate în activităţile curente care se simt excluse social scade cu 50% față de valoarea din 2018. *(Valoare de referință: 27% persoane cu limitări în 2018)*

„O ROMÂNIE ECHITABILĂ" 2022–2027

Obiectiv Specific 8.1. Creșterea accesului persoanelor cu dizabilități la activități culturale

Tip de indicator	Indicator	An și valoare de referință	Termen	Instituții responsabile de raportare
Indicator la nivel de obiectiv	Raportul muzeelor și colecțiilor publice accesibilizate fizic, comunicațional și informațional, din cele inspectate	2020: 0/10	2022–2027 La doi ani	ANPIS
	Raportul instituțiilor și companiilor de spectacole și concerte accesibilizate fizic, comunicațional și informațional, din cele inspectate	2020: 0,19/10	2022–2027 La doi ani	ANPIS
	Procentul persoanelor care nu au participat niciodată la activități culturale în ultimul an	2020: Persoane cu limitări: 83%; Persoane fără limitări: 63%	2024, 2027	ANPDPD

Măsuri și indicatori de implementare a măsurilor

Măsuri	Indicatori	Termen	Instituții responsabile de implementare	Resurse financiare
8.1.1. Program de accesibilizare a învățământului vocațional artistic pentru persoanele cu dizabilități, cu luarea în considerare a nevoilor specifice fiecărui tip de profesie artistică și culturală și a situațiilor de dizabilitate.	Program de accesibilizare a învățământului vocațional artistic pentru persoanele cu dizabilități, implementat Număr de unități de învățământ vocațional artistic, nou accesibilizate	2022–2024	ME	Buget de stat
8.1.2. Realizarea în mod regulat de campanii de inspecție privind accesibilizarea entităților care oferă servicii culturale și artistice, inclusiv a bibliotecilor.	Campanii de inspecție privind accesibilizarea entităților care oferă servicii culturale și artistice inclusiv a bibliotecilor, realizate	2023 2026	ANPIS	Buget de stat

„O ROMÂNIE ECHITABILĂ" 2022—2027

Măsuri	Indicatori	Termen	Instituții responsabile de implementare	Resurse financiare
8.1.3. Asigurarea, în cadrul instituțiilor culturale, de servicii de interpretare în limbaj mimico-gestual/LSR sau în limbaj specific al persoanei cu surdocecitate și de programe de instruire a personalului pentru interacțiunea cu persoane cu dizabilități.	Program de asigurare a interpreților în limbaj mimico-gestual/LSR sau ai limbajului specific al persoanei cu surdocecitate și Programe de instruire a personalului pentru interacțiunea cu persoane cu dizabilități, implementate Procentul de instituții culturale care oferă servicii de interpretare în limbaj mimico-gestuală/LSR sau în limbaj specific al persoanei cu surdocecitate Procentul de instituții culturale care au oferit personalului servicii de instruire pentru interacțiunea cu persoane cu dizabilități	2022–2027 Anual	MC	Buget de stat
8.1.4. Organizarea, cel puțin anuală și/sau cu ocazia zilelor dedicate, de evenimente culturale care să includă teme legate de dizabilitate.	Evenimente culturale, organizate Număr de participanți la evenimente culturale pe tema dizabilității	2022–2027 Anual	MC	Buget de stat Fonduri externe nerambursabile
8.1.5. Realizarea unei hărți a accesibilizării instituțiilor de cultură din punct de vedere fizic, informațional și comunicațional și publicarea online.	Harta accesibilizării instituțiilor de cultură, realizată și publicată online	2023	MC INCFC	Buget de stat Fonduri externe nerambursabile
8.1.6. Finanțarea, prin concurs, de proiecte dedicate redării artistice a unor teme legate de dizabilitate.	Număr de proiecte dedicate redării artistice a unor teme	2022–2027 Anual	MC AFCN	Buget de stat

„O ROMÂNIE ECHITABILĂ” 2022–2027

Măsuri	Indicatori	Termen	Instituții responsabile de implementare	Resurse financiare
	legate de dizabilitate finanțate de la bugetul central		ANPDPD	
8.1.7. Promovarea de evenimente culturale incluzive pe pagina de internet proprie și pe paginile de social media.	Număr de evenimente culturale incluzive, promovate	2022–2027 Anual	ANPDPD	Buget de stat
8.1.8. Publicarea în formate accesibile, inclusiv pe pagina web, a procedurii de depunere de sesizări, reclamații sau petiții privind accesul la activități culturale și monitorizarea respectării acestora.	Procedură de depunere de sesizări, reclamații sau petiții în format accesibil, publicată pe pagina web Număr de sesizări, reclamații sau petiții depuse și număr de sesizări sau reclamații soluționate	2022 2022–2027 Anual	MC	Buget de stat
8.1.9. Implicarea cu regularitate a persoanelor cu dizabilități și a organizațiilor care le reprezintă cu privire la elaborarea și implementarea politicilor și programelor pentru asigurarea accesului la activități culturale.	Procedură de implicare cu regularitate a persoanelor cu dizabilități și a organizațiilor care le reprezintă, dezvoltată și implementată	2022	MC	Buget de stat

Obiectiv Specific 8.2. Creșterea accesului persoanelor cu dizabilități la activități sportive și de recreere și turism

Tip de indicator	Indicator	An și valoare de referință	Termen	Instituții responsabile de raportare
Indicator la nivel de obiectiv	Procentul echipamentelor pentru copii cu dizabilități în total echipamente pentru terenuri de joacă solicitate în cadrul unor anunțuri de licitații	2020: 1%	2022–2027 Anual	ANPDPD
	Numărul cluburilor sportive înregistrate cu activități sportive pentru persoane cu dizabilități	2020: date indisponibile	2022–2027 Anual	Ministerul Sportului

„O ROMÂNIE ECHITABILĂ" 2022–2027

Tip de indicator	Indicator	An și valoare de referință	Termen	Instituții responsabile de raportare
	Procentul populației care nu a practicat o activitate sportivă niciodată în ultimele 12 luni	2020: 20%	2024, 2027	ANPDPD
	Procentul populației care nu a petrecut un weekend în afara localității niciodată în ultimele 12 luni	2020: 20%	2024, 2027	ANPDPD

Măsuri și indicatori de implementare a măsurilor

Măsuri	Indicatori	Termen	Instituții responsabile de implementare	Resurse financiare
8.2.1. Modificarea Legii nr. 69/2000 a educației fizice și sportului pentru: (i) a permite înființarea, în cadrul fiecărei federații pe o ramură de sport, a unui departament sportiv pentru persoane cu dizabilități care să se concentreze pe activități sportive la nivel amator; (ii) a institui obligații clare pentru cluburile sportive școlare și cluburile sportive în regim public sau privat care organizează activități sportive pentru amatori de a accesibiliza structura și a organiza, în baza unui calendar anual, forme de pregătire sportivă pentru persoane cu dizabilități; (iii) sportivii paralimpici să beneficieze de condiții și programe de antrenament adaptate tipului de dizabilitate a sportivului; (iv) fondurile destinate sportivilor paralimpici să fie gestionate de departamentul sportiv pentru persoane cu dizabilități, în urma deciziilor luate în consens cu sportivii cu dizabilități.	Cadrul legislativ modificat	2022	Ministerul Sportului	Buget de stat Fonduri externe nerambursabile
8.2.2. Acordarea de subvenții către cluburile sportive, la solicitarea justificată a acestora, pentru pregătirea de sportivi amatori persoane cu dizabilități, pe baza unei metodologii clare și simplificate de decontare a cheltuielilor.	Program de subvenții către cluburile sportive pentru accesibilizare, implementat Număr de cluburi sportive beneficiare de subvenții	2022–2027 Anual	Ministerul Sportului	Buget de stat Fonduri externe nerambursabile

„O ROMÂNIE ECHITABILĂ” 2022–2027

Măsuri	Indicatori	Termen	Instituții responsabile de implementare	Resurse financiare
	pentru accesibilizarea infrastructurii și echipamentelor sportive și pentru pregătirea de sportivi amatori persoane cu dizabilități			
8.2.3. Inițierea unui proiect de act normativ care să instituie obligații legale de a furniza echipamente de joacă accesibile pentru copiii cu dizabilități la nivelul fiecărei localități, ca procent în totalul echipamentelor disponibile în parcurile publice, precum și obligația de a include în licitații cerința de echipamente accesibilizate într-un anumit procent din totalul solicitat, de exemplu, procente apropiate de populația de copii cu dizabilități în total populație de copii la nivel local.	Proiect de act normativ care să instituie obligații legale de a furniza echipamente de joacă la nivelul fiecărei localități, elaborat	2022	ANPDPD	Buget de stat
8.2.4. Asigurarea că orele de sport includ copiii cu dizabilități prin: alocarea de fonduri pentru investiții în infrastructură pentru accesibilizare, formarea profesorilor de sport în domeniul pedagogiei sportive și antrenoriatului para-sportiv pentru copii cu dizabilități.	Programe de formare, implementate Numărul de săli de sport accesibilizate pentru elevii cu dizabilități Numărul de profesori de sport, formați în domeniul pedagogiei sportive și antrenoriatului para-sportiv	2022–2027 Anual	ME ISJ	Buget de stat
8.2.5. Instituirea unei obligații de retragere a licenței de funcționare a operatorilor turistici care nu respectă prevederile legale referitoare la accesibilizare la mediul fizic, informațional și comunicațional.	Cadrul legislativ modificat	2022	MAT	Buget de stat
8.2.6. Publicarea în formate accesibile, inclusiv pe pagina web, a procedurii de depunere de sesizări, reclamații sau	Procedură de depunere de sesizări, reclamații sau petiții,	2022	Ministerul Sportului	Buget de stat

„O ROMÂNIE ECHITABILĂ" 2022–2027

Măsuri	Indicatori	Termen	Instituții responsabile de implementare	Resurse financiare
petiții privind accesul la activități sportive și de recreere și turism, și monitorizarea rezolvării acestora.	publicată în format accesibil pe pagina web Număr de sesizări, reclamații sau petiții depuse și număr de sesizări sau reclamații soluționate	2022–2027 Anual	MFTES MAT	
8.2.7. Implicarea cu regularitate a persoanelor cu dizabilități și a organizațiilor care le reprezintă cu privire la elaborarea și implementarea politicilor și programelor pentru asigurarea accesului la activități sportive și de recreere și turism.	Procedură de implicare cu regularitate a persoanelor cu dizabilități și a organizațiilor care le reprezintă, dezvoltată	2022	Ministerul Sportului MFTES MAT	Buget de stat Fonduri externe nerambursabile

Obiectiv Specific 8.3. Creșterea accesului persoanelor cu dizabilități la procesul electoral

Tip de indicator	Indicator	An și valoare de referință	Termen	Instituții responsabile de raportare
Indicator la nivel de obiectiv	Procentul persoanelor cu încadrare în grad de handicap care și-au exercitat dreptul de vot, din totalul persoanelor adulte care și-au exercitat acest drept	2020, alegeri locale: 4,2% 2020, alegeri parlamentare: 3,8% 2019, alegeri prezidențiale, alegeri europarlamentare și referendum național: date indisponibile	2022, 2024, 2026	AEP (pe baza datelor furnizate de ANPDPD)

„O ROMÂNIE ECHITABILĂ" 2022–2027

Măsuri și indicatori de implementare a măsurilor

Măsuri	Indicatori	Termen	Instituții responsabile de implementare	Instituții responsabile
8.3.1. Campanie de informare a persoanelor cu dizabilități privind participarea la alegeri și referendumuri, în colaborare cu organizațiile reprezentative ale persoanelor cu dizabilități.	Numărul ghidurilor, în formate accesibile persoanelor cu dizabilități, elaborate și distribuite Numărul materialelor, în formate accesibile persoanelor cu dizabilități, elaborate și distribuite Numărul acțiunilor de informare	2024	AEP ANPDPD	Buget de stat
8.3.2. Asigurarea creșterii gradului de accesibilizare a secțiilor de votare până la nivelul acoperirii nevoii, în funcție de distribuția teritorială a secțiilor, prin: (i) cartografierea secțiilor de votare accesibile pentru persoanele cu dizabilități, precum și dezvoltarea, operaționalizarea și actualizarea hărții online a acestora; (ii) îmbunătățirea logisticii electorale și a distribuției secțiilor de votare ce asigură accesul la vot pentru persoanele cu dizabilități.	Procentul secțiilor de votare cartografiate din totalul secțiilor de votare Hartă online cu privire la secțiile accesibile pentru persoanele cu dizabilități, dezvoltată și operaționalizată Procentul secțiilor de votare accesibilizate	2023	AEP UAT-uri	Buget de stat Bugete locale
8.3.3. Elaborarea și transmiterea către Guvern și/sau Comisiile parlamentare de specialitate a: (i) unui studiu comparativ privind practicile și instrumentele tehnice utilizate de alte state pentru votul persoanelor cu dizabilități; (ii) unei propuneri legislative privind accesibilizarea buletinelor de vot și/sau a procedurilor electorale.	Studiu comparativ, realizat Proiect de act normativ privind modificarea Legii electorale, promovat.	2022 2022	AEP	Buget de stat Fonduri externe nerambursabile

„O ROMÂNIE ECHITABILĂ" 2022–2027

Măsuri	Indicatori	Termen	Instituții responsabile de implementare	Instituții responsabile
8.3.4. Publicarea în formate accesibile, inclusiv pe pagina web, a modalității de depunere de sesizări, reclamații sau petiții cu privire la exercitarea drepturilor electorale de către persoanele cu dizabilități.	Site accesibilizat și îmbunătățit Materiale de informare, publicate	2024 2024–2027 Anual	AEP	Buget de stat
8.3.5. Elaborarea și transmiterea către Guvern și/sau Comisiile parlamentare de specialitate a unui proiect de act normativ pentru modificarea legislației privind finanțarea campaniei electorale, astfel încât: (i) în lista cheltuielilor electorale permise să fie incluse: a) cheltuielile legate de nevoile specifice generate de dizabilitate, precum un interpret mimico-gestual, asistent personal și/sau anumite tehnologii de acces și dispozitive asistive; b) cheltuielile legate de realizarea și distribuirea materialelor de propagandă electorală, în formate accesibile persoanelor cu dizabilități; (ii) procentul din voturile valabil exprimate necesar pentru rambursarea cheltuielilor electorale să fie coborât de la 3% la 1% pentru cheltuielile prevăzute la lit. a).	Proiect de act normativ privind modificarea legii electorale, promovat	2023	AEP	Buget de stat
8.3.6. Implicarea cu regularitate a persoanelor cu dizabilități și a organizațiilor care le reprezintă cu privire la elaborarea și implementarea politicilor și programelor pentru asigurarea accesibilității alegerilor și referendumurilor.	Numărul dezbaterilor organizate Numărul programelor și politicilor pentru asigurarea accesibilității alegerilor și referendumurilor, elaborate și implementate	2022–2027 Anual	AEP	Buget de stat Fonduri externe nerambursabile

„O ROMÂNIE ECHITABILĂ" 2022–2027

Obiectiv Specific 8.4. Creșterea participării persoanelor cu dizabilități la viața publică

Tip de indicator	Indicator	An și valoare de referință	Termen	Instituții responsabile de raportare
Indicator la nivel de obiectiv	Procentul persoanelor care se simt excluse social, scor 6-10 pe o scală 1-10, unde 10 este exclus total	2018: 27% persoane cu limitări	2022–2027 Anual	ANPDPD

Măsuri și indicatori de implementare a măsurilor

Măsuri	Indicatori	Termen	Instituții responsabile de implementare	Resurse financiare
8.4.1. Modificarea Legii nr. 448/2006 în vederea acordării de suport pentru OPD pe baza unui program de finanțare a unor proiecte care să urmărească implementarea obiectivelor Strategiei 2022–2027, cu un proces de selecție clar definit al entităților eligibile, bazat pe un set de indicatori, și cu un proces de monitorizare a rezultatelor. Organizațiile eligibile vor putea să fie active în toate cele opt domenii ale SNDPD.	Legea nr. 448/2006, modificată	2022	ANPDPD	Buget de stat

9. IMPLEMENTAREA CDPD ȘI MONITORIZAREA RESPECTĂRII DREPTURILOR PERSOANELOR CU DIZABILITĂȚI

Ținta 34. În 2022, sunt înființate și operaționale puncte de contact la nivelul instituțiilor care au atribuții în implementarea CDPD. *(Valoarea de referință: 5 puncte de contact în 2020)*

Ținta 35. În 2027, toate punctele de contact la nivelul instituțiilor care au atribuții în implementarea CDPD sunt în continuare operaționale.

Ținta 36. Până în 2027, organizațiile persoanelor cu dizabilități sunt implicate în implementarea măsurilor prevăzute de SNDPD, respectiv cel puțin 10 astfel de organizații pentru măsurile din fiecare domeniu al Strategiei naționale privind drepturile persoanelor cu dizabilități 2022–2027

„O ROMÂNIE ECHITABILĂ" 2022—2027

Obiectiv Specific 9.1. Îmbunătățirea capacității și coordonării actorilor la nivel central pentru elaborarea și implementarea politicilor care afectează realizarea drepturilor persoanelor cu dizabilități

Măsuri și indicatori de implementare a măsurilor

Măsuri	Indicatori	Termen	Instituții responsabile de implementare	Resurse financiare
9.1.1. Modificarea și completarea legislației pentru: (i) înființarea Punctelor de contact la nivelul fiecărei instituții care are atribuții în implementarea CDPD; și (ii) consolidarea Mecanismului de coordonare a implementării CDPD, prin stabilirea de atribuții concrete în vederea îndeplinirii rolului ce îi revine prin CDPD..	Puncte de contact la nivelul instituțiilor care au atribuții în implementarea CDPD, înființate Atribuții ale Mecanismului de coordonare a implementării CDPD, reglementate	2022 2022	MMSS ANPDPD	Buget de stat
9.1.2. Întărirea capacității structurilor reprezentative ale persoanelor cu dizabilități care să asigure feedback sistematic la propunerile legislative în domeniul CDPD.	Cadrul legislativ modificat Număr de structuri reprezentative ale persoanelor cu dizabilități sprijinite în vederea asigurării de feedback sistematic la propunerile legislative în domeniul CDPD	2022 2022–2027 Anual	ANPDPD	Buget de stat
9.1.3. Efectuarea de sesiuni de informare privind CDPD pentru membrii Punctelor de contact și ai Mecanismului de coordonare.	Număr de sesiuni de informare privind CDPD Număr de membri ai Punctelor de contact și ai Mecanismului de coordonare, informați privind CDPD	2022–2027 Anual	ANPDPD	Buget de stat
9.1.4. Întărirea capacității administrative privind implementarea CDPD: (i) înființarea unei unități de monitorizare și evaluare a implementării SNDPD; (ii) acordarea de asistență metodologică tuturor instituțiilor pentru colectarea datelor privind asigurarea drepturilor persoanelor cu dizabilități în domeniul lor specific de activitate; și (iii) raportarea anuală a indicatorilor, inclusiv	Unitate de monitorizare și evaluarea a implementării SNDPD, înființată Sistem de colectare de date, elaborat	2022	ANPDPD	Buget de stat Fonduri externe nerambursabile

„O ROMÂNIE ECHITABILĂ" 2022—2027

Măsuri	Indicatori	Termen	Instituții responsabile de implementare	Resurse financiare
a celor prevăzuți în Strategia națională privind drepturile persoanelor cu dizabilități 2022–2027.				
9.1.5. Elaborarea unui Plan de lucru comprehensiv privind monitorizarea Strategiei naționale privind drepturile persoanelor cu dizabilități 2022–2027.	Plan de lucru comprehensiv, elaborat	2022	ANPDPD	Buget de stat Fonduri externe nerambursabile
9.1.6. Elaborarea unor rapoarte sintetice anuale privind stadiul implementării Strategiei naționale privind drepturile persoanelor cu dizabilități 2022–2027.	Raport sintetic anual, elaborat	2022–2027 Anual	ANPDPD	Buget de stat

Obiectiv Specific 9.2. Îmbunătățirea rolului mecanismelor independente de monitorizare a implementării CDPD

Măsuri și indicatori de implementare a măsurilor

Măsuri	Indicatori	Termen	Instituții responsabile de implementare	Resurse financiare
9.2.1. Realizarea de campanii de informare privind discriminarea persoanelor cu dizabilități și rolul CNCD privind combaterea acesteia.	Număr de campanii de informare privind discriminarea persoanelor cu dizabilități și rolul CNCD privind combaterea acesteia Număr de materiale de informare distribuite/număr de persoane țintite/număr de județe acoperite	2022–2027 Anual	CNCD	Buget de stat
9.2.2. Realizarea de parteneriate între CNCD și organizațiile persoanelor cu dizabilități pentru mediatizarea rolului CNCD în rezolvarea situațiilor de discriminare.	Număr de parteneriate cu organizațiile persoanelor cu dizabilități	2022–2027 Anual	CNCD	Buget de stat

„O ROMÂNIE ECHITABILĂ" 2022–2027

Măsuri	Indicatori	Termen	Instituții responsabile de implementare	Resurse financiare
9.2.3. Includerea în rapoartele anuale ale CNCD de date dezagregate privind discriminarea persoanelor cu dizabilități în toate domeniile relevante ale CDPD.	Rapoarte anuale cu date dezagregate, elaborate	2022–2027 Anual	CNCD	Buget de stat
9.2.4. Realizarea de campanii de informare privind rolul Avocatului Poporului în apărarea şi promovarea drepturilor persoanelor cu dizabilităţi.	Număr de campanii de informare, realizate Număr de persoane acoperite de campaniile de conștientizare, estimat prin numărul de materiale de campanie distribuite/numărul de accesări ale materialelor online/numărul estimat de persoane care au ascultat spoturile TV/radio	2022–2027 Anual	Avocatul Poporului	Buget de stat
9.2.5. Asigurarea participării la vizitele de monitorizare a organizațiilor persoanelor cu dizabilități și a organizațiilor societății civile, pe baza unor proceduri transparente de convocare.	Proceduri transparente de monitorizare, dezvoltate Procentul de vizite de monitorizare realizate cu participarea organizațiilor persoanelor cu dizabilități și organizațiilor societății civile	2022–2027 Anual	Consiliul de Monitorizare Mecanismul Naţional de Prevenire a Torturii	Buget de stat

„O ROMÂNIE ECHITABILĂ" 2022 – 2027

Obiectiv Specific 9.3. Creșterea participării persoanelor cu dizabilități și a organizațiilor reprezentative ale acestora la procesul de monitorizare

Măsuri și indicatori de implementare a măsurilor

Măsuri	Indicatori	Termen	Instituții responsabile	Resurse financiare
9.3.1. Asigurarea de formare privind monitorizarea implementării CDPD pentru persoanele cu dizabilități și organizațiile care le reprezintă.	Formare privind monitorizarea implementării CDPD, realizată Număr de persoane cu dizabilități, formate cu privire la monitorizarea implementării CDPD Număr de organizații ale persoanelor cu dizabilități, formate cu privire la monitorizarea implementării CDPD	2022–2027 Anual	Consiliul de Monitorizare IRDO	Buget de stat

ABREVIERI

ADR	Autoritatea pentru Digitalizarea României
AFCN	Administrația Fondului Cultural Național
AJOFM	Agenția Județeană pentru Ocuparea Forței de Muncă
AJPIS	Agenția Județeană pentru Plăți și Inspecție Socială
AMOFB	Agenția Municipală pentru Ocuparea Forței de Muncă București
ANAF	Agenția Națională de Administrare Fiscală
ANAP	Agenția Națională pentru Achiziții Publice
ANC	Autoritatea Națională pentru Calificări
ANCAV	Ancheta asupra calității vieții
ANPDPD	Autoritatea Națională pentru Protecția Drepturilor Persoanelor cu Dizabilități
ANPDCA	Autoritatea Națională pentru Protecția Drepturilor Copilului și Adopție
ANES	Agenția Națională Pentru Egalitate de Șanse pentru Femei și Bărbați
ANMCS	Autoritatea Națională de Management al Calității în Sănătate
ANOFM	Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă

„O ROMÂNIE ECHITABILĂ" 2022—2027

ANP	Administrația Națională a Penitenciarelor
ANPIS	Agenţia Naţională pentru Plăţi şi Inspecţie Socială
ANSPDCP	Autoritatea Naţională de Supraveghere a Prelucrării Datelor cu Caracter Personal
AP	Asistent personal al persoanei cu handicap grav
APJ	Ajutor public judiciar
APL	Autorități Publice Locale
APP	Asistent personal profesionist
ARACIP	Agenția Română de Asigurare a Calității în Învățământul Preuniversitar
ARACIS	Agenția Română de Asigurare a Calității în Învățământul Superior
AVP	Avocatul Poporului
BEC	Biroul Electoral Central
CCD	Casa Corpului Didactic
CDPD	Convenţia Organizației Națiunilor Unite privind Drepturile Persoanelor cu Dizabilităţi
CJRAE/CMBRAE	Centre județene/al Municipiului București de Resurse și Asistență Educațională
CES	Cerințe educaționale speciale
CM	Consiliul de Monitorizare a implementării Convenției
CNA	Consiliul Național al Audiovizualului
CNAS	Casa Naţională de Asigurări de Sănătate
CNCD	Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării
CNFIS	Consiliul Național pentru Finanțarea Învățământului Superior
CNPP	Casa Națională de Pensii Publice
CNSAS	Consiliul Național pentru Studierea Arhivelor Securității
CSM	Consiliul Superior al Magistraturii
DGASPC	Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului
ECRIS	Sistemul european de informații privind cazierele judiciare
ESSPROS	Sistemul european de statistici integrate de protecție socială
EU-SILC	Ancheta europeană privind veniturile şi condiţiile de viaţă
FNUASS	Fondul National Unic de Asigurări Sociale de Sănătate
FSS	Furnizor de servicii sociale
ICCJ	Înalta Curte de Casație și Justiție
IM	Inspecția Muncii

„O ROMÂNIE ECHITABILĂ" 2022—2027

IGI	Inspectoratul General pentru Imigrări
INM	Institutul Național al Magistraturii
IINSMC	Institutul Național pentru Sănătatea Mamei și Copilului
INPPA	Institutul Național pentru Pregătirea și Perfecționarea Avocaților
INS	Institutul Național de Statistică
IRDO	Institutul Român pentru Drepturile Omului
ISJ/ISMB	Inspectorate Școlare Județenene/al Municipiului București
ISU	Inspectoratul pentru Situații de Urgență
IMM	Întreprinderi Mici și Mijlocii
LSR	Limba semnelor române
MAE	Ministerul Afacerilor Externe
MAI	Ministerul Afacerilor Interne
MAN	Ministerul Apărării Naționale
MC	Ministerul Culturii
ME	Ministerul Educației
MAT	Ministerul Antreprenoriatului și Turismului
MF	Ministerul Finanțelor
MFTES	Ministerul Familiei, Tineretului și Egalității de Șanse
MDLPA	Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Administrației
MMAP	Ministerul Mediului, Apelor și Pădurilor
MNP	Mecanismul Național de Prevenire a Torturii
MIPE	Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene
MJ	Ministerul Justiției
MMSS	Ministerul Muncii și Solidarității Sociale
MP	Ministerul Public
MS	Ministerul Sănătății
MTI	Ministerul Transporturilor și Infrastructurii
MCID	Ministerul Cercetării, Inovării și Digitalizării
ODO	Organizațiile pentru Apărarea Drepturilor Omului
OPD	Organizațiile Persoanelor cu Dizabilități
PICCJ	Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție
RAR.	Registrul Auto Român

„O ROMÂNIE ECHITABILĂ" 2022—2027

REVISAL	Registrul General de Evidenţă a Salariaţilor
SAT	Serviciile de Autoritate Tutelară
SEAP	Sistemul Electronic de Achiziții Publice
SGG	Secretariatul General al Guvernului
SNDPD	Strategia națională privind drepturile persoanelor cu dizabilități
SSR	Sănătate sexuală și reproductivă
SRR	Societatea Română de Radiodifuziune
SRT	Societatea Română de Televiziune
STS	Serviciul de Telecomunicații Speciale
UAT	Unitate Administrativ Teritorială
UEFISCDI	Unitatea Executivă pentru Finanțarea Învățământului Superior, a Cercetării, Dezvoltării și Inovării
UNBR	Uniunea Națională a Barourilor din România
UNNP	Uniunea Națională a Notarilor Publici din România

„O ROMÂNIE ECHITABILĂ” 2022—2027